

НЛБ Банка АД Скопје

**Финансиски извештаи изготвени во согласност со
Меѓународните стандарди за финансиско известување
За годината завршена на 31 декември 2021
со извештај на независниот ревизор**

Содржина

Биланс на успех.....	6
Извештај за сеопфатна добивка	7
Извештај за финансиска состојба.....	8
Извештај за промени на капиталот.....	9
Извештај за паричниот тек	10
1. Општи информации	13
2. Преглед на значајните сметководствени политики.....	17
3. Управување со ризици.....	51
4. Нето приходи од камати	98
5. Приходи од дивиденди	98
6. Нето приходи од провизии и надомести	99
7. Нето добивка/(загуба) од финансиски инструменти чувани за тргување	99
8. Нето добивка/(загуба) од курсни разлики	100
9. Нето добивки/(загуби) од депризнавање на средства.....	100
10. Други оперативни приходи	100
11. Други оперативни расходи	100
12. Трошоци за вработените	101
13. Општи и административни трошоци.....	102
14. Амортизација	102
15. Добивка/загуба од модификација	103
16. Резервирања	103
17. Исправка на вредноста	104
18. Данок на добивка.....	105
19. Пари, парични средства во НБРСМ и депозити по видување во банки.....	106
20. Финансиски средства кои се мерат по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка	107
21. Финансиски средства мерени по амортизирана набавна вредност	109
22. Должнички хартии од вредност.....	109
23. Кредити на и побарувања од банки.....	110
24. Кредити на и побарувања од комитенти	110
25. Останати финансиски средства.....	111

26.	Движење на исправката за финансиските средства.....	111
27.	Преземени средства врз основа на ненаплатени побарувања	117
28.	Вложување во недвижности	118
29.	Недвижности, опрема и средства со право на употреба.....	119
30.	Нематеријални средства	120
31.	Наеми	121
32.	Останати средства	122
33.	Финансиски обврски мерени по амортизирана набавна вредност	122
34.	Депозити на банки	122
35.	Депозити на други комитенти	123
36.	Обврски по кредити	124
37.	Субординирани обврски	125
38.	Останати финансиски обврски.....	127
39.	Резервирања	127
40.	Останати обврски	128
41.	Трансакции со поврзани страни.....	128
42.	Запишан капитал	132
43.	Заработка по акција	135
44.	Промени во обврските кои произлегуваат од финансиските активности	135
45.	Последователни настани	136

Извештајот на независниот ревизор до акционерите на НЛБ Банка АД Скопје

Ние извршивме ревизија на приложените финансиски извештаи на НЛБ Банка АД - Скопје (“Банката”), кои што ги сочинуваат Извештаите за финансиска состојба на Банката на 31 декември 2020 година како и извештаите за биланс на успех, извештаите за останата сеопфатна добивка, извештаите за промените на капиталот и извештаите на паричните текови за годината која што завршува тогаш и прегледот на значајните сметководствени политики и други објаснувачки информации.

Одговорност на раководството за финансиските извештаи

Раководството е одговорно за подготвувањето и објективното презентирање на овие финансиски извештаи во согласност со Меѓународните стандарди за финансиско известување и интерна контрола која што раководството смета дека е релевантна за подготвување и објективно презентирање на финансиските извештаи коишто се ослободени од материјално погрешно прикажување, без разлика дали се резултат на измама или грешка.

Одговорност на ревизорот

Наша одговорност е да изразиме мислење за овие финансиски извештаи врз основа на нашата ревизија. Ние ја спроведовме нашата ревизија во согласност со Меѓународните стандарди за ревизија прифатени во Република Северна Македонија и објавени во Службен Весник бр.79 од 11 јуни 2010 година. Тие стандарди бараат да ги почитуваме етичките барања и да ја планираме и извршуваме ревизијата за да добиеме разумно уверување за тоа дали финансиските извештаи се ослободени од материјално погрешно прикажување.

Ревизијата вклучува извршување на постапки за прибавување на ревизорски докази за износите и обелоденувањата во финансиските извештаи. Избраните постапки зависат од расудувањето на ревизорот, вклучувајќи ја и проценката на ризиците од материјално погрешно прикажување на финансиските извештаи, без разлика дали е резултат на измама или грешка. Кога ги прави тие проценки на ризикот, ревизорот ја разгледува интерната контрола релевантна за подготвувањето и објективното презентирање на финансиските извештаи на ентитетот за да обликува ревизорски постапки кои што се соодветни во околностите, но не за целта на изразување на мислење за ефективноста на интерната контрола на Банката. Ревизијата исто така вклучува и оценка на соодветноста на користените сметководствени политики и на разумноста на сметководствените проценки направени од страна на раководството, како и оценка на севкупното презентирање на финансиските извештаи.

Ние веруваме дека ревизорските докази коишто ги имаме прибавено се достатни и соодветени за да обезбедат основа за нашето ревизорско мислење.

Мислење

Според нашето мислење, финансиските извештаи на Банката објективно ја презентираат, во сите материјални аспекти, финансиската состојба на Банката на 31 декември 2021 година како и финансиската успешност и паричните текови на Банката за годината што завршува тогаш во согласност со Меѓународните стандарди за финансиско известување.

Владимир Соколовски

Управител

Ернст и Јанг Овластени Ревизори ДОО

Скопје, 05 април 2022 година

Владимир Соколовски

Овластен ревизор

НЛБ Банка АД Скопје**Финансиски извештаи за годината завршена на 31 декември 2021 година***(Сите износи се искажани во илјади денари, доколку не е поинаку назначено)***Биланс на успех**

	Белешки	2021	2020
Приходи од камата пресметани користејќи го методот на ефективна каматна стапка	4	3.417.619	3.381.431
Расходи за камата пресметани користејќи го методот на ефективна каматна стапка		(290.304)	(393.323)
Останати каматни и слични расходи		(22.478)	(19.046)
Расходи за камата	4	(312.782)	(412.369)
Нето приходи од камата		3.104.837	2.969.062
Приходи од дивиденди	5	1.057	4.264
Приходи од провизии и надомести	6	1.995.473	1.651.562
Расходи за провизии и надомести	6	(1.020.480)	(725.505)
Нето приходи од провизии и надомести		974.993	926.057
Нето добивка/(загуба) од финансиски инструменти чувани за тргување	7	277.954	151.713
Нето добивка/(загуба) од курсни разлики	8	(7.588)	43.430
Нето добивка/(загуба) од депризнавање на средства	9	2.717	6.080
Други оперативни приходи	10	69.287	74.929
Други оперативни расходи	11	(195.770)	(178.657)
Трошоци за вработените	12	(895.614)	(843.921)
Општи и административни трошоци	13	(568.927)	(531.107)
Амортизација	14	(298.889)	(259.538)
Добивка/(загуба) од модификација	15	(10.819)	(132.400)
Резервирања за кредитни загуби	16	(66.332)	26.528
Резервирања за останати обврски	16	(2.390)	-
Исправки на вредност на финансиски средства	17	294.519	(961.552)
Исправки на вредност на нефинансиски средства	17	(25.869)	(13.101)
Добивка пред оданочување		2.653.166	1.281.787
Данок на добивка	18	(249.774)	(96.571)
Добивка за годината		2.403.392	1.185.216
Основна и разводната заработка по акција (во денари)	43	2.814	1.388

Овие финансиски извештаи се одобрени од Управниот одбор на 24.03.2022 година и потпишани во нивно име од:

Игор Давчевски
Член на Управен одбор

Гинтер Фриедл
Член на Управен одбор

Петер Зелен
Член на Управен одбор

Бранко Грегановиќ
Претседател на
Управен одбор

Извештај за сеопфатна добивка

	Белешки	2021	2020
Нето добивка за годината		2.403.392	1.185.216
Останата сеопфатна добивка која се прекласификува во добивка и загуба во следните периоди:			
- должнички инструменти мерени по објективна вредност преку сеопфатна добивка	42	(142.185)	82.593
Останата сеопфатна добивка која нема да се прекласификува во добивка и загуба во следните периоди:			
- промени во објективната вредноста на сопственичките инструменти мерени по објективна вредност преку сеопфатна добивка	42	92.112	2
- актуарски добивки/(загуби)	42	(2.344)	(253)
Останата сеопфатна добивка/(загуба) за годината, нето од данок		(52.417)	82.342
Вкупна сеопфатна добивка за годината		2.350.975	1.267.558

Овие финансиски извештаи се одобрени од Управниот одбор на 24.03.2022 година и потпишани во нивно име од:

Игор Давчевски
Член на Управен одбор

Гинтер Фриедл
Член на Управен одбор

Петер Зелен
Член на Управен одбор

Бранко Грегановиќ
Претседател на
Управен одбор

Извештај за финансиска состојба

	Белешки	31.12.2021	31.12.2020
Актива			
Пари, парични средства во НБРСМ и депозити по видување во банки	19	15.118.573	13.320.855
Финансиски средства кои се мерат по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка	20	7.173.951	5.365.363
Финансиски средства мерени по амортизирана набавна вредност	21		
- должнички хартии од вредност	22	12.827.964	12.585.703
- кредити на и побарувања од банки	23	2.812.159	3.066.661
- кредити на и побарувања од комитенти	24	66.708.081	58.906.151
- останати финансиски средства	25	1.519.621	1.527.084
Преземени средства врз основа на ненаплатени побарувања	27	246.951	265.477
Вложување во недвижности	28	95.975	103.011
Недвижности, опрема и средства со право на употреба	29	2.082.140	2.111.115
Нематеријални средства	30	312.448	278.154
Побарувања за данок на добивка (тековен)		-	30.924
Останати средства	32	54.512	48.136
Вкупна актива		108.952.375	97.608.634
Обврски			
Финансиски обврски мерени по амортизирана набавна вредност	33		
- депозити на банки	34	392.740	371.319
- депозити на други комитенти	35	86.117.723	79.336.725
- обврски по кредити	36	1.518.935	422.376
- субординирани обврски	37	2.768.342	1.848.018
- останати финансиски обврски	38	2.354.678	884.466
Резервирања	39	416.709	345.139
Обврски за данок на добивка (тековен)		78.730	-
Одложени даночни обврски	18	102.924	79.221
Останати обврски	40	232.326	176.870
Вкупно обврски		93.983.107	83.464.134
Капитал			
Капитал и резерви кој припаѓа на акционерите на банката			
Запишан капитал	42	854.061	854.061
Премии од акции	42	2.274.484	2.274.484
Ревалоризациски резерви	42	59.598	112.015
Задржана добивка		4.811.226	5.604.377
Останати резерви		6.969.899	5.299.563
Вкупно капитал		14.969.268	14.144.500
Вкупно капитал и обврски		108.952.375	97.608.634

Овие финансиски извештаи се одобрени од Управниот одбор на 24.03.2022 година и потпишани во нивно име од:

Игор Давчевски	Гинтер Фриедл	Петер Зелен	Бранко Грегановиќ
Член на Управен одбор	Член на Управен одбор	Член на Управен одбор	Претседател на Управен одбор

Извештај за промени на капиталот

	Запишан капитал	Премии од акции	Ревалоризациски резерви	Задржана добивка	Останати резерви	Вкупно капитал
Состојба на 1 јануари 2020	854.061	2.274.484	29.673	4.419.161	5.299.563	12.876.942
Нето добивка за годината	-	-	-	1.185.216	-	1.185.216
Останата сеопфатна добивка	-	-	82.342	-	-	82.342
Вкупна сеопфатна добивка	-	-	82.342	1.185.216	-	1.267.558
Дивиденди	-	-	-	-	-	-
Пренос во законски резерви	-	-	-	-	-	-
Состојба на 31 декември 2020	854.061	2.274.484	112.015	5.604.377	5.299.563	14.144.500
Состојба на 1 јануари 2021	854.061	2.274.484	112.015	5.604.377	5.299.563	14.144.500
Нето добивка за годината	-	-	-	2.403.392	-	2.403.392
Останата сеопфатна добивка	-	-	(52.417)	-	-	(52.417)
Вкупна сеопфатна добивка	-	-	(52.417)	2.403.392	-	2.350.975
Дивиденди	-	-	-	(1.526.207)	-	(1.526.207)
Пренос во законски резерви	-	-	-	(1.670.336)	1.670.336	-
Состојба на 31 декември 2021	854.061	2.274.484	59.598	4.811.226	6.969.899	14.969.268

Подетални информации се достапни во Белешка 42.

Овие финансиски извештаи се одобрени од Управниот одбор на 24.03.2022 година и потпишани во нивно име од:

Игор Давчевски Член на Управен одбор	Гинтер Фриедл Член на Управен одбор	Петер Зелен Член на Управен одбор	Бранко Грегановиќ Претседател на Управен одбор
---	--	--------------------------------------	--

Извештај за паричниот тек

	2021	2020
<u>Паричен тек од оперативни активности</u>		
Наплатени камати	3.453.488	2.808.417
Платени камати	(348.179)	(445.570)
Примени дивиденди	1.057	4.264
Примени провизии и надомести	1.993.737	1.632.658
Платени провизии и надомести	(1.020.481)	(725.505)
Добивки/(загуби) од финансиски средства и финансиски обврски што се чуваат за тргување	277.149	151.252
Плаќања на вработените и добавувачите	(1.499.080)	(1.335.890)
Приливи од оперативни приходи	156.766	82.566
Плаќања од оперативни расходи	(195.818)	(213.682)
Паричен тек од оперативни активности пред промените во оперативните средства и обврски	2.818.639	1.958.510
<u>(Зголемување)/намалување на оперативните средства</u>	(8.603.805)	(5.090.309)
Нето (зголемување)/намалување на финансиски средства мерени по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка	(1.783.148)	(1.450.816)
Нето (зголемување)/намалување на кредити и побарувања	(6.840.242)	(3.396.126)
Нето (зголемување)/намалување на останати финансиски средства	14.901	(251.339)
Нето (зголемување)/намалување на останати средства	4.684	7.972
<u>Зголемување/(намалување) на оперативните обврски</u>	7.663.241	6.665.840
Нето зголемување/(намалување) на обврски мерени по амортизирана вредност	7.576.087	6.901.168
Нето зголемување/(намалување) на останати финансиски обврски	156.379	(168.671)
Нето зголемување/(намалување) на останати обврски (Плаќања на обврски за закуп)	4.414 (73.639)	3.748 (70.405)
Паричен тек од оперативни активности	1.878.075	3.534.041
Платен данок на добивка	(116.417)	(166.034)
Нето паричен тек од оперативни активности	1.761.658	3.368.007
<u>Паричен тек од инвестициски активности</u>		
<u>Приливи од инвестициски активности</u>	4.574.317	3.667.630
Приливи од продажба на материјални средства и недвижности	445	1.754
Приливи од депризнавање на должнички инструменти мерени по амортизирана вредност	4.573.872	3.665.876
<u>Готовински плаќања за инвестициски активности</u>	(4.956.390)	(7.787.923)
Готовински плаќања за стекнување материјални средства и инвестиции во недвижности	(125.259)	(138.131)
Готовински плаќања за стекнување на нематеријални средства	(60.897)	(98.658)
Готовински плаќања за стекнување на должнички инструменти мерени по амортизирана вредност	(4.770.234)	(7.551.134)
Нето готовина од инвестициски активности	(382.073)	(4.120.293)

НЛБ Банка АД Скопје**Финансиски извештаи за годината завршена на 31 декември 2021 година***(Сите износи се искажани во илјади денари, доколку не е поинаку назначено)***Извештај за паричниот тек (продолжува)**

	2021	2020
Паричен тек од финансиски активности		
Парични средства од финансиски активности	924.345	-
Приливи од субординирани обврски	924.345	-
Готовински плаќања за финансиски активности	(193.739)	-
Платени дивиденди	(193.739)	-
Нето паричен тек од финансиски активности	730.606	-
Нето зголемување на паричните средства и паричните еквиваленти	2.110.191	(752.286)
Парични средства и парични еквиваленти на почетокот на годината	17.609.708	18.361.994
Парични средства и парични еквиваленти на крајот на годината	19.719.899	17.609.708

Овие финансиски извештаи се одобрени од Управниот одбор на 24.03.2021 година и потпишани во нивно име од:

Игор Давчевски
Член на Управен одбор

Гинтер Фриедл
Член на Управен одбор

Петер Зелен
Член на Управен одбор

Бранко Грегановиќ
Претседател на
Управен одбор

Парични средства и парични еквиваленти

За целите на паричните текови, паричните средства, како и паричните еквиваленти се состојат од следните ставки со рочност до 3 месеци од денот на стекнувањето:

	Белешки	2021	2020
Пари и парични средства во НБРСМ и депозити по видување во банки	19	15.123.406	13.329.009
Финансиски средства мерени по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка	20	1.725.827	1.692.984
Кредити и побарувања на банки со рочност до 3 месеци	23	2.741.683	2.468.576
Депозити во останати финансиски институции со рочност до 3 месеци	24	128.983	119.139
Вкупно		19.719.899	17.609.708

Ставката „Пари и парични средства во НБРСМ и депозити по видување во банки“ во табелата погоре е прикажана како бруто износ, додека соодветната ставка во извештајот за финансиска состојба вклучува исправки на вредност за парични средства и парични еквиваленти во износ од 4.833 илјади денари (2020: 8.154 илјади денари).

1. Општи информации

1.1 Вовед

НЛБ Банка АД Скопје (во натамошниот текст: Банката) е акционерско друштво регистрирано и со седиште во Република Северна Македонија (во натамошниот текст: РСМ). Банката е подружница на Нова Љубљанска Банка д.д. Љубљана (во натамошниот текст: НЛБ д.д.), која поседува 86,97% (2020: 86,97%) од акциите со право на глас на Банката.

На 31 декември 2021 година најголем акционер во НЛБ д.д. со значајно влијание е Република Словенија, која поседува 25% плус една акција (31 декември 2020: 25% плус една акција).

Акциите на Банката котираат на официјалниот пазар на Македонска Берза АД Скопје на суб-сегментот Задолжителна котација – обични акции регистрирани под ИСИН: „МКТНВА101019“.

Адресата на регистрираното седиште на НЛБ Банка АД Скопје е следната:

ул. Мајка Тереза бр. 1, п.фах 702,
Скопје, Општина Центар
1000 Скопје,
Република Северна Македонија

Банката има овластување да ги извршува сите банкарски активности во согласност со Законот за Банки. Главните активности вклучуваат одобрување на кредити на клиенти, примање на депозити, размена на девизни средства, платен промет во земјата и странство и банкарски услуги за физички лица. Дополнително, обезбедува средства за финансирање на компании за извозни и увозни цели.

Сите износи во финансиските извештаи и во белешките кон финансиските извештаи се искажани во илјади денари, доколку не е поинаку назначено.

Овие финансиски извештаи се одобрени за издавање од Надзорниот одбор на 31.03.2022 година.

1 Општи информации (продолжува)**1.1 Вовед (продолжува)****Директори**

Имињата на членовите на Управниот Одбор и директорите на сектори во Банката кои работеа во текот на финансиската година и до датумот на овој извештај се:

Претседател на Управен одбор (до 31 декември 2021)	Антонио Аргир
Член на Управен одбор	Петер Зелен
Член на Управен одбор	Гинтер Фриедл
Член на Управен одбор	Игор Давчевски
Помошник на Управниот одбор (од 01 ноември 2021, додека од 1 јануари 2022 Бранко Грегановиќ е претседател на Управниот одбор)	Бранко Грегановиќ
Директор на Деловен Сектор за финансиски пазари и средства	Љубица Јанчевска Димитровска
Директор на Сектор за финансиско управување	Донка Марковска
Директор на Сектор за работа со готовина и депо	Марија Зафировска
Директор на Сектор за внатрешна ревизија	Анита Бошкова
Директор на Сектор за логистика на продажбата	Слаѓана Белева
Директор на Деловен сектор за управување со продажна мрежа	Маја Ставрева Стојанова
Директор на Сектор за управување со проблематични пласмани и интензивен третман на клиентите	Зоран Грнчаровски
Директор на Сектор за информатичка технологија	Игор Митровски
Директор на Деловен Сектор за работа со корпоративни клиенти	Билјана Степанулеска Почевска
Директор на Сектор за ризици, евалуација и контрола (од 1 март 2021)	Сања Чурилов
Директор на Сектор за кредитни ризици (од 1 март 2021)	Ана Нарашанова
Директор на Сектор за правни работи и секретаријат	Виолета Јанева
Директор на Сектор за логистика	Игор Кацарски
Директор на Сектор за кредитна анализа и администрација	Бобан Попевски
Директор на Сектор за развој на понуда и маркетинг	Љупка Ѓоргиевска
Директор на Центар за управување со човечки ресурси (од 1 март 2021)	Дејан Маџоски

1.2 Деловно окружување на Банката

Откако глобалната економија забележа значителен економски пад како резултат на негативните ефекти од состојбата со здравствената криза во 2020 година, таа почна да расте во 2021 година и очекувањата се дека растот ќе продолжи и во 2022 година. Македонската економија и во 2021 година продолжи да биде засегната од неизвесноста присутна од 2020 година заедно со ризикот поврзан со развојот на пандемијата КОВИД-19 и нејзиното траење. Бројни сектори и дејности беа погодени од здравствените и економските последици од пандемијата, особено во првиот квартал од годинава. Целосното закрепнување и компензација на економските загуби се очекува во текот на 2022 година. Сепак, силата на закрепнувањето ќе зависи од напредокот во вакцинацијата и од владините капацитети да управува со зголемениот буџетски дефицит, јавниот долг и да стимулира нов инвестициски циклус во јавниот и приватниот сектор. Според макроекономските проекции на Народната банка, спроведувањето на монетарната политика во периодот 2021-2023 година би се одвивало во амбиент на изразена неизвесност.

1 Општи информации (продолжува)

1.2 Деловно окружување на Банката (продолжува)

Брзата реакција на монетарната политика на Народната банка и кохерентната макроекономска и фискална политика се причина што агенцијата за кредитен рејтинг Standard & Poor's го потврди суверениот кредитен рејтинг ББ-/Б на Северна Македонија со стабилна перспектива, во август 2021 година. Дополнително, во ноември 2021 година, Fitch Rating го потврди долгорочниот стандарден рејтинг на Северна Македонија на ББ+ со негативна перспектива, нагласувајќи дека потврдениот рејтинг во услови на пандемија е резултат на имплементацијата на владините политики, развојот на човечкиот капитал, како и на кредибилни и кохерентни макроекономски и финансиски политики конзистентни со долго одржуваниот фиксен девизен курс.

Стапката на раст на бруто домашниот производ (БДП) во четвртиот квартал од 2021 беше 2,3%, а 4,2% за 2021 година. Растот во четвртиот квартал од 2021 е резултат на падот во Преработувачката индустрија за 4,8%, Рударството и вадењето камен; Производство; Снабдување со електрична енергија, гас, пареа и климатизација; итн за 3,6%, Земјоделство, шумарство и рибарство за 4,6% и Градежништво 9,9%. Секторите кои бележат пораст: Трговија на големо и мало, Транспорт и складирање, Сместување и услуги за храна за 9,2%, Уметност, забава и рекреација за 0,4%, Информации и комуникација за 5,3%, Финансиски и осигурителни дејности за 1,7% и Здравје на луѓето и дејности за социјална работа за 1,6%. Потрошувачката на домаќинствата е зголемена за 5,7% на годишно ниво, а јавната потрошувачка е зголемена за 6,5%. Бруто-инвестициите растат за 21,2%.

Светската економија почна да се опоравува од пандемијата КОВИД-19, глобалните нарушувања на синџирот на снабдување и притисокот на цените, а сега се соочува со нов предизвик - конфликтот Русија-Украина. Почетокот на кризата имаше влијание врз глобалните пазари на енергија и храна и инвеститорите.

Се очекува економијата на Северна Македонија да има индиректни последици преку економијата на еврозоната.

Најтешкиот економски удар концентриран во јануари и февруари е забележан преку двоцифрениот пад на индустриското производство (-13,5% и -12,2%), на продажбата на мало и на надворешната трговија. Кумулативното индустриско производство во ноември 2021 година е за 2,1% поголемо во однос на истиот период минатата година, најмногу како резултат на растот на секторот преработувачка индустрија (5,4%).

Стапката на невработеност продолжи да паѓа на историски најниско ниво од 15,7% во третиот квартал од 2021 година (16,1% во четвртиот квартал од 2020 година).

Просечната стапка на инфлација мерена преку трошоците на животот до декември 2021 година изнесуваше 3,2% (2020: 1,2%), додека просечната стапка на индексот на цените на мало се зголеми за 4,3%.

Девизниот курс денар/евро остана релативно стабилен, без позначителни флукуации, поради континуираното одржување на високиот износ на девизните резерви.

Каматната стапка на државните записи во 2021 година беше намалена од страна на Народната банка, од 1,50% на 1,25% во март 2021 година што е историски ниска стапка, додека понудениот износ се намали од 25 милијарди денари на 10 милијарди денари, придонесувајќи за зголемување на ликвидноста на банкарскиот систем и поддршка на кредитните текови во стопанството.

Кредитниот раст до третиот квартал од 2021 достигна 6,6% зголемување во однос на истиот период минатата година, предводен од секторот физички лица кој бележи пораст од 7,9%, додека корпоративните кредити се зголемени за 5,1% во однос на истиот период минатата година. Депозитите од небанкарскиот сектор во третиот квартал од 2021 година се зголемени за 9,2% во однос на истиот период минатата година, од кои депозитите на физички лица се зголемени за 6,7%, а депозитите на претпријатијата пораснале за 15,5%.

1 Општи информации (продолжува)

1.2 Деловно окружување на Банката (продолжува)

И покрај КОВИД-19 кризата, квалитетот на кредитното портфолио е подобрен со учество на нефункционалните кредити од 3,5% во третиот квартал од 2021 година (третиот квартал од 2020 година: 3,3%). Нефункционалните кредити во секторот домаќинства се зголемија на 2,2% во третиот квартал од 2021 година (1,6% во третиот квартал од 2020 година), додека нефункционалните кредити во корпоративниот сектор се намалија на 5,0% (третиот квартал од 2020: 5,3%). Добивката пред оданочување на банкарскиот сектор во третиот квартал од 2021 е зголемена за 22,1% во однос на истиот период од 2020 година.

2. Преглед на значајните сметководствени политики

Основните сметководствени политики применети при составување на финансиските извештаи се наведени во понатамошниот текст. Овие политики конзистентно се применувани низ сите прикажани години, со исклучок на промените во сметководствените политики како резултат на воведување на нови стандарди или промена на стандарди.

2.1 Изјава за усогласеност

Финансиските извештаи се подготвени во согласност со Меѓународните стандарди за финансиско известување (МСФИ) издадени од Одборот за меѓународни сметководствени стандарди (ОМСС).

Овие финансиски извештаи се состојат од: биланс на успех и извештај за сеопфатна добивка, извештај за финансиската состојба, извештај за промените во капиталот, извештај за паричниот тек, значајни сметководствени политики и белешки кон финансиските извештаи.

2.2 Основа за изготвување и презентирање на финансиските извештаи

Банката го презентира извештајот за финансиска состојба по редослед на ликвидност. Анализата за наплатливоста или порамнувањето во рок од 12 месеци по датумот на известување (тековни) и повеќе од 12 месеци по датумот на известување (нетековни) е презентирани во белешка 3.3.4.

Финансиските извештаи се изготвени врз основа на принципот на континуитет, според историската вредност, освен за финансиските средства кои се мерат по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка, дериватни средства и обврски, преземените средства врз основа на ненаплатени побарувања и вложувања во недвижности, кои се признаваат според објективна вредност.

Подготовката на финансиските извештаи во согласност со МСФИ бара користење на определени критични сметководствени проценки. Таа, исто така, бара и расудување на раководството при примената на сметководствените политики на Банката. Иако овие проценки се засноваат на најдобро познавање на раководството за тековните настани и активности, вистинските резултати на крајот можат да се разликуваат од тие проценки. Сметководствените проценки и соодветните претпоставки се разгледуваат на континуирана основа. Ревизиите на сметководствените проценки се признаваат во периодот во кој се ревидира проценката. Областите што вклучуваат повисок степен на расудување или сложеност, или областите каде претпоставките и проценките се значајни за финансиските извештаи се прикажани во белешката 2.27.

2.3 Компаративни износи

Освен кога одреден стандард или толкување дозволува или бара поинаку, сите износи се прикажани или обелоденети во компаративни износи. Каде што се применува МСС 8, компаративите се прилагодени за да се усогласат со промените на презентацијата во тековната година.

Во споредба со презентацијата на финансиските извештаи за годината што завршува на 31 декември 2020 година, шемата за презентација на Извештајот за финансиската состојба е сменета. Компаративните износи се прилагодени за да ги одразуваат овие промени во презентацијата.

31.12.2020	Стара презентација	Тековна презентација	Промена
Останати финансиски обврски	128.075	-	(128.075)
Останати обврски	-	128.075	128.075

2 Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)**2.3 Компаративни износи (продолжува)**

Обврските за плати и обврските за неискористени годишни одмори се признаваат во ставката „Останати обврски“, додека пред промената тие обврски беа прикажани во ставката „Останати финансиски обврски“.

2.4 Странски валути*а) Функционална и известувачка валута*

Ставките вклучени во финансиските извештаи се мерени користејќи ја валутата на примарното економско окружување во којашто работи Банката („функционална валута“). Финансиските извештаи се прикажани во илјади македонски денари (MKD), којашто е функционална и известувачка валута на Банката.

б) Трансакции и состојби

Деловните трансакции во странска валута се искажуваат во функционалната валута според важечкиот среден курс на датумот на трансакциите според курсната листа на Народната Банка на Република Северна Македонија (во понатамошниот текст: НБРСМ). Добивките и загубите од курсни разлики кои произлегуваат од порамнување на такви трансакции и од сведувањето на годишните курсеви на монетарните средства и обврски деноминирани во странска валута се признати во билансот на успех.

Курсните разлики што произлегуваат од промените во амортизираната вредност на монетарните ставки деноминирани во странска валута или финансиски средства мерени по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка се признаваат во билансот на успех.

Курсните разлики на немонетарните ставки, како на пример акциите класифицирани како финансиски средства мерени по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка се вклучени заедно со ревалоризациските резерви во (загубите)/добивките од вреднување пренесени во останата сеопфатна добивка и акумулирани во капиталот.

Добивките и загубите кои се резултат на купувања и продажби на странски валути кои биле наменети за тргување се вклучени во билансот на успех како нето добивки/загуби од финансиски средства и обврски за тргување.

Странските валути со кои работи Банката, главно се еврото (EUR), доларот на САД (USD) и швајцарскиот франк (CHF). Девизните курсеви кои се користат на 31 декември 2021 и 2020 година беа следниве:

	2021	2020
	MKD	MKD
1 EUR	61,63	61,69
1 USD	54,37	50,24
1 CHF	59,47	56,82

2 Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)

2.5 Приходи и расходи од камата

Приходите и расходите по основ на камата за сите финансиски инструменти мерени по амортизирана набавна вредност и финансиски средства мерени по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка се признати во билансот на успех за сите каматоносни инструменти на пресметковна основа користејќи го методот на ефективна каматна стапка. Приходите од камата за сите средства за тргување и финансиски средства кои се задолжително мерени по објективна вредност преку билансот на успех се признати користејќи ја договорната каматна стапка. Методот на ефективна каматна стапка е метод на мерење на амортизираната вредност на финансиските средства и финансиските обврски и за распоредување на приходите и расходите за камата во соодветниот периодот. Ефективната каматна стапка е стапката која ги дисконтира очекуваните идни парични приливи или одливи во очекуваното времетраење на финансискиот инструмент или, доколку е соодветно, за пократок временски период до бруто сметководствената вредност на финансиските средства или до амортизираната вредност на финансиските обврски. Приходите од камата вклучуваат купони заработени од инвестиции со фиксен принос и пресметани дисконти и премии на хартии од вредност. Пресметката на ефективната каматна стапка ги вклучува сите надомести и провизии платени или примени помеѓу договорените страни и сите трансакциски трошоци, но ги исклучува идните загуби од кредитен ризик.

Приходите од камати се пресметуваат со примена на ефективната каматна стапка на бруто сметководствената вредност на финансиските средства, освен кредитно оштетените средства. Кога финансиското средство станува кредитно оштетено и затоа се вклучува во група 3, приходот од камата се пресметува со примена на ефективната каматна стапка на нето амортизираната вредност на финансиското средство. Доколку финансиското средство ја подобри категоријата и не е повеќе кредитно оштетено, приходите од камата повторно се пресметуваат на бруто основа. Во случај на купени или издадени кредитно оштетени финансиски средства, кредитно приспособена ефективна каматна стапка се применува на амортизираната набавна вредност на финансиското средство од првичното признавање. Кредитно приспособена ефективна каматна стапка е каматната стапка која, при почетното признавање, ги дисконтира очекуваните идни парични текови (вклучувајќи ги и кредитните загуби) до амортизираната набавна вредност на купеното или издаденото кредитно оштетено финансиско средство.

Приходите и расходите од камата го вклучуваат расходот за камата утврден со актуарска пресметка поради промена на сегашната вредност на користите за вработените поради приближување до датумот на плаќање и расходи за камати по обврски за наеми.

2.6 Приходи и расходи од провизии и надомести

Приходите од провизии и надомести се признаваат во износ што го одразува надоместокот на кој Банката очекува да има право во замена за обезбедување на услугите. Обврските за извршување, како и времето на нивното остварување, се идентификувани и утврдени на почетокот на договорот.

Кога Банката обезбедува услуга на своите клиенти, надоместокот се фактурира и главно се задолжува веднаш по задоволувањето на услугата дадена во одреден момент.

Приходите од провизии и надомести се состојат главно од финансиски услуги што ги врши Банката, вклучувајќи и издавање на гаранции, отворање акредитиви, платен промет во земјата и странство, трансакциски сметки на клиенти, провизии од трансакции со трговци, порамнување со картички и АТМ, провизии од доверителски активности, брокерски провизии кои се надоместоци од тргување со хартии од вредност, осигурителни посреднички услуги, како и провизии за други услуги.

Банката генерално е главна страна во своите приходни аранжмани, бидејќи таа обично ги контролира услугите пред да ги пренесе на клиентот.

2 Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)

2.6 Приходи и расходи од провизии и надомести (продолжува)

МСФИ 15 се применува за сите договори со клиентите за да се обезбедат услуги во вообичаениот тек на работењето, освен оние кои се посебно исклучени од неговиот опфат, кои вклучуваат финансиски инструменти во рамките на опфатот на МСФИ 9. Бидејќи финансиските инструменти се надвор од опфатот на МСФИ 15, поголемиот дел од главните извори на приходи на Банката (на пример, приход од камата на кредити и добивки при продажба на хартии од вредност) не се во рамките на стандардот.

Провизиите и надоместите кои се составен дел од ефективната каматна стапка на финансиските средства и обврски се прикажани во приходи или расходи од камати.

2.7 Приход од дивиденди

Приходите од дивиденди се признаваат во билансот на успех кога ќе биде утврдено правото на Банката да прими плаќање и кога се веројатни економските користи од приливот.

2.8 Финансиски инструменти

а) Класификација и мерење

Финансиските инструменти првично се мерат според објективната вредност плус или минус, во случај на финансиски инструмент кој не се мери според објективната вредност преку билансот на успех, трансакциските трошоци што се припишуваат директно на стекнувањето или издавањето на финансискиот инструмент. Последователното мерење зависи од класификацијата на инструментот.

Финансиски средства

Сите должнички финансиски средства треба да бидат проценети врз основа на комбинација од деловниот модел на Банката за управување со средствата и карактеристиките на договорниот паричен тек на инструментите. Категориите за мерење на финансиски средства се:

- финансиски средства мерени по амортизирана набавна вредност (АНВ);
- финансиски средства по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка (ОВОСД);
- финансиски средства за тргување (ОВБУ) и
- финансиски средства кои не се за тргување, но задолжително се мерат по објективна вредност преку биланс на успех (ОВБУ).

Финансиски средства мерени по амортизирана набавна вредност (АНВ)

Финансиските средства се мерат по АНВ доколку тие се чуваат во деловен модел за наплата на договорните парични текови („чувани за наплата“), и доколку паричните текови се само наплати на главницата и каматата (во понатамошниот текст: „СППИ“) на неотплатената главница.

Кредити и побарувања се финансиски средства кои ги исполнуваат условите на СППИ. Тие се средства со фиксни или определиви плаќања издадени од Банката и оние купени на секундарен пазар, што не котираат на активен пазар.

Кредитите и побарувањата од други комитенти вклучуваат кредити и побарувања од различни клиенти, кои ги исполнуваат условите на СППИ.

Кредитите и побарувања од банки вклучуваат трансакции на пазарот на пари, орочени депозити во банки и кредити дадени на банки и штедилници.

Кредитите и побарувањата првично се признаваат кога Банката станува странка на договорните одредби на инструментот или кога средствата се испорачани. Кредитите и побарувањата првично се мерат по набавна (објективна) вредност, а последователно се мерат по амортизирана набавна вредност со користење на методот на ефективна каматна стапка. Амортизираната набавна вредност се намалува за загубите поради оштетување. Приходите од камата, добивките и загубите од курсни разлики и загубите поради оштетувањето се признаваат во билансот на

2 Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)

2.8 Финансиски инструменти (продолжува)

успех. Приходите од камата се прикажуваат во ставката „Нето приходи од камата“, користејќи го методот на ефективна каматна стапка, добивките и загубите од курсни разлики во ставката „Нето добивка/(загуба) од курсни разлики“, додека загубите поради оштетување се прикажуваат во ставката „Исправки на вредност на финансиски средства“.

Трансакциските трошоци кои се директно поврзани со стекнување или издавањето се вклучени во почетното мерење на кредитите и побарувањата.

Банката има должнички хартии од вредност мерени по АНВ кои се чуваат заради наплата на договорните парични текови и ги исполнуваат условите на СППИ (банката очекува парични текови на одредени датуми СППИ). Оваа категорија ги опфаќа вложувањата во државни обврзници и државни записи коишто не се назначени при почетното признавање како средства по објектната вредност преку билансот на успех или како финансиски средства по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка.

Овие финансиски средства се признаваат во извештајот за финансиска состојба на датумот на тргување.

Банката првично ги признава должничките хартии од вредност по нивната набавна вредност, што е еднаква на објективната вредност плус трансакциските трошоци кои директно се припишуваат на стекнувањето на средството. Трансакциската цена се третира како објективна вредност на финансиското средство.

По почетното признавање, должничките хартии од вредност се мерат по амортизирана набавна вредност со користење на методот на ефективна каматна стапка.

Финансиски средства кои се мерат по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка (ОВОСД)

Должничките финансиските инструменти се мерат по ОВОСД доколку се чуваат во рамките на деловен модел со цел наплата на договорните парични текови и продажба („чувани за наплата и за продажба“), и доколку паричните текови се СППИ на неотплатената главница. ОВОСД резултира со признавање на должничките инструменти по објективна вредност во извештајот за финансиската состојба, а по амортизирана набавна вредност на успех. Приходите од камати пресметани користејќи ја ефективната каматна стапка, добивките и загубите од курсни разлики и загубите поради оштетување се признаваат соодветно во билансот на успех. Останатите нето добивки и загуби се признаваат во останата сеопфатна добивка се додека инструментот не се депризнае. При депризнавање на должнички финансиски инструмент, кумулативните добивки и загуби претходно признаени во останата сеопфатна добивка се рекласифицираат во билансот на успех.

За да се утврди објективната вредност на финансиските средства кои котираат на активен пазар се користи тековната куповна цена. Добивките и загубите кои произлегуваат од промените на објективната вредност се еднакви на разликата помеѓу амортизираната набавна вредност и тековната објективна вредност на средството.

Банката го депризнава финансиското средство кога истекуваат договорните права за добивање на паричните текови од финансиското средство или кога Банката ги пренела правата на паричните текови од средството преку трансакција во која сите ризици и награди од сопственоста на финансиското средство се пренесени на друг.

Сопственичките инструменти кои не се чувани за тргување може да бидат неотповикливо определени како ОВОСД, без последователна рекласификација на добивките или загубите во билансот на успех, освен за дивидендите кои се признаваат во билансот на успех. Овие средства последователно се мерат по фер вредност. Останатите нето добивки и загуби се признаваат во останатата сеопфатна добивка и никогаш не се рекласифицираат во билансот на успех.

2 Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)

2.8 Финансиски инструменти (продолжува)

Финансиски обврски

Финансиски обврски се обврски што се:

- договорна обврска за пренос на готовина или друго финансиско средство или за размена на финансиски инструменти со друга страна, или
- договор што може или ќе биде подмирен со капитални инструменти на Банката и е не-дериват за кој Банката е или може да биде обврзана да достави варијабилен број на сопственички инструменти или дериват што ќе биде, или може да биде, подмирен на кој било друг начин освен со размена на фиксен износ на готовина или друго финансиско средство за одреден број сопственички инструменти на Банката.

Банката треба да ги класифицира своите финансиски обврски при првичното признавање во една од следните категории:

- финансиски обврски кои се мерат по амортизирана набавна вредност или
- финансиски обврски кои се мерат по објективната вредност преку билансот на успех.

Банката ги мери своите финансиски обврски по амортизирана набавна вредност користејќи го методот на ефективна каматна стапка. Трошокот за камата, добивките и загубите од курсни разлики и добивките или загубите од депривањето се признаваат во билансот на успех.

Утврдување на деловните модели на НЛБ Банка

Банката ги утврди своите деловни модели кои се засновани на видливи фактори за различни портфолиа кои што најдобро го одразуваат начинот на кој Банката управува со групи на финансиски средства и обврски за да ја постигне својата деловна цел, како што се:

- како перформансите на деловниот модел и финансиските средства кои се чуваат во рамките на тој деловен модел се вреднуваат и се известуваат до клучниот менаџерски персонал;
- како се следат перформансите;
- ризиците што влијаат на перформансите на деловниот модел и, особено, начинот на кој се управуваат тие ризици;
- како се наградува менаџментот (на пример, дали надоместот се заснова на објективната вредност на средствата или врз основа на наплатата на договорните парични текови);
- очекуваната фреквенција, вредност и време на продажбите;
- кои се мотивите и намерата да се одобрат финансиските средства/обврски и кои цели на бизнисот се сака да се постигнат;
- кои се приходите/расходите што произлегуваат од финансиските средства/обврски;
- кои се идните очекувања на Банката за управување со финансиските средства/обврски, итн.

Врз основа на анализата на проценката на деловните модели на Банката, Банката ги усвои следните деловни модели:

- деловен модел за финансиски средства со цел наплата на договорните парични текови при одобрување на кредитна изложеност кон банки и други клиенти;
- деловен модел за финансиски средства со цел наплата на договорните парични текови и деловен модел за финансиски средства со цел наплата на договорните парични текови и/или за продажба, за финансиски средства должнички хартии од вредност: благајнички записи, државни записи и државни обврзници;
- деловен модел за сопственички финансиски средства, кои се мерат по објективна вредност при што промените во објективната вредност ќе се евидентираат во ревалоризациски резерви во рамки на останата сеопфатна добивка;
- деловен модел за сопственички финансиски средства, кои се мерат по објективна вредност при што промените во објективната вредност ќе се евидентираат во ревалоризациски резерви во рамки на останата сеопфатна добивка, за сопственички инструменти за кои нема активен пазар и чиешто поседување е утврдено со закон или е поврзано со можноста за користење на услугите коишто ги вршат овие институции;

2 Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)

2.8 Финансиски инструменти (продолжува)

- деловен модел за финансиски обврски со цел плаќање на договорените парични текови за финансиски обврски во кој влегуваат: депозити на банки и други клиенти, издадени должнички хартии од вредност, обврски по кредити и субординирани обврски и
- деловен модел за финансиски обврски со цел чувани за тргување во кои влегуваат финансиски обврски чувани за тргување и деривати за тргување и дериватни обврски чувани за управување со ризик во кои влегуваат деривати за заштита од ризик, вградени деривати и други деривати чувани за управување со ризик.

Во однос на должничките хартии од вредност во рамките на деловниот модел „чувани за наплата“, продажбата поврзана со зголемувањето на кредитниот ризик на издавачите, ризикот од концентрација, продажбата направена блиску до крајната рочност или продажбата со цел задоволување на потребите за ликвидност во сценарио за стресен случај се дозволени. Останатите продажби, кои не се должат на зголемување на кредитниот ризик, сè уште може да бидат конзистентни со деловниот модел „чувани за наплата“, доколку таквите продажби се инцидентни во однос на целокупниот деловен модел, и:

- се незначителни по вредност и поединечно и збирно, дури и кога таквите продажби се чести;
- се ретки дури и кога се значајни по вредност.

Преглед на договорните карактеристики на парични текови на инструментите (СППИ тест)

Вториот чекор во класификацијата на финансиските средства во портфолијата кои се „чувани за наплата“ и „чувани за наплата и за продажба“ се однесува на проценката дали договорните парични текови се во согласност со СППИ-тестот. Износот на главницата ја рефлектира објективната вредност при почетното признавање намалена за последователните промени, на пр. поради отплата. Каматата мора да претставува само надомест за временската вредност на парите, кредитниот ризик, други основни ризици за кредитирање и профитната маржа во согласност со основните карактеристики на кредитирањето. Доколку паричните текови вклучуваат повеќе од *de minimis* изложеност на ризик или нестабилност што не е во согласност со основните карактеристики на кредитите, финансиското средство задолжително се признава по ОББУ.

Банката го анализира портфолиото „чувани за наплата“ и „чувани за наплата и продажба“, за стандардизирани продукти на ниво на примерок на производот и за нестандардизирани продукти на ниво на индивидуална изложеност. Банката воспостави процедура за идентификација на СППИ како дел од редовниот процес на инвестирање со дефинирани одговорности за примарни и секундарни контроли. Посебен акцент е ставен на нови и нестандардни карактеристики на договорите за кредит.

Банката нема идентификувано изложености кои не го поминуваат СППИ-тестот и кои треба да се мерат задолжително по објективна вредност преку биланс на успех.

Сметководствена политика за модифицирани финансиски средства

Кога договорните парични текови на финансиските средства се изменети, Банката проценува дали условите се изменети до тој степен, за суштински тоа да стане ново финансиско средство. Следниве фактори, покрај другите, се земаат во предвид кога се прави таква проценка:

- причина за модификација на паричните текови (комерцијална или финансиски тешкотии на клиентот);
- промена на валута на кредитот;
- воведување на сопственички елементи;
- промена на првично договорениот должник со нов должник кој не е поврзано лице со првичниот должник и
- дали се работи за модификација која го менува резултатот на СППИ тестот.

2 Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)

2.8 Финансиски инструменти (продолжува)

Сметководствената политика за модифицирани финансиски средства се разликува за промените на договорните парични текови кои се појавуваат од комерцијални причини и оние кои се јавуваат поради финансиски тешкотии на клиентот. Модификациите на финансиските средства од комерцијални причини претставуваат депризнавање. Во врска со клиенти со финансиски потешкотии, значајните модификации доведуваат до депризнавање, додека модификациите кои не се значајни (каде што изложеноста на ризици останува скоро иста) не доведува до депризнавање. За вторите Банката признава модификациона загуба.

Доколку измените резултираат во депризнавање на финансиското средство, новото финансиско средство е почетно признаено по објективна вредност, со разликата признаена како добивка или загуба од депризнавање, до степен до кој загубата поради оштетување не е сеуште евидентирана. Доколку измените не резултираат во парични текови кои се суштински различни, промените не резултираат во депризнавање. Во такви случаи, Банката повторно ја пресметува бруто сметководствената вредност на финансиското средство и признава модификациона добивка или загуба во билансот на успех. Бруто сметководствената вредност повторно се пресметува како сегашна вредност на повторно преговараните или изменетите договорни парични текови кои се дисконтирани со првичната ефективна каматна стапка на финансиското средство (или кредитно приспособена ефективна каматна стапка за купени или издадени кредитно оштетени финансиски средства).

2.8.1 Рекласификација

Рекласификацијата на должничките финансиски средства од една категорија во друга е можна само доколку има промена на деловниот модел на Банката за управување со овие средства. Рекласификациите се прават во ретки случаи кога промената на деловниот модел има значително влијание врз работењето на Банката, кога промената се должи на промена на надворешни или внатрешни фактори кои значително влијаат врз активностите на Банката и друго. Одлуката за промена на деловниот модел ја носи раководството на Банката. Доколку постои промена на деловниот модел, Банката мора да ги прекласифицира сите финансиски средства од една од друга категорија. Во такви случаи, прекласифицираните средства продолжуваат да се мерат според начелата на новата категорија перспективно, односно, не се прават корекции на сите претходно признаени добивки или загуби. Рекласификацијата се врши од почетокот на периодот на известување по промената. Финансиските обврски не се прекласифицираат. Прекласификација на вложувањата во сопственички инструменти од една категорија во друга не е дозволено.

2.8.2 Принципи за мерење

Банката користи два начини на мерење на вредноста на средствата и обврските:

- принцип на мерење според амортизирана набавна вредност и
- принцип на мерење по објективна вредност.

2.8.2.1 Принцип на мерење по амортизирана набавна вредност

Амортизирана набавна вредност на финансиско средство или финансиска обврска е износот по кој се мери средството или обврската, земајќи ги предвид:

- износот при првичното признавање;
- намален за отплата на главница;
- намален или зголемен за износот на акумулираната амортизација со користење на методот на ефективна каматна стапка, за секоја разлика помеѓу износот при почетното признавање и износот при достасувањето и
- намален за исправката на вредност.

2 Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)

2.8 Финансиски инструменти (продолжува)

Ефективна каматна стапка

Ефективната каматна стапка е стапката која ги дисконтира очекуваните идни парични приливи или одливи во очекуваното времетраење на финансискиот инструмент или, доколку е соодветно, за пократок временски период до бруто сметководствената вредност на финансиските средства или до амортизираната вредност на финансиските обврски. Мерењето со користење на методот на ефективна каматна стапка овозможува амортизација на набавната вредност на финансискиот инструмент и на приход/расход од камата во периодот на очекуваното достасување на инструментот.

При пресметувањето на ефективната каматна стапка, треба да се земат во предвид:

- сите очекувани идни парични текови;
- сите платени и/или наплатени провизии и надомести кои претставуваат составен дел на ефективната каматна стапка на финансиското средство или обврска (надоместоци за проценка на финансиската состојба, посредување при преговарање за условите на финансискиот инструмент, надоместоците за поднесување барање и обработка на барањето за одобрување на кредити, надоместоци за повлекување на средствата по финансискиот инструмент, редовна месечна провизија за управување со кредитот до конечното достасување на кредитот која се наплаќа во истиот момент со задолжувањето и плаќањето на редовната договорна камата, итн);
- трансакциски трошоци директно поврзани со трансакцијата (провизии и надомести платени на агенти за продажба, советници, брокери, дилери, надоместоци на регулаторните тела, платени даноци и царини итн) и
- премии и/или попусти дадени за финансиски инструмент.

При пресметувањето на ефективната каматна стапка, не треба да се земат предвид:

- загубите поради оштетување.

Провизиите и надоместите кои претставуваат составен дел од ефективната каматна стапка, трансакциските трошоци директно поврзани со трансакцијата и премиите и/или попустите се директно поврзани со одобрувањето на финансискиот инструмент и затоа претставуваат корекција на каматната стапка на финансиското средство или обврска, и соодветно се разграничуваат и се признаваат во билансот на успех како приход од камата, односно расход за камата во периодот на достасувањето на финансискиот инструмент.

2.8.2.2 Принцип на мерење по објективна вредност

Мерењето по објективна вредност претпоставува дека средството или обврската се разменуваат помеѓу учесниците на пазарот, во редовна трансакција, според моменталните пазарни услови на датумот на мерење.

Објективната вредност се определува на различни начини, во зависност од тоа дали средството или обврската се тргува на активен пазар или не се тргуваат.

Активен пазар: Објавена цена

Активен пазар е пазарот каде трансакциите со средствата или обврските се вршат со доволна фреквенција и обем, со цел да се обезбедат информации за цените за средствата или обврските. Релевантната котирана пазарна цена за средствата или обврските е онаа во рамките на опсегот помеѓу набавната и продажната цена, што најдобро ја претставува објективната вредност во дадените услови. Вообичаено се употребува тековната куповна цена за средството коешто се чува или за обврската којашто треба да се издаде, односно продажна/понудена цена за средството коешто ќе биде стекнато или за обврската којашто се чува, просечната пазарна цена или друга цена согласно со вообичаената, прифатена пазарна практика.

2 Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)

2.8 Финансиски инструменти (продолжува)

Непостоење на активен пазар: Техники на вреднување

Доколку не постои активен пазар за финансиското средство или обврска, Банката користи техники за вреднување за кои располага со најмногу достапни податоци, со цел да ја утврди објективната вредност на средството или обврската, давајќи предност на податоците што може да се потврдат на пазарот.

Вообичаените техники за вреднување во Банката се: пазарен пристап (се користат котираните цени или други релевантни информации од пазарните трансакции со истите или слични средства или обврски) и приходен пристап (дисконтирана вредност на тековните пазарни очекувања за идните износи (парични приливи или приходи и расходи)) од средството или обврската.

При примена на техники за вреднување, Банката:

- користи информации за постигнатите цени на неодамнешни (од последните 6 месеци), нормални, комерцијални трансакции за ист финансиски инструмент помеѓу познати, доброволни страни (доколку се достапни);
- ако нема информации за цените постигнати од неодамнешните трансакции за истиот финансиски инструмент, тогаш, за утврдување на објективната вредност, треба да се примени сегашната пазарна цена на друг инструмент, кој во суштина е ист (во смисла дека е во иста валута и со иста или слична рочност);
- ако информациите за објективната вредност на финансискиот инструмент не можат да се добијат од пазарите, тогаш при утврдувањето на објективната вредност на финансискиот инструмент се користат податоци кои не можат да бидат потврдени на пазарот.

Техниките за вреднување треба да ги опфатат сите фактори кои учесниците на пазарот ги земаат во предвид при одредувањето на цената и треба да бидат во согласност со усвоените економски методологии за утврдување на цената на финансиските инструменти.

Банката може да ги промени или да направи промени во техниката на вреднување на финансискиот инструмент, доколку таквата промена се должи на развојот на нови пазари, достапноста на нови информации, промени во условите на пазарот или подобрување на техниките на вреднување, и доколку тоа дава посоодветна објективна вредност на финансискиот инструмент. Корекции поради промена на техниките на вреднување претставуваат промени во сметководствените проценки во согласност со МСС 8.

Анализата на дисконтираните парични текови е важна и често применувана техника за утврдување на објективната вредност на средствата и обврските. Еден од најважните фактори во примената на оваа техника е одредување на соодветната дисконтна стапка.

Дисконтната стапка треба да ги вклучува неизвесностите и ризиците од мерењето на паричните текови кои се поврзани со одредено средство или обврска, како и варијабилноста на тие ризици и неизвесности.

Соодветната дисконтна стапка може да се определи како:

- стапка заснована на тековниот пазарен принос на инструментот или инструмент со слични карактеристики;
- повикување на стапка ослободена од ризик, коригирана за соодветниот ризик на средствата. При утврдување на дисконтната стапка и двата фактори треба да се земат во предвид поединечно. Каматната стапка што е ослободена од ризик, се базира на државни обврзници со споредливи карактеристики (валута и рочност) на средствата или обврските за кои ќе се применува дисконтната стапка. Премијата за ризик на средството е еднаква на износот што учесниците на пазарот би ја побарале како надомест за неизвесноста на идните парични текови на средството.

Непостоење на активен пазар: Сопственички инструменти

Банката ја мери/утврдува објективната вредност на сопственичките инструменти кои немаат тргувана цена на активен пазар и деривати што се поврзани со нив и кои мора да бидат подмирени со испорака на вакви некотираните сопственички инструменти. Банката ќе ја определи објективната вредност со примена на метод кој најдобро ја одразува објективната вредност на

2 Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)

2.8 Финансиски инструменти (продолжува)

сопственичкиот инструмент. Во ретки случаи, ако Банката има вложувања во сопственички инструменти на одредени специфични институции, ако не постои активен пазар и чиешто поседување е утврдено со закон и/или е поврзано со можноста за користење на услугите од овие институции, може да се смета дека нивната набавна вредност ја одразува нивната објективна вредност. Банката ги класифицира овие вложувања како финансиски средства кои се мерат по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка.

б) Признавање

Банката првично ги признава кредитите и побарувањата на датумот кога се издадени. Редовните купувања и продажби на должничките хартии од вредност мерени по амортизирана набавна вредност, по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка и чувани за тргување се признаваат на датумот на тргување - датумот на кој Банката се обврзува да го купи или продаде средството.

Банката првично ги признава финансиските обврски на датумот кога настанале.

в) Депризнавање

Финансиското средство се депризнава кога истекуваат договорните права на паричните текови од финансиското средство или кога финансиското средство се пренесува и преносот се квалификува за депризнавање. Финансиската обврска се депризнава само кога е изгасната, односно кога обврската наведена во договорот е завршена, откажана или истечена.

Депризнавање поради значителна измена на условите за реструктурираните финансиски средства

Банката го депризнава финансиското средство, како што се кредити на коминтенти, кога условите се изменети до степен до кој суштински тој станува нов кредит, со разликата признаена како добивка или загуба од депризнавање, додека загубата поради оштетување не е признаена. Новопризнатите кредити се класифицираат како група 1 за целите на мерење на очекуваните кредитни загуби, освен доколку новиот кредит се смета како купен издаден кредитно оштетен.

г) Отпис на побарувања

Банката врши отпис на побарувања во следниве случаи:

- Банката нема право на идни парични текови, односно се истечени правата за наплата на кредитната изложеност, независно од основата поради која се изгубени или се истечени правата, што вклучува: правосилна судска одлука за неоснованост на побарувањето на Банката, правосилно судско решение за заклучена стечајна постапка, правосилно судско решение за одобрен план за реорганизација на должник во стечај;
- кога Банката нема разумни очекувања за наплата на кредитната изложеност, во целост или делумно;
- мали износи на поединечно незначајни побарувања (праг од 3.000 денари за физички лица и 6.000 денари за правни лица) дефинирани со интерни одлуки на Банката;
- Банката донела одлука за прекин на долгот согласно со закон со кој се откажува од понатамошна наплата на побарувањето.
- доколку е помината една година од датумот кога Банката била должна да врши исправка на вредноста во износ од 100%.

Банката може да врши делумен или целосен отпис на побарувањата при што отпишаното побарување се пренесува на посебна вонбилансна сметка (со исклучок на мали износи на поединечно незначајни побарувања) и за него Банката води посебна евиденција во период од најмалку десет години.

Банката може да врши отпис на финансиски средства кои сеуште се подложни на активности за присилна наплата, но тоа не влијае на правата во постапките за присилна наплата. Банката и

2 Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)

2.8 Финансиски инструменти (продолжува)

понатаму бара да и бидат платени сите износи на кои легално има целосно право. Отписот ја намалува бруто сметководствената вредност на финансиското средство и исправката на вредност. Сите последователни наплати се евидентирани како намалување (приход) на кредитни загуби. Отписите и наплатите се прикажани во белешка 26 а).

д) Дериватни финансиски инструменти

Дериватните финансиски инструменти - вклучително форварди и свопови - почетно се признаваат во извештајот за финансиска состојба по објективна вредност. Дериватните финансиски инструменти и последователно се мерат по објективна вредност. Објективните вредности се обезбедуваат од котирани пазарни цени, модели за дисконтирање на парични текови или ценовни модели, како што е соодветно. Сите деривати се водат по нивната објективна вредност во рамки на активата, кога дериватната позиција е поволна за Банката, а во рамки на обврските кога дериватната позиција е неповолна за Банката (белешки 32 и 40). Добивките или загубите кои произлегуваат од промените на објективната вредност на дериватите се прикажуваат директно во билансот на успех (белешка 7).

2.9 Исправка на финансиските средства

а) Очекувани кредитни загуби за групна исправка

IFRS 9 го применува моделот на очекувани кредитни загуби што обезбедува непристрасна проценка базирана на веројатност за настанување на кредитни загуби преку евалуација на можни резултати кои ги вклучуваат предвидени информации вклучително и идни економски услови. Моделот на очекувани кредитни загуби бара Банката да ги признае не само кредитните загуби што веќе настанале, туку и загубите што се очекува да настанат во иднина. Исправка на вредноста на очекуваните кредитни загуби е потребна за сите кредити и останатите должнички финансиски инструменти што не се мерат по објективна вредност преку билансот на успех (ОВБУ) заедно со потенцијалните обврски и договорите за финансиски гаранции.

Исправката на вредноста е базирана на очекувани кредитни загуби врз основа на веројатноста за неплаќање во следните 12 месеци, освен доколку има значаен пораст на кредитниот ризик од првичното признавање, кога исправката на вредноста е базирана на веројатноста за неплаќање за време на животниот век на финансиското средство (очекувани кредитни загуби за време на целиот животен век на средството). Кога се одлучува дали е зголемен кредитниот ризик од првичното признавање, Банката ги зема во предвид сите расположливи информации, достапни без дополнителни трошоци и напор. Ова ги вклучува квантитативните и квалитативните информации и анализи, базирани на историските податоци, искуството, експертска проценка, вклучувајќи ги и предвидувањата.

Класификација по групи

Банката употребува методологија за очекуваните кредитни загуби каде ги дефинира критериумите за групи, критериумите за премин помеѓу групи, моделите за пресметка на ризичните индикатори, предвидливи сценарија и валидацијата на моделите. Банката ги класифицира финансиските инструменти во група 1, група 2, и група 3, врз основа на применета методологија за очекувани кредитни загуби, како што е опишано подолу:

- група 1 – редовно портфолио: нема значајно зголемување на кредитниот ризик од првичното признавање, Банката врши исправка на вредноста за 12 месечен период. Доколку на датумот на известување, кредитниот ризик на средствата и потенцијалните обврски не се значително зголемени од првичното признавање, Банката признава загуби поради оштетување во износ од 12-месечни очекувани кредитни загуби (Група 1);
- група 2 – нефункционално портфолио: значајно зголемување на кредитниот ризик од првичното признавање, Банката врши исправка на вредноста за целиот животен век на средството;

2 Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)

2.9 Исправка на финансиски средства (продолжува)

- група 3 – нефункционално, оштетено портфолио: Банката ги признава оштетувањата за целиот животен век на нефункционалните финансиски средства.

Нефункционалните клиенти се оценуваат со Г, ГГ или Д врз основа на системот за внатрешна оценка на Банката и содржат клиенти со материјални задоцнувања над 90 дена, како и клиенти за кои е оценето дека е малку веројатно дека ќе платат.

Класификацијата по групи зависи од:

- кредитна оценка при првичното признавање,
- тековната кредитна оценка на побарувањето/клиентот (на датумот на известување),
- ако инструментот е вклучен во листата за набљудување 2 или листата за интензивна нега,
- реструктуриран статус на финансискиот инструмент и
- значајни доцнења > 30 дена.

Методологијата за бонитетна класификација за банки и држави зависи од постоењето или непостоењето на рејтинг од меѓународни агенции за кредитен рејтинг како Fitch, Moody's, или S&P. Рејтинзите се одредени врз основа на просек од меѓународни кредитни рејтинзи. Ако не постои меѓународен кредитен рејтинг, класификацијата се базира на интерна методологија. Класификацијата по групи се заснова на ниво на побарување, но сепак одложувањата на едно побарување може да предизвикаат влошување на групата на другите побарувања на истиот клиент. Кога критериумите на значајно зголемување на кредитниот ризик повеќе не постојат, побарувањето може да се пренесе во поповолна група, во зависност од пропишаниот период на одржување.

Очекуваните кредитни загуби (ECL) за финансиските средства класифицирани во група 1 се пресметани врз основа на 12 месечната веројатност за ненаплата или веројатност за ненаплата за пократок период, доколку преостанатата рочност на финансиското средство е пократка од една година. Веројатноста за ненаплата се пресметува за три различни макроекономски сценарија, секое со пондер за веројатност (w), затоа во овој чекор се пресметуваат и три очекувани кредитни загуби (ECL), кои на крајот се пондерираат со веројатностите на сценариото за да се добие конечната очекувана кредитна загуба (ECL). Секој сет од 12-месечни веројатности за ненаплата вклучува компонента за макроекономско влијание/предвидување.

Очекуваните кредитни загуби (ECL) за целиот животен век на финансиското средство за класифицираните финансиски средства во група 2 се пресметани врз основа на веројатноста за ненаплата на целиот животен век, бидејќи значајно е зголемен кредитниот ризик од првичното признавање. Постојат три сценарија со три различни макро ефекти, имено тешко (песимистичко), основно (очекувано) и благо (оптимистичко), како и за изложеноста во група 1. Времето (t) е исто како и рочноста за група 2.

За финансиските инструменти во група 3 истиот третман е применет како за оние средства кои се сметаат како оштетени. Изложеностите под прагот на материјалност добиваат групна исправка на вредност употребувајќи веројатност за неплаќање 100%. Финансиските средства ќе бидат трансферирани надвор од група 3 ако тие не ги исполнуваат критериумите за кредитно оштетени после пробниот период. Посебен третман имаат финансиските средства кои се купени или кои се првично кредитно оштетени, каде само кумулативните промени во кредитните загуби за целиот животен век од почетното признавање се признаени како загуби поради оштетување. Воведени се три сценарија со три различни макро ефекти, имено тешко (песимистичко), основно (очекувано) и благо (оптимистичко). Се пресметуваат три очекувани кредитни загуби (ECL), кои на крајот се пондерираат со веројатности за сценарио за да се добие конечната очекувана кредитна загуба (ECL). Пондерите на сите три економски сценарија се користат во последниот чекор во процесот на пресметка на очекуваната кредитна загуба (ECL), и очекуваната кредитна загуба (ECL) се добива како пондериран просек од ECL1, ECL2 и ECL3 (за тешко и благо сценарио се користи 20% пондер и за основно сценарио се користи 60% пондер).

2 Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)**2.9 Исправка на финансиски средства (продолжува)**

Пресметката на групните исправки на вредност се прави со множење на нефункционалната изложеност на крајот на секој месец со соодветната веројатност за ненаплата (PD) и загубата поради неисполнување на обврската (LGD). Добиениот резултат за секој месец е дисконтиран до сегашната вредност користејќи ја оригиналната ефективна каматна стапка на побарувањето. За изложеностите во група 1 очекуваните кредитни загуби (ECL) се земаат во предвид само за 12 месечен период, додека за група 2 или 3 се земаат во предвид вкупните потенцијални загуби до доспевањето на финансиското средство.

Пондерите на сите три економски сценарија се користат во последниот чекор во процесот на пресметка на очекуваната кредитна загуба (ECL), очекуваната кредитна загуба (ECL) се добива како пондериран просек на ECL₁, ECL₂ и ECL₃:

$$ECL = ECL_1 * w_1 + ECL_2 * w_2 + ECL_3 * w_3$$

каде што 1 е за тешко сценарио, 2 е за основно и 3 е за благо соодветно.

Нефункционалната изложеност (EAD) претставува очекувана неподмирена сума што ја должи должникот, што се одредува како збир на билансната изложеност и очекуваните идни повлекувања од вонбилансната изложеност. Повлекувањата се проценуваат со примена на ФКК (фактор на конверзија на кредит) заснован врз историското искуство на Банката со слични типови на побарувања.

Веројатност за ненаплата (PD) е проценка на веројатноста за неисполнување на обврските во даден временски период. Проценката се изведува одделно за секоја единствена група на производи или сегменти на клиенти. Во текот на циклусот, веројатноста за ненаплата (PD) е дополнета од аспект на идно предвидување со користење на повеќе можни сценарија.

Параметарот загуба поради неисполнување на обврската (LGD) ја рефлектира очекуваната загуба што ќе се претрпи во случај на неисполнување на обврските. Вредноста за загубата поради неисполнување на обврската се проценува врз основа на историските податоци на Банката за наплата преку различни видови на обезбедување, како и други видови на наплата, како што се редовни / делумни наплати, наплати од правни постапки, продажба на побарувања и други. Во текот на циклусот, неисполнувањето на обврската (LGD) е дополнето со аспект за идно предвидување, за да ги одрази очекуваните промени во макроекономските параметри.

Очекуван век

Кога се пресметуваат очекуваните кредитни загуби, Банката мора да го земе во предвид максималниот договорен период на кој е изложена на кредитен ризик. За револвинг изложеностите кои немаат фиксна рочност, очекуваната рочност е проценета врз основа на периодот на кој Банката е изложена на кредитен ризик и каде што кредитните загуби не би можеле да бидат ублажени со преземени активности од страна на менаџментот.

Информации за предвидувања (Forward looking information)

Банката ги вклучува информациите за предвидувањата и во разгледувањето на значајното зголемување на кредитниот ризик и во пресметката на очекуваните кредитни загуби. Банката ги вклучува информациите за предвидувањата како што се макроекономските фактори (пр. БДП, стапката на невработеност и стапката на инфлација) и економските прогнози. Репресметката на сите параметри се прави еднаш годишно или почесто доколку макроекономската околина има значајна промена што не е инкорпорирана во претходните предвидувања. Во секој случај сите параметри се репресметани согласно новите предвидувања. Ефектот од промената на параметрите за ризик на износот на очекуваните кредитни загуби е обелоденет во белешка 26.

2 Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)

2.9 Исправка на финансиски средства (продолжува)

Реструктурирани кредити

Реструктуриран кредит (или реструктурирано финансиско средство) настанува како резултат на неможноста на должникот да ги намирава обврските согласно првично договорените услови при што се прави промена на првично договорните услови со анекс или со потпишување на нов договор со кој договорните страни се согласуваат на делумна или целосна отплата на првичниот долг. Ако клиентот има реструктурирано побарување мора да биде класификуван во рејтинг В или понизок.

Сметководствениот третман на реструктурираните кредити зависи од типот на реструктурирање. Кога Банката склучува договор за реструктуриран кредит преку промена на услови за отплата кои се однесуваат на продолжување на рокот за отплата на главницата или каматата и/или реструктурирање преку намалување на каматната стапка или други трошоци, ја прилагодува сметководствената вредност на реструктурираниот кредит врз основа на дисконтираната вредност на идните, проценети парични текови под променети услови, а ефектот се признава во билансот на успех. Во случај на намалување на побарувањата на должникот преку намалување на износот на побарувањата преку договорно отпишување на долг или преку конверзија на побарувањата во капиталот на должникот, Банката ги депривира побарувањата во делот што се однесува на отписот или договорениот долг.

Новата проценка на идните парични текови за преостанатите побарувања, сеуште неотпишани, е базирана на нова проценка на веројатноста за загуба. Банката ја зема во предвид модификуваната позиција на должникот, економските очекувања и обезбедувањето за реструктурираниот кредит. Кога Банката прави реструктурирање преку преземање во посед на други средства (имот, земјиште и опрема, хартии од вредност и други финансиски средства), вклучувајќи и инвестиции во капиталот на должникот добиени преку свопови, таа ги признава стекнатите средства во финансиските извештаи по објективна вредност, признавајќи разлика помеѓу објективната вредност на средството и сметководствената вредност на затвореното побарување во билансот на успех.

Реструктурираните побарувања може да бидат дел и од редовниот и од нефункционалниот дел на портфолиото. Кога реструктурираниот кредит е класифициран како нефункционално побарување, може да биде рекласификуван како редовен доколку повеќе не се смета за оштетен или нефункционален, доколку утврдените износи се отплатени, ако е помината една година од дефинираните настани (воведување на реструктурирање, класификација во нефункционални, отплата на последниот заостанат износ, крај на грејс-периодот) и ако по реструктурирањето немало доспеани обврски или сомневање за отплатата на целата изложеност, под условите на реструктурирањето. Отсуството на сомневање се потврдува со анализа на финансиската положба на должникот.

Реструктурираниот статус се повлекува кога:

- најмалку две години пробен период е поминат од:
  - моментот на спроведување или продолжување на мерките за реструктурирање или
  - кога реструктурираното побарување се смета за редовно (било пренесено од нефункционално);
- има регуларни отплати на главен долг и камата, во значителен износ, најмалку во половината од пробниот период;
- нема изложеност на должникот во пробниот период со задоцнувања над 30 дена поголеми од 100 евра (доколку доцнењето е повеќе од 30 дена повеќе од 100 евра, изложеноста повторно станува нефункционална).

2 Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)

2.9 Исправка на финансиски средства (продолжува)

б) Индивидуална проценка на исправки за оштетени финансиски средства

Средства мерени по амортизирана вредност

Банката ги проценува исправките на финансиските средства одделно за сите индивидуално значајни средства класифицирани во група 3. Сите други финансиски средства добиваат групна исправка. Прагот на материјалност е поставен на изложеност од 3.075 илјади денари или 50 илјади евра за правни лица и 3.075 илјади денари или 50 илјади евра за физички лица.

Износот на очекуваната кредитна загуба се мери како разлика помеѓу сметководствената вредност на средството и сегашната вредност на проценетите идни парични текови, кои се дисконтираат до датумот на проценка. Сценариото на очекувани парични текови може да се заснова на претпоставката „постојана претпазливост“, каде се зема предвид паричниот тек од работењето заедно со продажбата на обезбедувањето кое не е клучно за идниот бизнис. Во случај на принципот „постојана претпазливост“, отплатата се заснова на очекувани парични текови од продажбата на обезбедувањето. Очекуваната наплата од обезбедувањето се пресметува од проценетата пазарна вредност на обезбедувањето и се дисконтира, со користење на haircut кој е дефиниран во Методологијата за пресметка на индивидуални исправки на вредноста и резервации. Вонбилансните обврски исто така се проценуваат поединечно, и каде што е потребно, овие исправки се признаваат како обврски.

Сметководствената вредност на финансиските средства мерени по амортизирана вредност се намалува преку сметката за исправки и загубата се признава во билансот на успех во ставката „Исправки на вредност на финансиски средства“. Ако износот на исправките за очекувани кредитни загуби последователно се намалува како резултат на настан што настанува после признавање на оштетување (на пр. отплатата во процесот на наплата ја надминува проценетата очекувана наплата од обезбедувањето), намалувањето на загубата се признава како ослободување на исправка на вредност и приходот се признава во истата ставка на билансот на успех. За вонбилансна изложеност, износот на очекувани кредитни загуби се признава во извештајот за финансиска состојба во ставката „Резервирања“ и во билансот на успех во ставката „Резервирања“.

Очекуваните кредитни загуби за должнички инструменти мерени по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка не ја намалуваат сметководствената вредност на овие финансиски средства во извештајот за финансиска состојба, при што средствата остануваат по објективна вредност. Наместо тоа, износот еднаков на исправката што би се појавила доколку средствата се мерат по амортизирана вредност се признава во останата сеопфатна добивка како акумулирана исправка на вредност, со соодветно задолжување во билансот на успех. Акумулираната загуба признаена во останата сеопфатна добивка повторно се враќа во билансот на успех при депривирање на средствата или кога износот на исправка за очекувани кредитни загуби се намалува како резултат на настан што се случил по признавање на оштетување.

2.10 Вложувања во сопственички инструменти

Банката има вложувања во сопственички инструменти кои обезбедуваат помалку од 20% од капиталот на друштвото каде што е вложено. Кај овие вложувања нема значително влијание, не може да се контролира или значително да се влијае врз одлуките донесени од страна на раководството на друштвото каде што е вложено.

Сопственичките финансиски инструменти се класифицираат и се мерат по објективна вредност (немаат договорни парични текови врз основа на главница и камата, т.е не ги исполнуваат барањата на СППИ). Кај сопственичките инструменти кои не се чувани за тргување, Банката има избрано, при првичното признавање, промените во објективната вредност (реализирани и нереализирани / пресметани) да се евидентираат во ревалоризациските резерви во рамките на останата сеопфатна добивка. Понатаму, износите од ревалоризациски резерви може единствено да се прекласифицираат во друга категорија од капиталот, но не може да се признаат во

2 Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)

2.10 Вложувања во сопственички инструменти (продолжува)

билансот на успех. Оваа одлука на Банката се носи за поединечен инструмент, само при првично признавање на инструментот, а подоцнежна рекласификација не е дозволена.

Добивките и загубите од курсни разлики на сопственички инструменти кои се мерат по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка се признаваат во останата сеопфатна добивка.

Дивидендите кои произлегуваат од вложувања во сопственички инструменти се признаваат во билансот на успех кога се утврдува правото на ентитетот да добие плаќање.

Во согласност со МСФИ 9 за вложувања во сопственички инструменти, исправка на вредност не се пресметува.

2.11 Преземени средства

Во одредени околности, средствата се преземаат со затворање на кредитите кои се ненаплатени. Преземените средства вклучуваат земјиште, недвижности и опрема стекнати преку постапка на преземање поради целосно или делумно затворање на соодветниот кредит. Овие средства се прикажуваат како преземени средства врз основа на ненаплатени побарувања.

Првично, овие средства се мерат по објективна вредност намалена за трошоците за продажба, во согласност со проценката и документирани со преземањето и се продаваат во најкраток можен рок со цел да се намали изложеноста. Раководството прави проценка на очекуваниот надоместлив износ намален за трошокот за реализација на средствата, врз основа на голем број на фактори, вклучувајќи и независна проценка.

При последователно мерење, надоместливата вредност се потврдува најмалку на годишно ниво. Вреднувањата на објективната вредност на недвижниот имот и другите преземени средства ги вршат овластени проценители на недвижности. Недвижниот имот и другите средства се оштетени кога сметководствената вредност ја надминува надоместливата вредност. Ефектот од загуба поради оштетување се признава во билансот на успех како исправка на вредноста на нефинансиските средства на нето-основа.

Банката ги мери преземените средства во согласност со МСС 2 Залихи.

2.12 Нетирање на финансиски инструменти

Финансиските средства и обврски се нетираат и нето износот се прикажува во извештајот за финансиската состојба кога Банката има законско право да ги нетира признаените износи и има намера да се порамни трансакцијата на нето основа или да се реализира средството и истовремено да се подмири обврската.

2.13 Недвижности, опрема и средства со право на употреба

Сите недвижности и опрема почетно се признаваат според набавна вредност. Последователно се мерат по набавна вредност намалена за амортизација и оштетување доколку постои. Набавната вредност ги вклучува трошоците што се директно поврзани со стекнувањето на средството.

Средствата со право на употреба се прикажани заедно со недвижностите и опремата во извештајот за финансиска состојба – поврзано со сметководствената политика во белешка 2.16. Средствата со право на употреба се амортизираат со примена на праволиниски метод за време на периодот на закуп.

Поправките и одржувањата се признаваат во билансот на успех во период кога настанале. Последователните трошоци кои ги зголемуваат идните економски користи се признаваат во сметководствената вредност на средството, а заменетите делови, доколку има, се депривираат.

Земјиштето и уметничките слики не се амортизираат. Амортизацијата на недвижности и опрема се пресметува со примена на праволиниски метод за да се распредели нивната вредност до остатокот на вредноста во текот на нивниот корисен век на употреба.

2 Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)
2.13 Недвижности, опрема и средства со право на употреба (продолжува)

Корисниот век на одредени категории на материјални средства е како што следува:

	2021	2020
Згради	40 години	40 години
Вложувања под закуп	5 години	5 години
Компјутери	5 години	5 години
Мебел и опрема	4-10 години	4-10 години
Моторни возила	8 години	8 години

Амортизацијата не започнува да се пресметува се додека средството не е расположливо за употреба.

Еднаш годишно Банката проценува дали има индикатори за оштетување на недвижностите и опремата. Ако постојат такви индикатори, се проценува надоместливиот износ. Надоместливиот износ е повисокиот износ меѓу објективна вредност намалена за трошоците на продажба и употребната вредност. Ако надоместливиот износ ја надминува сметководствената вредност, средствата не се оштетуваат. Ако сметководствената вредност го надминува надоместливиот износ, разликата се признава како загуба во билансот на успех.

Преостанатата вредност на средствата и корисниот век се разгледуваат и прилагодуваат доколку е соодветно, на секој датум на известување. Добивките и загубите од продажба на недвижности и опрема се утврдуваат како разлика помеѓу приходите од продажба и нивната сметководствена вредност и се признаваат во билансот на успех (белешка 9).

2.14 Нематеријални средства

Нематеријалните средства вклучуваат софтвер, лиценци и други нематеријални средства (белешка 30). Нематеријалните средства кои се стекнати од Банката и имаат одреден корисен век и се искажани според набавна вредност намалена за акумулирана амортизација и загуби поради оштетување.

Последователните издатоци се капитализираат само кога се зголемуваат идните економски користи вградени во средствата на кои се однесуваат. Сите други издатоци се признаваат во билансот на успех како што настануваат.

Амортизацијата се признава во билансот на успех на праволиниска основа според стапките определени за да се распредели на набавната вредност на нематеријалните средства во текот на нивниот проценет век на употреба. Нематеријалните средства се амортизираат од датумот кога се расположливи за употреба.

Преостанатата вредност на средствата и нивниот корисен век на употреба се прегледуваат и усогласуваат соодветно, на секој датум на извештајот за финансиска состојба.

Корисниот век на одредени категории на нематеријални средства е како што следува:

	2021	2020
Софтвер	4 -10 години	4 -10 години
Патенти и лиценци	3 -10 години	3 -10 години
Останато	5 години	5 години

2 Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)

2.15 Вложувања во недвижности

Вложувања во недвижности опфаќа згради кои што се чуваат за остварување на приходи од закуп или со цел да се зголеми вредноста на долгорочните инвестиции, наместо да се користат од страна на Банката. Банката има вложувања во недвижности кои биле стекнати преку пренос од недвижности во вложувања во недвижности. Приходот од наемниците од вложувањата во недвижности е признат во билансот на успех по праволиниска основа според условите на наемот.

Вложувањата во недвижности се мерат според објективна вредност, одредена од овластен проценител, која ги одразува пазарните услови на датумот на изготвување на извештајот за финансиска состојба. Добивките или загубите кои произлегуваат од промени во објективната вредност на вложувањата во недвижности се вклучени во билансот на успех во годината во која промените настанале.

Кога Банката донесува одлука да ги користи овие средства за сопствена употреба, истите се рекласификуваат во недвижности и опрема.

2.16 Наеми

Наем е договор, или дел од договор, кој создава извршни права и обврски и го пренесува правото на контрола на употребата на идентификувано средство за одреден временски период во замена за надомест. На овој начин, МСФИ 16 бара утврдување дали договорот е или содржи наем.

Банката како наемопримател

Банката применува единствен пристап за признавање и мерење за сите наеми, освен за краткорочни наеми и наеми на средства со ниска вредност. Банката ги признава обврските за наем, плаќањата за наем и средствата со право на користење, што го претставуваат правото на користење на дадените средства.

Најзначајни видови на наем се наемот на деловните простории и поднаем на пос-терминалите. Наемите имаат просечен период на траење од една до десет години. Нема ограничувања на наемопримателот во договорите за наем. Банката го утврдува терминот за наем како неотповиклив период на наем, заедно со сите периоди опфатени со опција за продолжување на наемот, ако е разумно сигурно да се оствари, или какви било периоди опфатени со опција за прекинување на наемот, доколку е разумно сигурно да не се оствари. Банката нема договори за наем, кои вклучуваат опции за продолжување и раскинување.

Банката има одредени наеми за простор за банкомати и канцелариска опрема со период на наем од 12 месеци или помалку или со мала вредност и го применува ослободувањето од признавање за „краткорочни наеми“ и „наеми на средства со мала вредност“ за овие наеми.

Средства со право на употреба

Банката ги признава средствата со право на користење на денот на започнување на наемот (т.е. датумот на кој основното средство е достапно за употреба). Средствата со право на користење се мерат по набавна вредност, намалени за амортизација и загуби за оштетување и корегирани за какво било повторно мерење на обврските за наем. Набавната вредност на средствата со право на употреба го вклучуваат износот на обврските за наем, иницијалните директни трошоци и плаќања за наем направени на или пред датумот на започнување на наемот, намалени за одредени олеснувања за наемот. Средствата со право на користење се амортизираат на праволиниска основа за периодот на времетраење на наемот.

Во извештајот за финансиската состојба, средствата со право на употреба се прикажани во белешка 29 Недвижности, опрема и средства со право на употреба.

2 Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)

2.16 Наеми (продолжува)

Обврски за наем

На денот на започнување на наемот, Банката ги признава обврските за наем мерени според сегашната вредност на плаќањата за наем што треба да се извршат во текот на периодот на наем. Плаќањата за наем вклучуваат фиксни плаќања (намалени за олеснувања за наемот), варијабилни плаќања за наем што зависат од индекс или стапка и износи што се очекува да бидат платени по гарантирана преостаната вредност. Плаќањето за наем, исто така, ја вклучува и цената на опција за набавка, разумно одредена од страна на Банката и плаќања за казни за прекинување на наемот, доколку во договорните услови за наем има опција за прекин. Варијабилните плаќања за наем, кои не зависат од индекс или стапка, се признаваат како трошоци во периодот во кој настанува ситуацијата или условот што го активира плаќањето. Банката нема трошоци за варијабилни плаќања, како и опции за набавка.

Важна претпоставка која Банката ја применува за пресметка на нето сегашната вредност на идните плаќања за наем е користењето на дисконтната стапка за интерните трансферни цени за депозити на домаќинства според периодот на наем.

Последователно (по датумот на признавање), Банката ја мери обврската за наем со:

- зголемување на сметководствената вредност за да се одрази каматата на обврската за наем;
- намалување на сметководствената вредност за да се рефлектираат извршените плаќања за наем и
- повторно мерење на сметководствената вредност за да се рефлектираат какви било преоценувања или модификации на наемот.

Во извештајот за финансиската состојба, обврските за наем се прикажани во белешката 38 Останати финансиски обврски.

Банката како наемодавател

Наемите во кои Банката не ги пренесува суштински сите ризици и користи од сопственоста на средството, се класифицираат како оперативни наеми. Приходите од наемнини се евидентираат на праволиниска основа согласно периодот на наемот и се вклучуваат во приходите во билансот на успех во зависност од нивната природа. Иницијалните директни трошоци направени при преговарање и договарање на оперативниот наем се додаваат на сметководствената вредност на средството под наем и се признаваат во периодот на времетраење на наемот на иста основа како приходот од наем. Средствата дадени под оперативен наем се прикажуваат во извештајот за финансиската состојба како вложување во недвижности или како недвижности и опрема.

2.17 Парични средства и парични еквиваленти

За целите на извештајот за паричните текови, паричните средства и паричните еквиваленти содржат парични средства и средства кај НБРСМ и други депозити по видување кај банки, кредити на банки, депозити во други финансиски институции и должнички хартии од вредност кои не се чуваат за тргување со оригинален рок на достасување до 90 дена. Паричните средства и паричните еквиваленти се прикажани во извештајот за паричните текови.

2.18 Обврски по кредити, депозити, субординирани обврски и издадени должнички хартии од вредност

Депозитите, обврските по кредити, субординираните обврски и издадените должнички хартии од вредност претставуваат извори на финансирање на Банката.

Банката ги класифицира капиталните инструменти како финансиски обврски или како сопственички инструменти во согласност со содржината на договорните услови на инструментот. Банката почетно ги признава депозитите, обврските по кредити, субординираните обврски и издадените должнички хартии од вредност на датумот кога настанале.

2 Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)

2.18 Обврски по кредити, депозити, субординирани обврски и издадени должнички хартии од вредност (продолжува)

Депозитите, обврските по кредити, субординираните обврски и издадените хартии од вредност првично се мерат по објективна вредност, која е еднаква на нивната набавна вредност намалена за трансакциските трошоци, а последователно се мерат по амортизирана вредност користејќи го методот на ефективна камата.

Разликата помеѓу вредноста при почетното признавање и крајната вредност се признава во билансот на успех како трошок за камата, применувајќи ја ефективната каматна стапка. Банката ги депривира финансиските обврски кога, и само кога, обврските на Банката се исполнети, откажани или истечени.

2.19 Резервирања

Резервирање се признава ако, како резултат на минат настан, Банката има сегашна законска или изведена обврска која може веродостојно да се измери и е веројатно дека ќе има одлив од Банката за подмирување на обврската. Тие се признаваат во износ што е најдобрата проценка на расходите потребни за подмирување на сегашната обврска на крајот на периодот на известување. Резервирањата за користи на вработените се утврдуваат со дисконтирање на очекуваните идни парични текови со дисконтна стапка што ги одразува тековните пазарни проценки на временската вредност на парите и каде што е потребно, ризиците специфични за обврската.

Банката признава резервирања за судски постапки кога постои ризик од загуба поради настанување на трошоци во врска со исполнувањето на обврските коишто Банката по основ на негативна судска одлука мора да ги исполни.

Резервациите за судски постапки се повлекуваат и користат директно за покривање на трошоците за судските постапки за коишто биле издвоени.

Резервациите за судските постапки се укинуваат по позитивно, правосилно завршена судска постапка која се водела против Банката. Ако тужителот во тој период поднел вонсудска правна постапка, резервирањата се прикажуваат во согласност со проценетата очекувана сума на надоместокот.

2.20 Потенцијални и преземени обврски

Финансиски и нефинансиски гаранции

Финансиските гаранции се договори што бараат од издавачот да изврши конкретни плаќања за да му ја надоместат на сопственикот загубата што ја претрпел затоа што конкретен должник не ги извршил плаќањата навремено, во согласност со условите на должничките инструментите. Ваквите финансиски гаранции се даваат на банките, финансиските институции и други тела во име на клиентот за да обезбедат кредити, пречекорување на трансакциските сметки и други банкарски средства. Издадените гаранции за покривање на нефинансиските обврски на клиентите претставуваат обврска на Банката (гарант) да плати доколку клиентот не изврши одредени работи во согласност со условите на комерцијалниот договор.

Финансиските и нефинансиските гаранции првично се признаваат според објективната вредност, што вообичаено се утврдува со примените надоместоци. Надоместоците се амортизираат во билансот на успех во текот на договорот, користејќи праволиниски метод. Обврските по гаранциите на Банката се мерат последователно по поголемата од:

- иницијалната вредност, намалена за амортизацијата пресметана за да се признаат приходите од надоместоци за време на гаранцијата или
- според МСФИ 9 - очекувани кредитни загуби, како што е утврдено во белешката 26 б.

2 Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)

2.20 Потенцијални и преземени обврски (продолжува)

Документарни акредитиви

Документарни (и „standby“) акредитиви претставуваат писмена и неотповиклива обврска на Банката која што го издава (отвора) акредитивот, во име на издавачот (увозникот) да му ја исплати на корисникот (извозникот) вредноста утврдена во документите до одреден рок:

- ако акредитивот се плаќа по видување и
- ако акредитивот се плаќа со одложено плаќање, Банката ќе плати според договорот кога и ако корисникот (извозникот) и достави на Банката документи кои се во согласност со условите и роковите утврдени со акредитивот.

Обврската може да има и форма на потврда на акредитив, што обично се прави на барање или по овластување на Банката што ја издава (отвора) и претставува цврсто преземање обврска од страна на Банката што ја потврдува, покрај онаа на Банката што издава, која самостојно презема обврска кон корисникот под одредени услови. Документарните акредитиви се третираат како финансиски гаранции во согласност со МСФИ 9.

Други потенцијални обврски и преземени обврски

Други потенцијални обврски и преземени обврски претставуваат неповлечени средства по преземена обврска за кредитирање за зголемување на кредит, непокриени акредитиви и други обврски. Номиналната договорна вредност на гаранциите, акредитивите и неискористените обврски за кредити, каде договорниот кредитот треба да биде по пазарни услови, не се евидентирани во извештајот за финансиска состојба.

Другите потенцијални обврски и преземени обврски се третираат како финансиски гаранции во согласност со МСФИ 9.

2.21 Оданочување

Трошоците за данок за периодот се состојат од тековен и одложен данок.

а) Тековни даночни средства/обврски

Тековни даночни средства/обврски вклучуваат обврски за данок од добивка утврдени со Даночниот биланс на Банката за тековниот финансиски период.

Согласно Македонската даночна регулатива, Банката пресметува данок на добивка на бруто добивката утврдена како разлика помеѓу вкупните приходи и вкупните расходи утврдени согласно прописите за сметководство и сметководствените стандарди зголемена за непризнаените расходи за даночни цели утврдени со закон и намалена за износот на извршените вложувања од добивката од претходната година и дивидендите остварени со учество во капитал на друг даночен обврзник кој веќе има платено данок.

Тековните даночни средства/обврски се признаваат кога платениот износ на даноци за тековниот и претходните периоди е поголем/помал од износот кој што се должи за периодот кога обврската не е подмирена.

Стапката на данокот на добивка за 2021 и 2020 година е 10%.

Според локалната регулатива, основата за данокот на добивка може да се намали за износот на инвестициите во недвижности и опрема, како и софтвер. За да се искористи даночното олеснување за инвестиции, Банката мора да ја пренесе добивката во останати резерви во износ кој се очекува да се инвестира во недвижности и опрема или софтвер.

Износот на пресметаниот данок на добивка е намален за донирани средства во спортски субјекти, кои се плаќаат на сметка за специјална намена, врз основа на ваучер издаден од Агенцијата за млади и спорт, во согласност со Законот за спорт. Данокот може да се намали до 50% од пресметаниот данок.

2 Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)

2.21 Оданочување (продолжува)

Според даночното законодавство, даноците и даночните обврски истекуваат по период од 5 години, со исклучок на даночна измама која истекува по период од 10 години. Како резултат на тоа, даночните обврски на Банката за периодот од 2017 до 2021 година не можат да се сметаат за конечни. Сите дополнителни даноци и казни, доколку ги има, што можат да се појават во случај на даночна ревизија, во оваа фаза, не можат да се утврдат со разумна точност.

б) Одложен данок

Одложениот данок се пресметува на времените разлики помеѓу даночната основа на средствата и обврските и нивната сметководствена вредност за целите на финансиското известување. Одложените даночни средства се признаваат ако е веројатно дека идната оданочива добивка ќе биде расположлива во блиска иднина, со која можат да се надоместат привремените разлики. Одложените даночни средства и обврски се мерат според даночните стапки кои се во примена на крајот на периодот на известување за кои се очекува да важат за периодот кога средството е реализирано или обврската е подмирена. На секој датум на известување, Банката ја разгледува сметководствената вредност на одложените даночни средства и ги проценува идните оданочиви добивки наспроти кои привремените оданочиви разлики може да се искористат.

2.22 Комисиони активности

Банката обезбедува услуги за управување со средства на своите клиенти. Средствата кои се чуваат за комисиони активности не се известени во финансиските извештаи на Банката, бидејќи тие не претставуваат средства на Банката. Приходите и расходите по провизии и надоместоци поврзани со комисиони активности обично се признаваат во билансот на успех кога услугата е обезбедена.

2.23 Користи за вработените

Користите за вработени вклучуваат:

- краткорочни користи за вработени (како што се плати, придонеси за социјално осигурување, надоместоци и непарични примања);
- придонеси за одење во пензија (примања после престанување на работен однос) и
- јубилејни награди (други примања на вработените).

Краткорочните користи за вработени се признаваат во периодот за кој се однесуваат и се вклучуваат во билансот на успех во ставката „Трошоци за вработени“. Меѓу другото, тие вклучуваат плаќање придонеси за пензиско и инвалидско осигурување и невработеност, што според локалното законодавство (за работодавачот) изнесува 28% од бруто платата. Според законодавството, вработените се пензионираат кога ќе наполнат 64 години (мажи) и 62 години (жени). Постои можност да се продолжи нивниот работен однос до 64 години според Законот работни односи. Вработените имаат право на паушална исплата на придонеси за одење во пензија. Вработените исто така имаат право на бонус за долгогодишен работен стаж за секои 10 години услуга во Банката, во согласност со Колективниот договор на Банката. Овие обврски се мерат според сегашната вредност на идните одливи на пари, со оглед на идните зголемувања на платите и другите услови, а потоа се распределуваат на минатиот и идниот стаж на вработените, врз основа на условите и планот на примањата.

Трошоците за стаж се вклучени во билансот на успех во ставката „Трошоци за вработени“ како утврдени трошоци за користи, додека трошоците за камата за определената обврска се признаваат во ставката „Расходи за камати.“ Овие каматни трошоци ја претставуваат промената во периодот на утврдената обврска за користи што произлегува од минување на времето. За користи после престанување на работен однос, актуарските добивки и загуби од ефектот на промените во актуарските претпоставки и прилагодувања за искуството (разликите помеѓу реализираните и очекуваните плаќања) се признаваат во останатата сеопфатна добивка во ставката „Актуарски добивки/загуби“ и не се пренесуваат во билансот на успех. Актуарските

2 Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)

2.23 Користи за вработените (продолжува)

добивки и загуби што се однесуваат на други користи на вработените се признаени во билансот на успех како дефинирани трошоци за користи. Во извештајот за финансиската состојба, обврските за краткорочни користи на вработените се вклучени во ставката „Останати обврски“, додека обврските за користи по престанокот на работниот однос и други користи за вработените (јубилејни награди) се вклучени во ставката „Резервирања“.

2.24 Запишан капитал

(а) Обични акции

Обичните акции се класификуваат како капитал. Дополнителните трошоци што директно се припишани на издавањето на обичните акции се признаваат како намалување на капиталот, нетирани за било какви даночни ефекти.

(б) Дивиденди на обични акции

Дивидендите на обични акции се признаваат како обврска и се намалуваат од капиталот кога се одобрени од акционерите на Банката.

2.25 Заработка по акција

Банката прикажува основна и разводнета заработката по акција за своите обични акции. Основната заработка по акција се пресметува кога нето добивката или загубата која им припаѓа на имателите на обични акции се дели со пондерираниот просечен број на обични акции во оптек во текот на годината.

Разводнетата заработка по акција се одредува преку корегирање на добивката или загубата која им припаѓа на имателите на обични акции и пондерираниот просечен број на преостанатите обични акции за ефектот на сите разводнети потенцијални акции.

Разводнетата заработка по акција е идентична со основната, бидејќи не постојат издадени потенцијални акции, кои имаат ефект на корекција на нето добивката која им припаѓа на имателите на обични акции.

2.26 Трансакции со поврзани страни

Поврзана страна е лице или субјект кој е поврзан со Банката на таков начин што има контрола или заедничка контрола, има значително влијание, е членка на иста групација или е член на клучниот менаџерски персонал на Банката. Поврзаните страни на Банката ги вклучуваат: НЛБ д.д. Љубљана како матична банка и членките на НЛБ Групацијата, клучниот менаџерски персонал на Банката (Управниот одбор, други менаџерски лица и членови на нивните семејства), Надзорниот одбор и друштвата во кои членовите на клучниот менаџерски персонал или членовите на нивните семејства имаат контрола, заедничка контрола или значително влијание. Трансакција со поврзана страна е трансфер на ресурси, услуги или обврски помеѓу поврзаните страни, без оглед на тоа дали износот е задолжен. Сите банкарски трансакции со поврзаните субјекти се направени под суштински исти услови, вклучувајќи ги каматните стапки и обезбедувањата, како оние кои се случуваат во исто време за споредливи трансакции со неповрзани страни и не носат повеќе од вообичаениот ризик.

2 Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)

2.27 Значајни сметководствени проценки и расудувања

Финансиските извештаи на Банката се под влијание на сметководствени политики, претпоставки, проценки и расудување на раководството. Банката прави проценки и претпоставки кои влијаат на известените износи на средствата и обврските во текот на финансиската година. Сите проценки и претпоставки кои се бараат во согласност со МСФИ се најдобри проценки преземени во согласност со применливиот стандард. Проценките и расудувањата се оценуваат на континуирана основа и се базираат на минатото искуство и други фактори, вклучувајќи ги и очекувањата во однос на идните настани.

(а) Исправки за очекувани кредитни загуби на кредити, пласмани и вонбилансни изложености

Банката го следи и проверува квалитетот на кредитното портфолио на индивидуално и на ниво на портфолио за континуирано да ги проценува потребните издвојувања на очекувани кредитни загуби. Банката издвојува поединечни исправки за поединечно значајни финансиски средства кои се во група 3, кои го исполнуваат прагот како што е обелоденето во точка 2.9 погоре. Таквата задача се заснова на информации во врска со исполнување на договорните обврски или други финансиски тешкотии на должникот и други важни факти. Индивидуалните проценки се засноваат на очекуваните дисконтирани парични текови од работењето и / или проценетата очекувана наплата од обезбедувањето.

Исправките се проценуваат групно за финансиските средства во група 1 или 2 или за финансиски средства во група 3 со изложеност под прагот на материјалност. Очекуваните кредитни загуби во оваа група на средства се проценуваат врз основа на очекуваната вредност на параметрите на ризик, комбинирајќи ги историските движења со идните макроекономски предвидувања.

$$ECL = \sum_{t=1}^{month} EAD(t) * PD(t) * LGD(t)$$

Веројатност за ненаплата (PD) - Пресметката на временска точка (point in time-PT) матрици кои гледаат во иднината се заснова на пондерирани историски транзиции на временска точка (point in time) матрици, при што секоја матрица претставува транзиција од состојба на крајот на претходниот период во состојба на крајот на тековниот период, дополнително се вклучени годишните трансфери во Г и Д. Транзиционите матрици ја покажува веројатноста за премин од една категоризациона оценка во друга, со оглед на бројот на субјекти во секоја категорија на почетокот на периодот под набудување. Годишна или 12-месечна веројатност за ненаплата е збир на веројатности за трансфер од А, Б и В категории во Г и Д категорија. Прагот на материјалност е поставен на изложеност од 1.000 евра (61.500 денари) за правни лица и 100 евра (6.150 денари) за физички лица.

Заради проценка на параметарот за загубата поради неисполнување на обврската, Банката користи колатерални корективни фактори на ниво на секој вид обезбедување и необезбедена стапка на наплата на ниво на секој сегмент на клиент. Загубата поради неисполнување на обврската за клиенти со рејтинг Д (сите необезбедени правни лица со рејтинг Д и сите необезбедени физички лица со рејтинг Д) во група 3 (или 4) е 100%.

Колатералните корективни фактори (НС) се пресметуваат на историските податоци за нефункционални клиенти - отплатата од продажба на обезбедување и директни трошоци поврзани со наплата на обезбедувањето се дисконтираат до денот на неисполнување на обврските и се споредуваат со пазарната вредност на обезбедувањето во моментот на неисполнување на обврските.

Необезбедена стапка на наплата (URR) претставува стапка на обновени ненаплатени изложености што не се резултат на обезбедување. Основа за пресметката на необезбедена стапка на наплата се собраните поврати после неисполнување на обврските, намалени за директните трошоци.

Моделите што се користат за проценка на идните параметри на ризик, се потврдуваат редовно и повторно се тестираат од Банката со цел проценките за загубата да се направат што е можно пореално.

2 Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)

2.27 Значајни сметководствени проценки и расудувања (продолжува)

Генерално, макроекономската логика/рационалност зад тешкото сценарио е поврзана со низа веродостојни влијанија на пандемијата КОВИД-19 врз економскиот развој во текот на следните 3 години. Основата за сценариото е поврзана со погледот на Европската Централна Банка за економскиот развој по избувнувањето на коронавирусот од почетокот на 2020 година. Поради големата неизвесност околу влијанието на пандемијата КОВИД-19 врз основните претпоставки за проекциите на макроекономското опкружување, изградбата на сценариото е оправдано и клучно во оваа фаза на економско закрепнување. Наративите околу развојот на пандемијата и нејзиното влијание врз економската активност се засноваат на илустративно сценарио за можно влијание низ еврозоната, усогласени со персоналот на Европската Централна Банка. Тие замислија и илустрираа тешко сценарио за разрешување на пандемиската криза преку објективот на можното очекувано влијание врз економската активност во еврозоната. Сепак, ќе се фокусираме само на траекторијата на реалниот БДП и стапката на невработеност во рамки на проекцискиот хоризонт, бидејќи и двете варијабли се тестирани и се вклучени во процесот на моделирање на веројатност за ненаплата (PD) и неисполнување на обврската (LGD), соодветно. Генерално, тешкото сценарио претпоставува подолготрајна криза и трајни загуби на економскиот потенцијал. Приказната во сценариото е следна. Во тешкото сценарио се предвидува силно засилување на пандемијата поради вирусни мутации и спроведување на многу строги мерки во краток рок. Главните претпоставки во двете шеми на макропроменливи за тешки сценарија се:

- враќање на БДП на ниво пред кризата се очекува во 2023 година и
- не се целосно спречени закрепнувањето на пазарот на труд и успешното спречување на ефектите од хистереза. Владини мерки за поддршка, ефекти на прераспределба на пазарот на труд и нагорни ризици кои произлегуваат од кредитни фрикции (на пр. поголема можност за банкрот).

Макроекономските прогнози се следни:

	2021	2022	2023
Реален БДП	4%	4%	3,5%
Невработеност	17%	16,5%	16%

и подолу е презентирана еволуцијата на релевантните променливи според ова сценарио:

	Тешко		
	2021	2022	2023
Реален БДП	2%	2,1%	4,2%
Невработеност	17,8%	18,9%	18,3%

Параметрите за кредитен ризик за ова стерс-сценарио се презентирани подолу:

FO – физички лица

PO – правни лица

FL PD – предвидени информации за веројатност за ненаплата

2 Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)

2.27 Значајни сметководствени проценки и расудувања (продолжува)

Сегмент физички лица на краткорочен рејтинг

SEGMENT	TYPE	BON	ТЕШКО		
			FL PD 2021	FL PD 2022	FL PD 2023
FO	CONS	A	2,55%	3,30%	2,75%
FO	CONS	B	21,71%	14,69%	14,69%
FO	CONS	C	37,88%	20,00%	20,00%
FO	MRTG	A	0,70%	0,95%	0,95%
FO	MRTG	B	17,23%	11,21%	11,21%
FO	MRTG	C	37,05%	14,85%	14,85%
FO	OTHR	A	1,92%	1,92%	1,45%
FO	OTHR	B	22,35%	14,46%	14,46%
FO	OTHR	C	34,29%	16,91%	16,91%

Сегмент правни лица на краткорочен рејтинг

SEGMENT	TYPE	BON	ТЕШКО		
			FL PD 2021	FL PD 2022	FL PD 2023
PO	ALL	AAA	1,03%	1,31%	1,29%
PO	ALL	AA	3,08%	3,94%	3,87%
PO	ALL	A	6,15%	7,88%	7,73%
PO	ALL	BBB	6,15%	7,88%	7,73%
PO	ALL	BB	6,15%	7,88%	7,73%
PO	ALL	B	13,21%	14,36%	12,40%
PO	ALL	CCC	13,21%	14,36%	12,40%
PO	ALL	CC	26,74%	20,42%	13,65%
PO	ALL	C	53,49%	40,84%	27,30%

2. Неисполнување на обврската (LGD) множители

ТЕШКО		
2021	2022	2023
110,05	111,62	116,38

2 Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)

2.27 Значајни сметководствени проценки и расудувања (продолжува)

3. Необезбедена стапка на наплата (URR)

1- URR

FO	PO
65,00%	60,00%

4. Фактор на кредитна конверзија (CCF)

CR_SEKTOR_	POSEL_TIP	Опис	CCF
FO	105	Лични сметки	72,16%
FO	230	Mastercard	51,63%
FO	231	Visa	57,23%
FO	710	Гаранција за извршување	50,00%
FO	711	Гаранција за плаќање	100,00%
PO	100	Деловна сметка	72,95%
PO	201	Кредити за вложувања во тековни средства	100,00%
PO	230	Mastercard	87,68%
PO	231	Visa	80,97%
PO	710	Гаранција за извршување	50,00%
PO	711	Гаранција за плаќање	100,00%

5. Корективни фактори (HC)

HC

FO	PO
50,00%	80,00%

Очекуваната кредитна загуба (ECL) е сензитивна на инпутот на претпоставката за макро-преклопување. Резултатите од стрес-сценариото (тешко) за Банката покажуваат пораст на исправките на вредност за 6,8 милиони евра или 418,2 милиони денари (2020: 25 милиони евра или 1.538 милиони денари).

(б) Објективна вредност на финансиските инструменти

Објективните вредности на финансиските вложувања со кои се тргува на активниот пазар се базираат на тековните цени на понудата (финансиски средства).

Објективните вредности на финансиските инструменти со кои не се тргува на активниот пазар се утврдуваат со користење на модели за вреднување. Тие вклучуваат споредба со неодамнешните цени на трансакциите, употреба на модел на дисконтиран паричен тек. Овие модели за вреднување во голема мера ги одразуваат тековните пазарни услови на датумот на мерење, кои

2 Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)

2.27 Значајни сметководствени проценки и расудувања (продолжува)

може да не ги претставуваат пазарните услови пред или по датумот на мерење. Објективните вредности на дериватните финансиски инструменти се утврдуваат врз основа на пазарните податоци (mark-to-market).

(в) Оштетување на преземени средства

Процесот на пресметување на загубата поради оштетување бара менаџментот да направи важни и комплексни претпоставки во однос на планираниот период на продажба на преземените средства, нивните проценети нето продажни вредности и соодветната дисконтна стапка, со цел да се дисконтираат очекуваните парични текови од продажбата на одредени ставки на преземените средства до нивната нето сегашна вредност, вклучувајќи и независна проценка.

Менаџментот на Банката очекува дека преземените средства ќе бидат продадени без загуби, во разумен временски период. Во спротивно, ќе бидат направени прилагодувања во идните периоди доколку идната пазарна активност покаже дека таквите прилагодувања се соодветни.

(в) Користи за вработени

Обврските за користи за вработените се пресметуваат од независен актуар. Главните актуарски претпоставки вклучени во пресметката на обврската за долгорочни користи за вработените се следните:

	<u>2021</u>	<u>2020</u>
Актуарски претпоставки		
Дисконтна стапка (во %)	2,2	3,0
Зголемувања на платите на база на предвидувања за инфлација, унапредувања, како и зголемувања на платите врз основа на минат труд (во %)	2,5 - 4,1	1,4 - 2,7
Останати претпоставки		
Број на вработени кои ги исполнуваат условите за искористување на правото на користи	877	877

Сензитивна анализа на значајните актуарски претпоставки

31.12.2021	Дисконтна стапка		Пораст во износ на користи	
	+0,5 п.п.	-0,5 п.п.	+0,5 п.п.	-0,5 п.п.
Влијание врз резервирањата за долгорочни користи за вработени (во %)	(4,8)	5,2	5,2	(4,8)
31.12.2020	Дисконтна стапка		Пораст во износ на користи	
	+0,5 п.п.	-0,5 п.п.	+0,5 п.п.	-0,5 п.п.
Влијание врз резервирањата за долгорочни користи за вработени (во %)	(4,8)	5,1	5,2	(4,8)

Индивидуалната анализа се прави со промена на една претпоставка за + / - 0,5 процентни поени, додека сите други претпоставки остануваат исти.

2 Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)

2.27 Значајни сметководствени проценки и расудувања (продолжува)

Расчленување на актуарските добивки и загуби за користи по вработувањето по причини

	<u>2021</u>	<u>2020</u>
Актуарски добивки и загуби поради промена на финансиските претпоставки	1.983	(358)
Актуарски добивки и загуби поради промена на демографските претпоставки	(393)	341
Актуарски добивки и загуби поради искуство	754	270
Вкупни актуарски добивки (-) и загуби (+) во периодот	2.344	253

Пондерирано просечно времетраење на обврските во години

	<u>2021</u>	<u>2020</u>
Користи по престанокот на вработувањето	11,5	11,9

2.28 Имплементација на нови и ревидирани Меѓународни стандарди за финансиско известување

Во текот на тековната година, Банката ги усвои сите нови и ревидирани стандарди и толкувања издадени од Одборот за меѓународни сметководствени стандарди (во натамошниот текст: „ОМСС“) и Комисијата за толкување на меѓународното финансиско известување (во натамошниот текст: „КТМФИ“), кои се ефективни за годишни сметководствени периоди кои започнуваат на 1 јануари 2021 година. Усвоените сметководствени политики се во согласност со оние од претходната финансиска година, освен за следниве изменети МСФИ кои се усвоени од Банката од 1 јануари 2021 година:

- **Реформа на референтна каматна стапка – Фаза 2 – МСФИ 9, МСС 39, МСФИ 7, МСФИ 4 и МСФИ 16 (измени)**

Во август 2020 година, ОМСС објави реформа на референтна каматна стапка - фаза 2, измени на МСФИ 9, МСС 39, МСФИ 7, МСФИ 4 и МСФИ 16, завршувајќи ја својата работа како одговор на реформата на ИБОР. Измените обезбедуваат привремено олеснување што се однесува на ефектите во финансиското известување кога меѓубанкарската понудена стапка (ИБОР) се заменува со алтернативна каматна стапка без ризик. Конкретно, измените предвидуваат практична примена кога се пресметуваат промените во основата за утврдување на договорните парични текови на финансиските средства и обврски, да се бара ефективната каматна стапка да се прилагоди, што е еквивалентно на движењето на пазарната каматна стапка. Исто така, измените воведуваат ослободувања од дисконтирање на хеџинг врска, вклучително и привремено ослободување од потребата да се исполни одделно препознатливото барање кога инструментот со каматна стапка без ризик е назначен како заштита од ризична компонента. Исто така, има измени на МСФИ 7 Финансиски инструменти: Обелоденувања за да им се овозможи на корисниците на финансиски извештаи да го разберат ефектот на реформата на референтните каматни стапки врз финансиските инструменти на ентитетот и стратегијата за управување со ризици. Додека примената е ретроспективна, од ентитетот не се бара да ги извести повторно претходните периоди. Овие измени немаат значително влијание врз финансиските извештаи на Банката.

2 Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)

2.28 Имплементација на нови и ревидирани Меѓународни стандарди за финансиско известување (продолжува)

Издадени стандарди, но сеуште не ефективни и не се порано усвоени

- **МСФИ 17: Договори за осигурување – Првична примена на МСФИ 17 и МСФИ 9 – Компаративни информации (измени)**

Измената е ефективна за годишните периоди на известување кои започнуваат на или по 1 јануари 2023 година, при што е дозволена рана примена соодветно со МСФИ 17. За ентитетите кои прво ги применуваат МСФИ 17 и МСФИ 9 во исто време, измената додава опција за транзиција за „класификација преклопување“, што се однесува на компаративни информации за финансиските средства. Ентитетот што го применува преклопувањето на класификација на финансиско средство ќе прикаже компаративна информација како да се применети барањата за класификација и мерење од МСФИ 9 за тоа финансиско средство. Исто така, при примената на преклопувањето на класификацијата на финансиското средство, од ентитетот не се бара да ги применува барањата за оштетување на МСФИ 9. Измената има за цел да им помогне на ентитетите да избегнат привремени сметководствени несовпаѓања помеѓу финансиските средства и обврските од договорот за осигурување, и така да ја подобрат корисноста на споредбените информации за корисниците на финансиските извештаи. Овие измени сè уште не се одобрени од ЕУ. Измените немаат влијание врз финансиските извештаи на Банката.

- **Измени во МСФИ 10 Консолидирани финансиски извештаи и МСС 28 Вложувања во придружени друштва и заеднички вложувања: Продажба или удел на средства помеѓу вложувачот и негово придружено друштво или заедничко вложување**

Измените се однесуваат на признаена недоследност помеѓу барањата во МСФИ 10 и оние во МСС 28, во справувањето со продажбата или уделот на средствата помеѓу вложувачот и неговото придружено друштво или заедничко вложување. Главната последица на измените е дека целосната добивка или загуба се признава кога трансакцијата вклучува деловна активност (без оглед дали е сместена во подружница или не). Делумна добивка или загуба се признава кога трансакцијата вклучува средства што не претставуваат деловна активност, дури и ако овие средства се сместени во подружница. Во декември 2015 година, ОМСС го одложи ефективниот датум на оваа измена на неодредено време во очекување на резултатот од неговиот истражувачки проект за сметководствениот методот на главнина. Овие измени немаат влијание врз финансиските извештаи на Банката.

- **МСС 1 Презентација на финансиските извештаи: Класификација на обврските како тековни и нетековни (измени)**

Измените се ефективни за годишните периоди на известување што започнуваат на или по 1 јануари 2022 година со дозволена претходна примена. Како и да е, како одговор на пандемијата КОВИД-19, Одборот го одложи ефективниот датум за една година, т.е. 1 јануари 2023 година, за да им обезбеди на компаниите повеќе време да ги спроведат сите промени во класификацијата што произлегуваат од измените. Измените имаат за цел да промовираат конзистентност во примената на барањата, помагајќи им на компаниите да утврдат дали во извештајот за финансиската состојба, долгот и другите обврски со неизвесен датум на порамнување треба да се класифицираат како тековни или нетековни. Измените влијаат на презентирање на обврските во извештајот за финансиската состојба и не ги менуваат постојните барања околу мерењето или времето на признавање на какво било средство, обврска, приход или расход, ниту информациите што субјектите ги откриваат за тие ставки. Исто така, измените ги разјаснуваат условите за класификација на долгот што може да ги подмири компанијата со издавање на свои сопственички инструменти.

2 Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)

2.28 Имплементација на нови и ревидирани Меѓународни стандарди за финансиско известување (продолжува)

Во ноември 2021 година, Одборот издаде нацрт извештај (ED), кој појаснува како да се третираат обврските што се предмет на ковенанти што треба да се почитуваат, на датум после извештајниот период. Конкретно, Одборот предлага измени и дополнувања со тесен опсег на МСС 1 со кои ефективно се враќаат измените од 2020 година со кои се бара од ентитетите да ги класифицираат како тековни, обврските што подлежат на ковенанти кои мора да се почитуваат само во следните дванаесет месеци по периодот на известување, доколку тие ковенанти не се исполнети на крајот на извештајниот период. Наместо тоа, предлозите ќе бараат ентитетите посебно да ги презентираат сите нетековни обврски што се предмет на ковенанти да се почитуваат само во рок од дванаесет месеци по периодот на известување. Понатаму, доколку ентитетите не се усогласат со таквите идни ковенанти на крајот на периодот на известување, ќе бидат потребни дополнителни обелоденувања. Предлозите ќе станат ефективни за годишните периоди на известување кои започнуваат на или по 1 јануари 2024 година и ќе треба да се применуваат ретроспективно во согласност со МСС 8, додека предвремена примена е дозволена. Одборот, исто така, предложи соодветно да се одложи датумот на стапување во сила на измените од 2020 година, така што од субјектите нема да се бара да ја менуваат тековната практика пред да стапат на сила предложените измени. Овие измени немаат значително влијание врз финансиските извештаи на Банката.

- **МСФИ 3 Деловни комбинации; МСС 16 Недвижности, постројки и опрема; МСС 37 Резервирања, потенцијални обврски и потенцијални средства како и годишни подобрувања 2018-2020 (измени)**

Измените се ефективни за годишни периоди кои започнуваат на или по 1 јануари 2022 година со дозволена претходна примена. ОМСС издаде измени со тесен опсег на Стандардите за МСФИ како што следува:

- **МСФИ 3 Деловни комбинации (измени)** ажурираат поврзаност во МСФИ 3 кон Концептуалната рамка за финансиско известување без промена на сметководствените барања за деловни комбинации.
- **МСС 16 Недвижности, постројки и опрема (измени)** забранува на компанијата да одзема од цената на недвижностите, постројките и опремата износи добиени од продажба на произведени производи, додека компанијата го подготвува средството за одредена намена. Наместо тоа, компанијата ќе ги признае ваквите приходи од продажба и поврзаните трошоци во добивка или загуба.
- **МСС 37 Резервирања, потенцијални обврски и потенцијални средства (измени)** наведуваат кои трошоци ги вклучува компанијата за утврдување на трошоците за исполнување на договорот со цел да се процени дали договорот е неповолен.
- **Годишните подобрувања 2018-2020** прават мали измени на МСФИ 1 Првично усвојување на меѓународните стандарди за финансиско известување, МСФИ 9 Финансиски инструменти, МСС 41 Земјоделство и илустративни примери кои го придружуваат МСФИ 16 Наеми.

Овие измени немаат значително влијание врз финансиските извештаи на Банката.

- **МСФИ 16 Наеми –Концесии за изнајмување поврзани со КОВИД-19 по 30 јуни 2021 година (измени)**

Измената се применува на годишните периоди на известување кои започнуваат на или по 1 април 2021 година, со дозволена претходна примена, вклучително и во финансиските извештаи кои сè уште не се овластени за издавање на датумот на објавување на измената. Во март 2021 година, Одборот ги измени условите за практична целисходност во МСФИ 16 што им дава олеснување на наемопримателите за примената на упатството на МСФИ 16 за модификации на наемот за концесиите за наемот што произлегуваат како директна последица на пандемијата на КОВИД-19. Следејќи ги измените, практичната целисходност сега се применува за концесиите за закупнини за кои секое намалување на плаќањата за закупот влијае само на плаќањата кои првично доспеваат на или пред 30 јуни 2022 година, доколку се исполнети другите услови за

2 Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)

2.28 Имплементација на нови и ревидирани Меѓународни стандарди за финансиско известување (продолжува)

примена на практичната цел. Овие измени немаат значително влијание врз финансиските извештаи на Банката.

- **МСС 1 Презентирање на финансиските извештаи и Изјава за примена на МСФИ 2: Обелоденување на сметководствените политики (измени)**

Измените важат за годишните периоди кои започнуваат на или по 1 јануари 2023 година со дозволена претходна примена. Измените обезбедуваат насоки за примената на расудувањата за материјалноста при обелоденувањата на сметководствените политики. Конкретно, измените на МСС 1 го заменуваат барањето за обелоденување „значајни“ сметководствени политики со барање за обелоденување „материјални“ сметководствени политики. Исто така, во Изјавата за примена се додадени насоки и илустративни примери за да помогнат во примената на концептот на материјалност при донесување судови за обелоденувањата на сметководствената политика. Овие измени немаат значително влијание врз финансиските извештаи на Банката.

- **МСС 8 Сметководствени политики, промени во сметководствените проценки и грешки: Дефиниција на сметководствени проценки (измени)**

Измените стапуваат на сила за годишните периоди на известување кои започнуваат на или по 1 јануари 2023 година, со дозволена претходна примена и се применуваат на промените во сметководствените политики и промените во сметководствените проценки што се случуваат на или по почетокот на тој период. Измените воведуваат нова дефиниција за сметководствени проценки, дефинирани како парични износи во финансиските извештаи кои се предмет на несигурност при мерењето. Исто така, измените појаснуваат кои се промените во сметководствените проценки и како тие се разликуваат од промените во сметководствените политики и корекции на грешки. Овие измени немаат значително влијание врз финансиските извештаи на Банката.

- **МСС 12 Даноци на добивка: одложен данок поврзан со средства и обврски кои произлегуваат од една трансакција (измени)**

Измените важат за годишните периоди кои започнуваат на или по 1 јануари 2023 година, со дозволена претходна примена. Во мај 2021 година, Одборот издаде измени на МСС 12, кои го стеснуваат опсегот на исклучокот од првичното признавање според МСС 12 и прецизираат како компаниите треба да го земат предвид одложениот данок на трансакции како што се наеми и обврски за деактивирање. Според измените, исклучокот од почетното признавање не се применува на трансакции кои при почетното признавање доведуваат до еднакви даночни и одбитни привремени разлики. Се применува само ако признавањето на средството за наем и обврската за наемот (или обврската за деактивирање и компонентата на средството за деактивирање) доведува до даночни и одбитни привремени разлики кои не се еднакви. Овие измени немаат значително влијание врз финансиските извештаи на Банката.

- **МСС 41 Земјоделство – Оданочување при мерење на објективната вредност**

Како дел од своите годишни подобрувања на процесот на стандардите МСФИ за 2018-2020 година, ОМСС издаде измена на МСС 41 Земјоделство. Измената го отстранува барањето во став 22 од МСС 41 дека ентитетите ги исклучуваат паричните текови за оданочување при мерењето на објективната вредност на средствата во рамките на опсегот на МСС 41. Компаниите ја применуваат измената проспективно на мерењето на објективната вредност на или по почетокот на првиот годишен извештаен период кој започнува на или по 1 јануари 2022 година со дозволена претходно усвојување. Овие измени немаат значајно влијание врз финансиските извештаи на Банката.

2 Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)

2.28 Имплементација на нови и ревидирани Меѓународни стандарди за финансиско известување (продолжува)

- **МСФИ 1 Првично усвојување на меѓународните стандарди за финансиско известување – Подружница како првичен усвојувач**

Како дел од своите годишни подобрувања на процесот на стандардите МСФИ за 2018-2020 година, ОМСС издаде измена на МСФИ 1 Првично усвојување на меѓународните стандарди за финансиско известување. Измената дозволува подружницата која избира да го примени ставот D16(a) од МСФИ 1 да ги мери кумулативните преведени разлики користејќи ги износите пријавени од матичното друштво, врз основа на датумот на транзиција на матичното друштво кон МСФИ. Оваа измена се применува и за придружено друштво или заедничко вложување кое избира да го примени ставот D16(a) од МСФИ 1. Измената е ефективна за годишните периоди на известување кои започнуваат на или по 1 јануари 2022 година со дозволено претходното усвојување. Овие измени немаат значајно влијание врз финансиските извештаи на Банката.

2.29 Последователни настани

Настаните по завршување на годината кои даваат дополнителни информации за финансиската состојба на Банката (корективни настани) се рефлектирани во финансиските извештаи. Последователните настани кои немаат карактер на корективни настани се обелоденуваат во белешките доколку истите се материјално значајни.

3. Управување со ризици

Идентификацијата на ризикот и проценката на материјалноста на ризиците се клучни компоненти во процесот на процена на адекватноста на интерниот капитал (ICAAP) и процесот на процена на адекватноста на интерната ликвидност (ILAAP). Идентификувањето на ризиците покажува на кој ризик е или може да биде изложена Банката. Процесот на идентификација на ризикот се спроведува на редовна годишна основа. Доколку во текот на годината дојде до значителна промена во профилот на ризик или стратегијата на Банката, проценката на ризикот се ревидира. Главните категории на ризик се: кредитен ризик, пазарен ризик, ризик од каматна стапка, ликвидносен ризик, оперативен ризик и нефинансиски ризици.

Активностите на Банката се изложени на разни финансиски ризици и тие активности бараат анализи, проценки, прифаќање и управување на одреден степен на ризик или комбинација на ризици. Преземањето на ризикот е основа на финансискиот бизнис и оперативните ризици се неизбежна последица на работењето. Затоа, целта на Банката е да постигне одредена рамнотежа помеѓу ризикот и повратот и да ги минимизира потенцијалните негативни ефекти врз финансиското работење на Банката.

Управувањето со ризик во Банката се спроведува во согласност со воспоставените интерни политики и процедури кои ги земаат предвид локалната регулатива, упатствата на НЛБ Групаацијата и соодветните добри банкарски практики. Покрај тоа, Банката постојано ги подобрува и надополнува постојните пристапи, методологии и процеси во сите сегменти за управување со ризик.

Ефикасното управување со ризик и капитал е клучно за долгорочно одржливо работење на Банката. Цврстата рамка за управување со ризик е сеопфатно интегрирана во процесите на донесување одлуки, управување и ублажување. Банката дава голема важност на културата на ризик и свеста за сите релевантни ризици.

Рамката за управување со ризик на Банката го поддржува донесувањето на деловни одлуки на стратешко и оперативно ниво, сеопфатно управување и проактивното управување со ризикот вклучувајќи:

- изјава за апетит за ризик и насоки за стратегија за ризик;
- годишно разгледување на стратешките деловни цели, буџетирање и процес на планирање на капиталот;
- процес на процена на адекватноста на интерниот капитал (ICAAP) и процес на процена на адекватноста на интерната ликвидност (ILAAP);
- активности на планот за обнова;
- други внатрешни стрес тестови и тековна анализа на ризик;
- регулаторно и внатрешно известување на раководството.

Поставеното управување и различните алатки за управување со ризик овозможуваат соодветен надзор на профилот на ризик на Банката. Покрај тоа, тие ги поддржуваат деловните активности и овозможуваат ефикасно управување со ризик инкорпорирајќи процедури за ескалација и различни мерки за ублажување кога е потребно.

а) Стратегии и процеси на управување со ризик

Клучна цел на управувањето со ризик на Банката е проактивно да управува, да ги проценува и да ги следи ризиците во рамките на Банката. Утврденото и холистичко разбирање на управувањето со ризик е вградено во целата организација, фокусирајќи се на идентификацијата на ризици во многу рана фаза, ефикасното управување со ризик и ублажување на истите со цел да се обезбеди внимателно користење на својот капитал, соодветна структура на ликвидност и поврзаните заштитни слоеви за поддршка на финансиската стабилност на Банката.

Клучните упатства за управување со ризикот се дефинираат со Апетитот за Ризик и Стратегијата за ризик имајќи го предвид деловниот модел на Банката, заснован на очекувана перспектива. Тие редовно се ревидираат и подобруваат. Стратегијата на Банката, Насоките за апетит за ризик и Стратегијата за ризик и клучните внатрешни политики – што се одобруваат од Управниот одбор и

3   Управување со ризици (продолжува)

Надзорниот одбор - ги одредуваат стратешките цели, упатствата за апетит за ризик и стратегија за ризик, пристапите и методологии за следење, мерење и управување со сите видови на ризик со цел исполнување на внатрешните цели и сите надворешни барања. Покрај тоа, главните стратешки насоки за ризик се интегрираат во процесот на преглед на годишниот бизнис план и буџетирање.

Банката планира разумен профил на ризик, оптимално користење на капиталот што претставува важен елемент на нејзината деловна стратегија и поврзаните среднорочни финансиски цели. Управувањето со кредитниот ризик, кој претставува најважна категорија на ризик во Банката, се концентрира на преземање на низок до умерен ризик - диверзифицирано кредитно портфолио, адекватен квалитет на кредитното портфолио, одржлив трошок на ризик, и обезбедување на оптимален поврат земајќи ги во предвид преземените ризици. Што се однесува до ликвидносниот ризик, толеранцијата е ниска, додека активностите се насочени кон постојано обезбедување на соодветно ниво на ликвидност, како на краток, така и на долг рок. Банката ја ограничи изложеноста на распон од кредитен ризик, што произлегува од ризикот за проценка на портфолиото на должнички хартии од вредност како резерви на ликвидност, на умерено ниво. Основната ориентација на Банката во управувањето со ризикот од каматни стапки е да ги ограничи неочекуваните негативни влијанија врз приходите и капиталот, поради тоа, утврдена е умерена толеранција кон овој ризик. Што се однесува до пазарните и оперативните ризици, Банката ја следи ориентацијата дека ваквите ризици не смеат да влијаат значително врз нејзините активности. Толеранцијата кон другите типови на ризик е ниска и се фокусира на минимизирање на нивните можни влијанија врз целото работење.

Управувањето со ризик се фокусира на управување и ублажување на ризиците во согласност со Апетитот за ризик и Стратегијата за ризик на Банката, што претставува основа на рамката за управување со ризик на Банката. Во овие рамки, Банката го следи опсегот на мерење на ризик со цел да се осигура дека профилот на ризик на Банката е во согласност со нејзиниот апетит за ризик. Користењето на лимитите на ризик и потенцијалните отстапувања од лимитите и целните вредности се известуваат редовно до соодветните одбори и/или на Управниот одбор на Банката. Сеопфатниот извештај за ризик се разгледува квартално од страна на Надзорниот одбор. Покрај тоа, Банката има воспоставено системи за рано предупредување во различни области на ризик со намера да ги зајакне постојните внатрешни контроли и навремени реакции кога е потребно.

Заради ефикасен процес на намалување на ризикот, Банката применува единствен сет на стандарди за обезбедувањата за кредитирање на население и кредитирање на претпријатија, што претставува второстепен извор на отплата со цел ефикасно управување со кредитниот ризик и економично трошење на капиталот. Банката има систем за мониторинг и известување на обезбедувањата по објективна (пазарна) вредност во согласност со Меѓународните стандарди за процена (IVS). Прифатливоста на инструментот за обезбедување, по видови и стапки кои се однесуваат на разумните критериуми за кредитирање, е утврдена во внатрешните упатства за кредитирање. Принципите и правилата за намалување на кредитниот ризик во Банката се опишани подетално во делот Управување со кредитен ризик.

Банката воспостави сеопфатна рамка за стрес тест и други системи за рано предупредување во различни области на ризик со намера да ги зајакне постојните внатрешни контроли и навремено да реагира кога е потребно. Стабилната и униформна програма за стрес тестирања ги вклучува сите материјални типови ризици и соодветна анализа на сценарија, според ранливоста на деловниот модел на Банката. Интегрирана е во Апетитот за ризик, процесот на процена на адекватноста на интерниот капитал (ICAAP), процесот на процена на адекватноста на интерната ликвидност (ILAAP) и планот за обновување со цел поддршка на проактивното управување со ризичниот профил на Банката, конкретно капиталот и ликвидносниот статус на база на очекувана основа. Покрај тоа, Банката извршува и обратни стрес тестови со цел да го тестира својот максимален капацитет за обновување. Други делумни проценки за ризик се опфатени со анализата на чувствителност, заснована врз релевантни параметри на стрес и интегрирани во процесот на поставување систем на лимити за управување со ризикот.

3   Управување со ризици (продолжува)

б) Структура и организација на управувањето со ризик

Банката воспостави три линии на одбрана во рамката со цел ефикасно управување со ризикот. Концептот на три линии на одбрана обезбедува јасна поделба на активностите и дефинира улоги и одговорности за управување со ризикот на различни нивоа во Банката. Управувањето со ризик во Банката делува како втора линија на одбрана, одговорна за соодветно управување, процена, следење и известување за ризиците во Банката.

Управувањето со ризикот се спроведува од страна на Сектор за управување со ризик во Банката согласно со политиките одобрени од Надзорниот одбор. Одборот обезбедува писмени принципи за целокупното управување со ризик, како и пишани политики кои опфаќаат конкретни области, како што се кредитен ризик, девизен ризик, ризик од каматни стапки, ликвидносен ризик, оперативен ризик и други нефинансиски ризици. Покрај тоа, внатрешната ревизија е одговорна за независен преглед на управувањето со ризикот и контролното окружување.

Севкупно, организацијата и разграничувањето на надлежностите во структурата за управување со ризик на Банката е дизајнирана да спречи судир на интереси и да обезбеди транспарентен и документиран процес на одлучување, подложен на соодветен нагорен и надолен проток на информации. Управувањето со ризик во Банката е централизирано во компетентна линија за управување со ризик, што е специјализирана компетентна линија која опфаќа неколку професионални области, за кои Секторот за управување со ризик (Служба за управување со кредитни ризици и Служба за управување со некредитни ризици) е одговорна во рамките на Банката и која известува до Одборот за средства и обврски (ALCO), Одборот за управување со ризик, Управниот одбор и Надзорниот одбор. Компетентна линија за управување со ризик е одговорна за формулирање и контрола на политиките за управување со ризик, поставување лимити, воспоставување на методологии, надгледување на усогласувањето на политиките за управување со ризик во Банката, следење на изложеноста на ризик на Банката и подготовка на надворешни и внатрешни извештаи. Покрај тоа, Банката известува за својата изложеност на ризик пред надлежните организациони единици во рамките на компетентна линија за управување со ризик во НЛБ д.д.

Следењето на ризикот во Банката е централизирано во независна и/или посебна организациска единица. Централизираното следење на ризиците има за цел да воспостави стандардизирани и системски пристапи за управување со ризик и, според тоа, сеопфатен преглед на извештајот за финансиската состојба на Банката. Во согласност со политиките за управување со ризик на Банката, следењето на ризикот во Банката е одвоено од нејзиното раководство и/или деловната функција, со цел да се одржи објективноста потребна при процена на деловните одлуки. Организациската единица за управување со ризиците директно известува до Управниот одбор, кој поднесува извештај до Надзорниот одбор.

в) Мерење на ризик и системи за известување

Банката, како дел од НЛБ Групацијата, е усогласена со регулативата на Европската Централна Банка (ЕЦБ) и правилата утврдени од страна на локалниот регулатор. Во однос на адекватноста на капиталот, Банката го применува стандардизираниот пристап кон кредитен, пазарен и оперативен ризик. Заради мерење на изложеноста кон кредитен, пазарен, ризик од каматна стапка, оперативен и нефинансиски ризик, покрај пропишаните регулативи, Банката користи внатрешни методологии и пристапи кои овозможуваат подетално следење и управување со ризикот. Овие внатрешни методологии се усогласени со упатствата на Базел и Европската Банкарска Асоцијација (ЕБА), како и со локалната регулатива и најдобрите практики во банкарските методологии.

Што се однесува до известувањето за ризик, внатрешните упатства на Банката ги одразуваат, покрај внатрешните барања, и суштината и зачестеноста на известувањето што се бара од локалниот регулатор и НЛБ д.д. Известувањето за ризици се врши во форма на стандардизирани извештаи, во согласност со политиките за управување со ризик, основани врз разумни методологии за мерење и усогласување на изложеноста на ризици, соодветни бази на податоци и автоматизација на подготовка на извештаи, со што се обезбедува квалитет на извештаите и се намалува можноста за грешки.

3 Управување со ризици (продолжува)

г) Податоци и ИТ систем

Повеќето податоци за ризик се пресметуваат и се чуваат во база на податоци (Data Warehouse). Податоците се собираат од трансакциски системи како извор и други системи на извор (на пр. главна книга). Воспоставениот процес обезбедува интегрирана информација во заедничката референтна структура, каде деловните корисници можат да пристапат во конзистентен и предметно ориентиран формат. Податоците редовно се проверуваат и потврдуваат. Податоците што се користат за проценка на внатрешниот ризик, управување и известување се исти со податоците што Банката ги користи за регулаторно известување.

д) Главен акцент на управувањето со ризик во 2021 година

Ефикасното управување со ризиците и капиталот е клучно за Банката да одржи долгорочно профитабилно работење. Банката дополнително ја зајакна стабилноста на својот систем за управување со ризик во сите соодветни категории на ризик со цел да управува со нив проактивно, сеопфатно и претпазливо. Идентификација на ризик во многу рана фаза, неговото ефикасно управување и соодветните процеси на ублажување претставуваат суштински чекори во таков систем. Деловната и оперативната околина релевантна за работењето на Банката се менува со трендовите како што се промена на однесувањето на клиентите, појава на нови технологии и конкуренти и зголемување на нови регулаторни барања. Треба да се земе во предвид дека управувањето со ризик постојано се прилагодува со цел да се откријат и да се управува со нови потенцијални ризици кои се појавуваат.

Банката вовеле линија за рана наплата за приватни лица во мај 2021 година, што резултира со подобра наплата и намалување на нефункционалните побарувања (NPL).

Воведени се три сценарија со три различни макро ефекти, имено тешко (песимистичко), основно (очекувано) и благо (оптимистичко). Се пресметуваат три очекувани кредитни загуби (ECL), кои на крајот се пондерираат со веројатности за сценарио за да се добие конечната очекувана кредитна загуба (ECL). Пондерите на сите три економски сценарија се користат во последниот чекор во процесот на пресметка на очекувана кредитна загуба (ECL), очекуваната кредитна загуба (ECL) се добива како пондерирани просек од ECL1, ECL2 и ECL3 (за тешко и благо сценарио се користи 20% пондер, а за основно сценарио се користи 60% пондер).

Најважните видови на ризик се кредитен ризик, ликвидносен ризик, пазарен ризик и останати оперативни ризици. Пазарниот ризик вклучува валутен ризик, ризик од каматна стапка и друг ризик на цени.

Во сè уште негативно окружување со каматните стапки, Банката се соочи со растечки вишок на ликвидност, при што се посвети значително внимание на структурата и концентрацијата на резерви на ликвидност, вклучувајќи системи за рано предупредување, имајќи ги предвид потенцијалните негативни движења на пазарот. Вишокот ликвидност и побарувачката на пазарот за производи со фиксни каматни стапки резултираа во умерено зголемена изложеност на ризик од каматни стапки, што остана во рамките на умерена толеранција кон овој ризик. Покрај тоа, во текот на 2021 година, капиталот и ликвидноста на Банката останаа силни, стоејќи над целиот профил на апетитот за ризик.

Исто така, голем акцент беше ставен на управувањето со оперативните ризици, каде Банката го следи упатството со цел таквиот ризик да не влијае значително врз нејзиното работење. Во 2021 година беа направени дополнителни напори во однос на проактивно ублажување, спречување и минимизирање на потенцијалните штети во иднина. Покрај тоа, клучните индикатори за ризик, служејќи како систем за рано предупредување за пошироко поле на оперативни ризици, беа дополнително зајакнати. Нивната надградба овозможува подетални информации за поефикасно планирање на мерките и управување со оперативниот ризик, ги подобрува постојните внатрешни контроли и овозможува навремено реагирање кога е потребно.

3 Управување со ризици (продолжува)

3.1 Управување со кредитен ризик

а) Вовед

Во своето работење, Банката е изложена на кредитен ризик или ризик од загуби како резултат на неподмирување на обврските кон Банката од страна на должникот. Од таа причина, Банката проактивно и сеопфатно го следи и проценува гореспоменатиот ризик. Во тој процес, Банката ги следи Меѓународните стандарди за финансиско известување, регулативите издадени од НБРСМ и упатствата од ЕБА. Оваа област подетално се уредува со внатрешните методологии и процедури утврдени во интерните акти.

Банката управува со кредитниот ризик на две нивоа: на ниво на индивидуален клиент/група на клиенти, каде соодветните процедури се следат во различни фази на врската со клиентот пред, за време и по склучување на договор. Пред склучување на договор, се проценува успешноста на клиентот, финансиската состојба и минатата соработка со Банката. Исто така, важно е да се обезбеди висок квалитет на обезбедувањето, иако тоа не влијае на кредитниот рејтинг на клиентот. Ова е проследено со различни форми на следење на клиентот, особено во процена на неговата способност да генерира доволно парични текови за редовно намирување на своите обврски и договорните обврски. Што се однесува до ова откривање на ризиците, важно е редовно следење на клиентите во рамките на системот за рано предупредување (EWS). Заради сеопфатна објективна процена на работењето на клиентот, развиени се интерни модели за бодување.

Квалитетот на кредитното портфолио, вклучително и билансната и вонбилансната изложеност, активно се следи и анализира на ниво на целокупното портфолио на Банката. Сеопфатни анализи редовно се вршат во однос на сегментацијата на клиентите, структурата на кредитен рејтинг, заостанати долгови и/или обем на нефункционални побарувања/ побарувања во група 2, покрите со дополнителни кредитни загуби, примени обезбедувања, концентрации кои произлегуваат од група на поврзани клиенти и концентрации во индустрија, изложеност кон валута и други индикатори на ризици во кредитното портфолио. Големо внимание се посветува на редовното следење на нови зделки и други промени или трендови, со акцент на рано откривање на зголемени ризици и нивна оптимизација во однос на профитабилноста. Банката соодветно го диверзифицира своето портфолио за да ги намали конкретните компоненти на кредитен ризик (т.е. ризикот што произлегува од работењето со конкретен клиент, сектор, позиции во финансиски инструменти или други конкретни настани). Зголемен акцент е ставен на стрес тестовите кои ги предвидуваат влијанијата на негативните макроекономски движења врз портфолиото, на ниво на исправки на вредноста и посебна резерва и на адекватноста на капиталот.

Банката го проценува нивото на загуби од кредитен ризик на индивидуална основа за материјални побарувања, и на групно ниво за остатокот од портфолиото. Индивидуален преглед се врши за материјалните финансиски средства од група 3, кои се оценети како нефункционални, врз основа на информациите за значителни финансиски проблеми со кои се соочува клиентот, во врска со кршење на договорните обврски, како што се заостанати долгови во намирувањето на обврските, без оглед дали финансиските средства ќе бидат реструктурирани од економски или правни причини и веројатноста клиентот да покрене стечајна постапка или финансиска реорганизација. Очекуваните идни парични текови (од обично работење и можниот откуп на обезбедување) се проценуваат по индивидуален преглед. Ако нивната дисконтирана вредност се разликува од книговодствената вредност на соодветното финансиско средство, исправка на вредност мора да се признае. За остатокот од портфолиото се прават групни исправки на вредност кое што не се проценува на индивидуална основа. Врз основа на барањата на МСФИ9, финансиските средства вреднувани по амортизирана набавна вредност се припишуваат на соодветната група, врз основа на проценетото зголемување на кредитниот ризик на изложеноста по првичното признавање.

3 Управување со ризици (продолжува)

3.1 Управување со кредитен ризик (продолжува)

Групата на финансиските средства одредува дали треба да се земе предвид очекувана загуба на кредитот за 12 месеци или за целото времетраење на кредитот. Пресметката на очекуваната кредитна загуба се заснова на веројатноста за ненаплата и загубата поради неисполнување на обврската, која се пресметува со користење на историски податоци и статистичко моделирање, како и предвидени макроекономски параметри. За вонбилансните финансиски средства, веројатноста за отплата на изложености се зема предвид при креирање на групни исправки на вредност. Моделите што се користат за процена на идните параметри на ризик, се потврдуваат и тестираат од страна на НЛБ д.д на редовна основа.

б) Главен акцент во 2021 година

Банката воведо линија за рана наплата за приватни лица во мај 2021 година, што резултираше со подобра наплата и намалување на нефункционалните побарувања.

Новите исплати беа претежно кон клиенти со оцена А и Б. Индивидуалните прегледи на корпорациите, како и макроекономските претпоставки беа вградени во пресметката на резервациите согласно МСФИ 9, што придонесе за еднократно зголемување на групните резервации. На 31 декември 2021 трошокот за ризик за нефункционалните побарувања (59,7 милиони евра или 3.679 милиони денари) изнесуваат 27 базични поени и се прилично под буџетираните 82 базични поени.

Промените во Методологијата за формирање на групни исправки на вредност и резервации во НЛБ Банка АД Скопје се однесуваат на општи ажурирања на методологијата кои се применуваат од 31 август 2021 година:

- Воведени се три сценарија со три различни макро ефекти, и тоа тешко (песимистичко), основно (очекувано) и благо (оптимистичко). Се пресметуваат три очекувани кредитни загуби (ECL), кои на крајот се пондерираат со веројатности за сценарио за да се добие конечната очекувана кредитна загуба (ECL). Пондерите на сите три економски сценарија се користат во последниот чекор во процесот на пресметка на очекуваната кредитна загуба (ECL), очекуваната кредитна загуба (ECL) се добива како пондериран просек од ECL1, ECL2 и ECL3 (за тешко и благо сценарио се користи 20% пондер и за основно сценарио се користи 60% пондер);
- Почнувајќи од 31 август 2021 година, вредностите на веројатноста за ненаплата (PD) се добиваат од НЛБ д.д. Словенија за следните 3 години врз основа на долгорочни рејтинзи за корпоративниот сегмент и суверени и краткорочни рејтинзи за сегментот домаќинства (за претходна година - краткорочен рејтинг за целото портфолио);
- Исто така, од 31 август 2021 година се воведени критериумите за долгорочен рејтинг што треба да се земат предвид за сите правни субјекти (корпорации, институции или централни влади) каде што долгорочниот рејтинг бил достапен при издавањето на финансискиот инструмент (рејтинг при одобрување). За преостанатите финансиски средства и за сите изложености кон приватни лица, значителен пораст на кредитниот ризик, фазата на транзиција се заснова на краткорочна скала за рангирање.

3 Управување со ризици (продолжува)

3.1 Управување со кредитен ризик (продолжува)

в) Максимална изложеност на кредитен ризик

	31.12.2021	31.12.2020
Пари, парични средства во НБРСМ и депозити по видување во банки	15.118.573	13.320.855
Финансиски средства кои се мерат по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка	7.173.951	5.365.363
Финансиски средства мерени по амортизирана набавна вредност	-	-
- должнички хартии од вредност	12.827.964	12.585.703
- кредити на држава	232	59.390
- кредити на банки	2.812.159	3.066.661
- кредити на финансиски институции	160.746	130.092
- кредити на физички лица	42.121.443	37.216.493
- кредити на останати комитенти	24.425.660	21.500.176
- останати финансиски средства	1.519.621	1.527.084
Вкупно нето финансиски средства	106.160.349	94.771.817
Гаранции	8.223.997	7.288.438
Преземени обврски за кредитирање	4.292.763	4.388.256
Останати потенцијални обврски	1.606.862	905.371
Вкупно потенцијални обврски	14.123.622	12.582.065
Вкупно максимална изложеност на кредитен ризик	120.283.971	107.353.882

Максимална изложеност на кредитен ризик е приказ на изложеноста на Банката на кредитен ризик одделно, по посебни видови финансиски средства и потенцијални обврски. Изложеноста наведена во горната табела е прикажана за состојбите од извештајот за финансиска состојба според нивната нето сметководствена вредност, како што се прикажани во извештајот за финансиската состојба, а за вонбилансните ставки во висина на нивната номинална вредност. Во ставката „Пари, парични средства во НБРСМ и депозити по видување во банки“ е вклучена готовина во износ од 3.205.387 илјади денари (2020: 3.050.597 илјади денари) што не претставува изложеност на кредитен ризик.

3 Управување со ризици (продолжува)

3.1 Управување со кредитен ризик (продолжува)

г) Обезбедување од финансиски средства што се кредитно оштетени

	Целосно/повеќе обезбедени финансиски средства		Финансиски средства кои немаат или кои не се целосно покриени со обезбедување	
	Нето вредност на кредити и побарувања	Објективна вредност на обезбедувањето	Нето вредност на кредити и побарувања	Објективна вредност на обезбедувањето
31.12.2021				
Финансиски средства по амортизирана набавна вредност				
- кредити на држава	-	-	-	-
- кредити на физички лица	302.654	1.058.611	229.598	10.285
- кредити на други комитенти	760.539	4.811.756	173.799	455.117
- останати финансиски средства	1.940	299.090	15.159	359
Вкупно	1.065.133	6.169.457	418.556	465.761

	Целосно/повеќе обезбедени финансиски средства		Финансиски средства кои немаат или кои не се целосно покриени со обезбедување	
	Нето вредност на кредити и побарувања	Објективна вредност на обезбедувањето	Нето вредност на кредити и побарувања	Објективна вредност на обезбедувањето
31.12.2020				
Финансиски средства по амортизирана набавна вредност				
- кредити на држава	-	-	-	-
- кредити на физички лица	350.910	1.201.931	97.408	9.884
- кредити на други комитенти	552.406	3.660.910	244.592	399.381
- останати финансиски средства	1.904	18.680	13.189	1.444
Вкупно	905.220	4.881.521	355.189	410.709

д) Политика за заштита на кредити

Банката применува единствен сет на стандарди за обезбедување на кредити на население и на претпријатија, во согласност со регулаторните барања. Главниот документ со кој се регулираат обезбедувањата за кредитите во Банката е Политиката за обезбедувања по кредити. Политиката е донесена од страна на Надзорниот одбор на Банката. Политиката ги претставува основните принципи што вработените мора да ги земат во предвид при потпишување, процена, следење и известување на обезбедувањата, со цел кредитниот ризик да се намали. Пазарната вредност на недвижниот и подвижниот имот што се користи како обезбедување се добива од извештаите за процена од лиценцирани проценители. Пазарната вредност на финансиските инструменти во сопственост на Банката се добива од организираниот пазар - како што е берзата за котирани финансиски инструменти или утврдени во согласност со интерна постапка за некотираните финансиски инструменти.

Банката добива проценки од сертифицирани внатрешни и надворешни проценители, кои ги имаат потребните лиценци. Проценките мора да се направат во согласност со меѓународните стандарди за вреднување. Кога се стекнува обезбедувањето, Банката ги следи интерните регулативи со кои се дефинираат минималните стапки на сигурност или залог. Банката се обидува да добие обезбедување со поголема вредност од основната изложеност (во зависност од рејтингот на кредитопримателот, доспевањето на кредитот и сл.) со цел да ги намали негативните последици како резултат на поголемите промени во пазарните цени на средствата што се користат како обезбедување.

3 Управување со ризици (продолжува)

3.1 Управување со кредитен ризик (продолжува)

Ако недвижен имот, подвижен имот и финансиски инструменти служат како обезбедување, заложното право на Банката за таквите средства треба да биде од највисок ранг. Исклучително, кога вредноста на хипотеката на недвижен имот е доволно голема, заложното право може да има друг редослед на приоритет.

Банката ја следи вредноста на обезбедувањето за време на периодот на отплата на кредитот во согласност со задолжителните периоди и интерните упатства.

ѓ) Главните видови на обезбедувања кои се прифаќаат од страна на Банката

Банката прифаќа различни форми на материјални и лични обезбедувања како обезбедување за кредит. Материјалното обезбедување за кредит дава право во случај кога должникот (кредитопримателот) не ги исполнува своите договорни обврски, да се продаде конкретен имот со цел наплата на побарувањата, задржува конкретен безготовински имот или готовина, намалува или нетира износ на изложеност спрема долгот на договорната страна кон Банката. Лично обезбедување за кредит е метод за намалување на кредитен ризик при што трета страна се обврзува да го плати долгот во случај на примарниот должник (кредитопримателот) да не ја исполни обврската. Кредитите многу често се обезбедуваат со комбинација на видови на обезбедување. Општите препораки за обезбедување на кредити се наведени во интерните упатства и ги содржат елементите наведени подолу. Одлуката за видот на обезбедувањето и покриеноста на кредитот со обезбедување зависи од кредитоспособноста на клиентот (кредитен рејтинг), доспевањето на кредитот и варира во зависност од тоа дали кредитот е доделен на физичко лице или на претпријатие.

е) Процена на ризик на обезбедување

Кредитниот ризик на клиент/договорна страна е клучен параметар за одлучување при одобрување на изложеност. Обезбедувањето е второстепен извор на отплата и затоа одлуките за одобрување на изложеност не треба пред се да се засноваат на обезбедувањето.

Сепак, обезбедувањето е важен елемент за олеснување во процесот на одобрување и во зависност од кредитниот рејтинг на клиентот, предуслов. Банката ги има пропишано минималните соодноси помеѓу вредноста на обезбедувањето и износот на кредитот, во зависност од видот на обезбедувањето и рејтингот на клиентот. Соодносите се засноваат на упатства од искуство и регулаторни упатства.

Банката посветува особено внимание на внимателно следење на објективната вредност на обезбедувањето и на редовни и независни вреднувања применувајќи ги Меѓународните стандарди за проценка. Преку детално испитување на сите примени обезбедувања, Банката се осигурува дека се зема предвид само обезбедувањето од кое реално може да се очекува плаќање доколку се ликвидира.

Банката има најголема концентрација на обезбедувања кои произлегуваат од хипотека на недвижен имот, што е релативно сигурен и квалитетен вид на обезбедување, меѓутоа, меѓу другото поради падот на цените на пазарот на недвижности во последно време, Банката внимателно ги следи вредностите на обезбедувањето на недвижностите и, доколку е потребно, воспоставува поголеми износи на исправки на вредноста и резервации за нефункционални кредити обезбедени со недвижен имот, засновани на проценети намалувања на вредноста на недвижностите што се очекува да бидат остварени при продажба (очекувана наплата од обезбедување).

3 Управување со ризици (продолжува)

3.1 Управување со кредитен ризик (продолжува)

ж) Анализа на кредитниот квалитет на финансиските средства и потенцијални обврски

31.12.2021	12-месечни ОКЗ	ОКЗ за целиот животен век не кредитно оштетени	ОКЗ за целиот животен век кредитно оштетени	Набавени кредитно оштетени финансиски средства	Вкупно
Должнички хартии од вредност по амортизирана набавна вредност					
А	-	-	-	-	-
Б	12.893.380	-	-	-	12.893.380
В	-	-	-	-	-
Г и Д	-	-	-	-	-
Исправка на вредноста	(65.416)	-	-	-	(65.416)
Сметководствена вредност	12.827.964	-	-	-	12.827.964
Кредити на и побарувања од банки по амортизирана набавна вредност					
А	877.229	-	-	-	877.229
Б	1.937.007	-	-	-	1.937.007
В	-	-	-	-	-
Г и Д	-	-	-	-	-
Исправка на вредноста	(2.077)	-	-	-	(2.077)
Сметководствена вредност	2.812.159	-	-	-	2.812.159
Кредити на и побарувања од комитенти по амортизирана набавна вредност					
А	43.750.253	510.318	17.088	-	44.277.659
Б	19.226.885	837.707	1.933	-	20.066.525
В	528.956	1.721.019	152.058	-	2.402.033
Г и Д	-	-	3.675.379	-	3.675.379
Исправка на вредноста	(985.737)	(347.924)	(2.379.854)	-	(3.713.515)
Сметководствена вредност	62.520.357	2.721.120	1.466.604	-	66.708.081
Останати финансиски средства по амортизирана набавна вредност					
А	269.252	1.030	25	-	270.307
Б	1.219.111	3.785	5	-	1.222.901
В	828	14.624	4	-	15.456
Г и Д	-	-	40.162	-	40.162
Исправка на вредноста	(5.118)	(995)	(23.092)	-	(29.205)
Сметководствена вредност	1.484.073	18.444	17.104	-	1.519.621
Должнички хартии од вредност по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка					
А	1.197.057	-	-	-	1.197.057
Б	5.851.859	-	-	-	5.851.859
В	-	-	-	-	-
Г и Д	-	-	-	-	-
Исправка на вредноста	(23.320)	-	-	-	(23.320)
Потенцијални обврски					
А	7.105.051	32.764	406	-	7.138.221
Б	6.226.127	119.014	-	-	6.345.141
В	205.659	288.525	3	-	494.187
Г и Д	-	-	146.073	-	146.073
Исправка на вредноста	(204.331)	(27.335)	(76.048)	-	(307.714)
Сметководствена вредност	13.332.506	412.968	70.434	-	13.815.908

3 Управување со ризици (продолжува)

3.1 Управување со кредитен ризик (продолжува)

31.12.2020	12-месечни ОКЗ	ОКЗ за целиот животен век не кредитно оштетени	ОКЗ за целиот животен век кредитно оштетени	Набавени кредитно оштетени финансиски средства	Вкупно
Должнички хартии од вредност по амортизирана набавна вредност					
А	-	-	-	-	-
Б	12.695.094	-	-	-	12.695.094
В	-	-	-	-	-
Г и Д	-	-	-	-	-
Исправка на вредноста	(109.391)	-	-	-	(109.391)
Сметководствена вредност	12.585.703	-	-	-	12.585.703
Кредити на и побарувања од банки по амортизирана набавна вредност					
А	1.383.369	-	-	-	1.383.369
Б	1.688.006	-	-	-	1.688.006
В	-	-	-	-	-
Г и Д	-	-	-	-	-
Исправка на вредноста	(4.714)	-	-	-	(4.714)
Сметководствена вредност	3.066.661	-	-	-	3.066.661
Кредити на и побарувања од комитенти по амортизирана набавна вредност					
А	38.008.730	1.551.304	-	-	39.560.034
Б	15.030.547	1.787.080	1.061	-	16.818.688
В	169.109	2.392.296	37.801	-	2.599.206
Г и Д	(313)	(620)	3.890.052	-	3.889.119
Исправка на вредноста	(779.586)	(497.714)	(2.683.596)	-	(3.960.896)
Сметководствена вредност	52.428.487	5.232.346	1.245.318	-	58.906.151
Останати финансиски средства по амортизирана набавна вредност					
А	331.951	1.376	-	-	333.327
Б	1.168.057	772	3	-	1.168.832
В	395	13.816	33	-	14.244
Г и Д	143	-	44.685	-	44.828
Исправка на вредноста	(3.876)	(646)	(29.625)	-	(34.147)
Сметководствена вредност	1.496.670	15.318	15.096	-	1.527.084
Должнички хартии од вредност по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка					
А	-	-	-	-	-
Б	5.332.440	-	-	-	5.332.440
В	-	-	-	-	-
Г и Д	-	-	-	-	-
Исправка на вредноста	(39.602)	-	-	-	(39.602)
Потенцијални обврски					
А	5.317.240	30.897	-	-	5.348.137
Б	6.434.090	260.565	-	-	6.694.655
В	120.324	296.323	5	-	416.652
Г и Д	-	-	122.621	-	122.621
Исправка на вредноста	(140.850)	(39.926)	(60.648)	-	(241.424)
Сметководствена вредност	11.730.804	547.859	61.978	-	12.340.641

3 Управување со ризици (продолжува)**3.1 Управување со кредитен ризик (продолжува)**

Банката ја заснова класификацијата на кредитниот рејтинг на клиентите на методологија за рејтинг, која вклучува униформна кредитна скала за оценување од 12 рејтинг класи, од кои девет претставуваат редовни клиенти и три нефункционални клиенти.

Рејтинг групата А (рејтинг класи AAA до А) ги вклучува најдобрите клиенти со низок степен на веројатност за неисполнување на обврската, карактеризирана со голема адекватност на капиталот и голема покриеност на финансиските обврски со слободен паричен тек. Рејтинг групата А се смета за класификација на инвестициска оцена.

Рејтинг групата Б (рејтинг класи BBB до Б) вклучува клиенти со низок кредитен ризик, една класа повисоко од клиентите од А рејтинг групата. Овие клиенти покажуваат стабилни перформанси, прифатливи финансиски коефициенти и квалитативни елементи и имаат доволен паричен тек за да ги намират своите обврски, но тие се почувствителни на промените во индустријата или економијата. Класификацијата на рејтинг групата Б е инвестициска оцена за BBB и „инвестирај со грижа“ за ББ и Б.

Рејтинг групата В (рејтинг класи BBB до В) вклучува клиенти кои се изложени на повисоко и натпросечно ниво на кредитен ризик. Понекогаш Банката ги финансира клиентите со рејтинг BBB, бидејќи поддршката носи повеќе позитивни влијанија, сепак, рејтинг групата В се смета за значителен ризик. Банката разумно ја ограничува соработката со таквите клиенти и ја намалува изложеноста кон нив.

Рејтинг групата Г, (рејтинг класи Г и ГГ) и ‘Д’ претставуваат нефункционални клиенти, кои се третираат дека не ги исполниле обврските.

Клиентите класифицирани со рејтинг Г, ГГ и Д обично се пренесуваат на специјализираните единици за реструктурирање (кои вршат деловно и финансиско реструктурирање со цел да се минимизираат загубите и клиентот да се врати во статус редовен) или постапка на решавање на долгот и правна поддршка (со цел да се минимизираат загубите заради неисполнување на обврските).

з) Преглед на модифицирани и реструктурирани кредити

Од гледна точка на управување со ризик, штом средството е реструктурирано или модифицирано, Службата за управување со кредитни ризици на Банката продолжува да ја следи изложеноста сè додека не биде целосно депризнаена.

Табелата подолу вклучува средства од група 2 и 3 кои биле модифицирани и, според тоа, се третирале како реструктурирани во текот на периодот, со соодветна модификациона загуба претрпена од страна на Банката.

	2021	2020
Амортизирана вредност на финансиските средства модифицирани во текот на периодот	256.069	282.341
Нето модификациони загуби	(10.819)	(8.073)

Банката нема модифицирани финансиски средства за кои исправката на вредноста се сменила на 12 месечна очекувана кредитна загуба (ECL) во текот на периодот.

3 Управување со ризици (продолжува)

3.1 Управување со кредитен ризик (продолжува)

Следните табели даваат резиме на реструктурираните кредити на Банката.

31.12.2021	Сите реструктурирани кредити				Оштетување, резервации и прилагодување на вредноста		
	Вкупно	Редовни	Оштетени	Нефункционални	Редовни реструктурирани изложености	Нефункционални реструктурирани изложености	Обезбедување и финансиски гаранции добиени за реструктурирани кредити
				Нефункционални			
Кредити на и побарувања (вклучувајќи ги по амортизирана набавна вредност и по објективна вредност)	2.042.727	728.907	1.313.820	-	(144.070)	(843.240)	3.987.878
- физички лица	150.071	71.377	78.694	-	(15.495)	(30.399)	192.223
- нефинансиски институции	1.892.656	657.530	1.235.126	-	(128.575)	(812.841)	3.795.655
Останати финансиски средства	946	946	-	-	(846)	-	139.060
Вкупна изложеност со мерки за реструктурирање	2.043.673	729.853	1.313.820	-	(144.916)	(843.240)	4.126.938

31.12.2020	Сите реструктурирани кредити				Оштетување, резервации и прилагодување на вредноста		
	Вкупно	Редовни	Оштетени	Нефункционални	Редовни реструктурирани изложености	Нефункционални реструктурирани изложености	Обезбедување и финансиски гаранции добиени за реструктурирани кредити
				Нефункционални			
Кредити и побарувања (вклучувајќи ги по амортизирана набавна вредност и по објективна вредност)	1.655.383	986.448	668.935	-	(399.657)	(468.846)	2.220.678
- физички лица	131.273	31.319	99.954	-	(464)	(57.200)	176.677
- нефинансиски институции	1.524.110	955.129	568.981	-	(399.193)	(411.646)	2.044.001
Останати финансиски средства	354	354	-	-	(305)	-	299
Вкупна изложеност со мерки за реструктурирање	1.655.737	986.802	668.935	-	(399.962)	(468.846)	2.220.977

Реструктурирани изложености по период на реструктурирање

31.12.2021	До 3 месеци	Од 3 до 6 месеци	Од 6 до 12 месеци	Над 12 месеци
Редовна изложеност	139.709	41.912	171.823	231.493
Нефункционални изложености	(1)	94.378	93.672	282.531
Вкупна изложеност со мерки за реструктурирање	139.708	136.290	265.495	514.024

31.12.2020	До 3 месеци	Од 3 до 6 месеци	Од 6 до 12 месеци	Над 12 месеци
Редовна изложеност	139.725	120.234	51.275	275.606
Нефункционални изложености	318	7.261	3.434	189.076
Вкупна изложеност со мерки за реструктурирање	140.043	127.495	54.709	464.682

3 Управување со ризици (продолжува)

3.1 Управување со кредитен ризик (продолжува)

Реструктурирани изложености по група

31.12.2021	Бруто износ на реструктурирани кредити			Очекувана кредитна загуба		
	Група 2	Група 3	Вкупно	Група 2	Група 3	Вкупно
- домаќинства	32.630	117.441	150.071	15.386	30.169	45.554
- нефинансиски институции	439.631	1.453.025	1.892.656	95.921	844.847	940.768
Вкупно реструктурирани кредити	472.261	1.570.466	2.042.727	111.306	875.016	986.322

31.12.2020	Бруто износ на реструктурирани кредити			Очекувана кредитна загуба		
	Група 2	Група 3	Вкупно	Група 2	Група 3	Вкупно
- домаќинства	11.417	119.856	131.273	462	57.202	57.664
- нефинансиски институции	542.877	981.233	1.524.110	119.128	691.711	810.839
Вкупно реструктурирани кредити	554.294	1.101.089	1.655.383	119.590	748.913	868.503

Главните реструктурирани мерки, што ги користи Банката, се одложувањето на плаќањето, намалувањето на каматните стапки, стекнувањето обезбедување за делумно враќање на побарувањата и други, било како поединечни реструктурирани мерки, или како комбинација на повеќе.

s) Анализа на кредити и побарувања по индустриски сектори

Индустриски сектор	31.12.2021				31.12.2020			
	Бруто кредити	Резервации	Нето кредити	(%)	Бруто кредити	Резервации	Нето кредити	(%)
Банки	2.814.236	(2.077)	2.812.159	3,96%	3.071.375	(4.714)	3.066.661	4,83%
Финансии	161.989	(1.243)	160.746	0,23%	130.450	(358)	130.092	0,20%
Електрична енергија, гас и вода	1.058.257	(159.840)	898.417	1,26%	812.802	(153.685)	659.117	1,04%
Градежна индустрија	3.837.581	(319.008)	3.518.573	4,95%	2.791.056	(287.811)	2.503.245	3,94%
Тешка индустрија	6.510.829	(636.646)	5.874.183	8,27%	6.556.680	(733.475)	5.823.205	9,17%
Образование	68.478	(23.962)	44.516	0,06%	76.447	(13.165)	63.282	0,10%
Земјоделство, шумарство и риболов	790.001	(33.930)	756.071	1,06%	1.015.291	(194.636)	820.655	1,29%
Јавен сектор	268	(65)	203	0,00%	61.183	(1.795)	59.388	0,09%
Потрошувачи	43.201.396	(1.079.956)	42.121.440	59,29%	38.564.757	(1.348.266)	37.216.491	58,61%
Рударство	159.217	(4.390)	154.827	0,22%	103.737	(2.299)	101.438	0,16%
Претприемачи	-	-	-	0,00%	-	-	-	0,00%
Услуги	4.241.769	(481.515)	3.760.254	5,29%	3.085.717	(391.911)	2.693.806	4,24%
Транспорт и комуникации	1.307.577	(159.190)	1.148.387	1,62%	1.182.404	(170.565)	1.011.839	1,59%
Трговска индустрија	8.890.788	(801.034)	8.089.754	11,39%	8.116.400	(643.340)	7.473.060	11,77%
Здравствена заштита и социјална сигурност	193.446	(12.736)	180.710	0,25%	370.123	(19.590)	350.533	0,55%
Останати финансиски средства	1.548.826	(29.205)	1.519.621	2,14%	1.561.231	(34.147)	1.527.084	2,40%
Вкупно	74.784.658	(3.744.797)	71.039.861	100,00%	67.499.653	(3.999.757)	63.499.896	100,00%

3 Управување со ризици (продолжува)

3.1 Управување со кредитен ризик (продолжува)

и) Анализа на кредити и побарувања по географски сектори

Земја	31.12.2021	31.12.2020
Република Северна Македонија	68.447.700	60.621.951
Членки на Европска унија	1.564.796	1.840.973
Останати земји	1.027.365	1.036.972
Вкупно	71.039.861	63.499.896

3.1.1 Должнички инструменти, благајнички записи и други записи

Табелата подолу претставува анализа на должнички хартии од вредност, благајнички записи и други записи. Издавачи на хартиите од вредност се Народната Банка на Република Северна Македонија, Република Северна Македонија, Кралството Шпанија и Република Ирска. Анализата на должничките инструменти, благајничките записи и друг вид на записи е прикажана во белешките 20 и 22. Standard & Poor's Ratings Services утврди долгорочен/краткорочен рејтинг „ББ-/Б“ за странска и домашна валута со стабилен изглед, додека Fitch's Rating Agency утврди „ББ+“ долгорочен рејтинг за домашна и странска валута со негативен изглед и краткорочен рејтинг „Б“ за странска и домашна валута.

31.12.2021	Финансиски средства по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка	Финансиски средства по амортизирана набавна вредност	Вкупно
Народна Банка на Република Северна Македонија	1.725.827	-	1.725.827
Република Северна Македонија	4.121.154	12.827.964	16.949.118
Земји членки на ЕУ			
- Република Ирска	585.983	-	585.983
- Кралство Шпанија	615.952	-	615.952
Вкупно	7.048.916	12.827.964	19.876.880

31.12.2020	Финансиски средства по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка	Финансиски средства по амортизирана набавна вредност	Вкупно
Народна Банка на Република Северна Македонија	1.692.984	-	1.692.984
Република Северна Македонија	3.639.456	12.585.703	16.225.159
Вкупно	5.332.440	12.585.703	17.918.143

3 Управување со ризици (продолжува)

3.1 Управување со кредитен ризик (продолжува)

3.1.2 Преземени средства врз основа на ненаплатени побарувања

Во текот на 2021 и 2020 година, Банката се стекна со средства преку преземање на колатерал чуван како обезбедување:

Природа на средствата	Сметководствена вредност	
	2021	2020
Земјиште	93	-
Градежни објекти	99	-
Опрема	37	-
Вкупно (Белешка 27)	229	-

Преземените средства вклучуваат земјиште, градежни објекти, опрема и деловен простор кој не се користи од страна на Банката за нејзината основна дејност. Преку преземањето на средствата, Банката ги намалува нефункционалните побарувања. Недвижностите со кои Банката се стекнала се продаваат веднаш штом тоа е изводливо.

3.1.3 Презентација на нето финансиските инструменти според класификациона категорија

31.12.2021	Финансиски средства по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка	Финансиски средства по амортизирана набавна вредност	Вкупно
Пари, парични средства во НБРСМ и депозити по видување во банки	-	15.118.573	15.118.573
Хартии од вредност	7.173.951	12.827.964	20.001.915
- обврзници	4.737.106	12.233.141	16.970.247
- акции	125.035	-	125.035
- записи	2.311.810	594.823	2.906.633
Побарувања и обврски	-	69.520.240	69.520.240
- кредити на држава	-	232	232
- кредити на банки	-	2.812.159	2.812.159
- кредити на финансиски институции	-	160.746	160.746
- кредити на физички лица	-	42.121.443	42.121.443
- кредити на останати комитенти	-	24.425.660	24.425.660
Останати финансиски средства	-	1.519.621	1.519.621

3 Управување со ризици (продолжува)

3.1 Управување со кредитен ризик (продолжува)

3.1.3 Презентација на нето финансиските инструменти според класификациона категорија

31.12.2020	Финансиски средства по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка	Финансиски средства по амортизирана набавна вредност	Вкупно
Пари, парични средства во НБРСМ и депозити по видување во банки	-	13.320.855	13.320.855
Хартии од вредност	5.365.363	12.585.703	17.951.066
- обврзници	3.639.456	11.188.288	14.827.744
- акции	32.923	-	32.923
- записи	1.692.984	1.397.415	3.090.399
Побарувања и обврски	-	63.499.896	63.499.896
- кредити на држава	-	59.390	59.390
- кредити на банки	-	3.066.661	3.066.661
- кредити на финансиски институции	-	130.092	130.092
- кредити на физички лица	-	37.216.493	37.216.493
- кредити на останати комитенти	-	21.500.176	21.500.176
Останати финансиски средства	-	1.527.084	1.527.084

3.2 Пазарен ризик

Пазарен ризик е ризик од промени во пазарните цени, како што се каматни стапки, цени на капиталот, девизни курсеви и кредитни распони (што не се однесуваат на промени на кредитната стабилност на должникот/издавачот) или во параметри кои влијаат на цените (променливост и корелации), кои ќе влијаат врз приходот на Банката или на вредноста на нејзините удели во финансиски инструменти. Загубите можат директно да влијаат на добивката или загубата, на пример, во случај на позициите од трговската книга. Сепак, за финансиските средства класифицирани по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка, пазарните загуби на вредноста се одразуваат во ревалоризациските резерви. Изложеноста кон пазарен ризик е до одреден степен интегрирана во банкарската индустрија и нуди можност за создавање финансиски резултати и вредност. Целта на управувањето со пазарниот ризик е да управува и контролира изложеност кон пазарен ризик во рамките на прифатливи параметри, истовремено оптимизирајќи го повратот на ризик.

Секторот за ризици, евалуација и контрола е независен од активностите за тргување. Изложеноста и ограничувањата се следат секојдневно и редовно се пријавуваат до Одборот за средства и обврски (ALCO) и другите релевантни тела надлежни за одлучување.

Банката користи широк избор на квантитативни и квалитативни алатки за мерење, управување и известување на пазарните ризици како што се ризична вредност (Value at risk), анализа на чувствителност, стрес тест, сценарија на ретроактивно тестирање, други олеснувачи на пазарен ризик (концентрација на изложености, ограничувања на јазот и др.), чувствителност на нето приход од камата, економска вредност на капиталот и економски капитал. Стрес тестот дава индикација за можните загуби што можат да се појават во тешки пазарни услови.

3 Управување со ризици (продолжува)

3.2 Пазарен ризик (продолжува)

Во областа на валутниот ризик, Банката ја следи целта на мали и средни изложености. Банката ја следи отворената девизна позиција постојано. Ориентацијата на Банката во управувањето со ризик од каматни стапки е да спречи негативни ефекти врз нето приходите што произлегуваат од променетите пазарни каматни стапки. Склучувањето на трансакции со деривати е ограничено на сервисирање на отворените позиции на клиентите и заштита на сопствените позиции на Банката. Во согласност со упатствата од НЛБ д.д., Банката нема трговска книга.

Во однос на следење и управување со пазарниот ризик, поставени се унифицирани методологии и ограничувања на изложеност според локалната регулатива и упатствата од НЛБ д.д. Согласно релевантните политики, Банката мора да ја следи и управува изложеноста кон пазарни ризици и да известува до НЛБ д.д. Изложеноста редовно се следи и се пријавува на локалниот Одбор за средства и обврски (ALCO) и Одборот за средства и обврски на НЛБ Групација (ALCO).

3.2.1 Валутен ризик

Банката е изложена на ризик од девизен курс преку трансакции во странска валута. Ризикот од девизен курс е ризик од можните загуби од отворените девизни позиции како резултат на промените во девизните курсеви. Изложеноста на движењето на девизните курсеви има влијание врз финансиската состојба и паричните текови на Банката. Банката го мери и управува со ризикот од девизен курс користејќи комбинација на анализа на чувствителност, ризична вредност (VaR), сценарија и стрес тестирања.

Банката е одговорна за нејзината Политика за управување со валутен ризик, која исто така вклучува систем на лимити и е во согласност со упатствата и стандардите на матичната банка НЛБ д.д., како и локалните регулаторни барања. Политиката е потврдена од Надзорниот одбор. Секторот за ризици, евалуација и контрола секојдневно ја следи изложеноста на ризик на Банката. Секторот за финансиски пазари и средства управува со девизните позиции на ниво на валута така што тие секогаш се во рамките на лимитите или се затворени. Изложеноста кон валутен ризик се дискутира на дневните состаноци за ликвидност, месечните состаноци на Одборот за средства и обврски и на кварталните состаноци на Надзорниот одбор.

Банката ги следи упатствата од НЛБ д.д. во врска со девизното кредитирање. Целта на упатството е да се решат ризиците кои произлегуваат од можниот прекумерен раст на девизното кредитирање, да се идентификуваат скриените ризици и преостанатите ризици поврзани со девизното кредитирање, да се намали соодветниот ризик, да се интернализираат соодветните трошоци и да се одржи соодветниот капитал во однос на кредитирањето во девизи.

3 Управување со ризици (продолжува)

3.2 Пазарен ризик (продолжува)

3.2.1 Валутен ризик (продолжува)

а) Износот на финансиските инструменти деноминирани во сите валути

31.12.2021

	EUR	USD	CHF	MKD	Останати	Вкупно
Финансиски средства						
Пари, парични средства во НБРСМ и депозити по видување во банки	5.258.050	833.469	988.735	7.211.322	826.997	15.118.573
Финансиски средства кои се мерат по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка	5.325.277	75.052	-	1.773.622	-	7.173.951
Финансиски средства кои се мерат по амортизирана набавна вредност	-	-	-	-	-	-
- должнички хартии од вредност	1.014.431	-	-	11.813.533	-	12.827.964
- кредити на и побарувања од банки	308.312	1.522.303	713.291	70.737	197.516	2.812.159
- кредити на и побарувања од комитенти	24.922.393	181.750	-	41.600.126	3.812	66.708.081
- останати финансиски средства	77.412	1.903	74	1.440.130	102	1.519.621
Вкупно финансиски средства	36.905.875	2.614.477	1.702.100	63.909.470	1.028.427	106.160.349

Финансиски обврски

Финансиски обврски мерени по амортизирана набавна вредност						
- депозити на банки	195.629	19.046	27.407	87.602	63.056	392.740
- депозити на други комитенти	31.426.708	3.391.926	1.161.272	49.237.889	899.928	86.117.723
- обврски по кредити	1.518.935	-	-	-	-	1.518.935
- субординирани обврски	2.768.342	-	-	-	-	2.768.342
- останати финансиски обврски	528.323	100.730	55.990	1.656.078	13.557	2.354.678
Вкупно финансиски обврски	36.437.937	3.511.702	1.244.669	50.981.569	976.541	93.152.418

Нето финансиска позиција во извештајот за финансиска состојба	467.938	(897.225)	457.431	12.927.901	51.886	13.007.931
--	----------------	------------------	----------------	-------------------	---------------	-------------------

Нето финансиски позиции	467.938	(897.225)	457.431	12.927.901	51.886	13.007.931
--------------------------------	----------------	------------------	----------------	-------------------	---------------	-------------------

31.12.2020

Вкупно финансиски средства	30.550.652	3.138.898	1.071.314	59.075.426	935.527	94.771.817
Вкупно финансиски обврски	29.274.698	3.061.182	1.046.462	48.528.060	952.502	82.862.904
Нето финансиска позиција во извештајот за финансиска состојба	1.275.954	77.716	24.852	10.547.366	(16.975)	11.908.913
Нето финансиска позиција	1.275.954	77.716	24.852	10.547.366	(16.975)	11.908.913

3 Управување со ризици (продолжува)

3.2 Пазарен ризик (продолжува)

3.2.1 Валутен ризик (продолжува)

б) Сензитивна анализа на валутен ризик

Сценарија*	31.12.2021	31.12.2020
AUD	+/- 4,5%	+/- 15,5%
CAD	+/- 5,0%	+/- 9,5%
CHF	+/- 3,0%	+/- 3,5%
DKK	+/- 0,5%	+/- 0,5%
EUR	+/- 0,5%	+/- 0,5%
GBP	+/- 3,5%	+/- 12,0%
JPY	+/- 4,0%	+/- 7,0%
NOK	+/- 5,5%	+/- 23,0%
SEK	+/- 4,5%	+/- 5,5%
USD	+/- 4,0%	+/- 6,0%
Останати	+/- 6,0%	+/- 15,5%

* Процентите на чувствителност за сценаријата се сметаат како најголема месечна нестабилност на девизниот курс за една година, соодветно за 2021 и 2020 година.

	31.12.2021		31.12.2020	
	Ефекти врз Билансот на успех	Ефекти врз сеопфатна добивка	Ефекти врз Билансот на успех	Ефекти врз сеопфатна добивка
Апрецијација на				
AUD	293	-	739	-
CAD	231	-	410	-
CHF	3.201	-	1.057	-
DKK	2	-	8	-
EUR	(722)	(20.150)	(5.332)	(17.816)
GBP	769	-	699	-
JPY	(33)	-	(24)	-
NOK	786	-	1.010	-
SEK	439	-	377	-
USD	(4.248)	-	(16)	-
Останати	(171)	-	(375)	-
Ефекти врз останата сеопфатна добивка	547	(20.150)	(1.447)	(17.816)
Депрецијација на				
AUD	(293)	-	(739)	-
CAD	(231)	-	(410)	-
CHF	(3.201)	-	(1.057)	-
DKK	(2)	-	(8)	-
EUR	722	20.150	5.332	17.816
GBP	(769)	-	(699)	-
JPY	33	-	24	-
NOK	(786)	-	(1.010)	-
SEK	(439)	-	(377)	-
USD	4.248	-	16	-
Останати	171	-	375	-
Ефекти врз останата сеопфатна добивка	(547)	20.150	1.447	17.816

3 Управување со ризици (продолжува)

3.2 Пазарен ризик (продолжува)

3.2.2 Каматен ризик

Активностите на Банката се изложени на ризик од променливоста на каматните стапки до степен до кој каматносни средства (вклучувајќи ги и вложувањата) и каматносни обврски достасуваат или нивната каматна стапка се менува во различен период или во различни износи. Во случај на средства и обврски со променливи каматни стапки, Банката е исто така изложена на основните ризици кои ја претставуваат разликата од промената на повеќе видови променливи каматни стапки, како што се на пример каматната стапка на штедните влогови на физички лица, ЛИБОР и различни видови на камати.

Активностите за управување со ризикот се наменети за оптимизирање на нето приходите од камати, со пазарни каматни стапки кои се конзистентни со деловните стратегии на Банката.

Активностите за управување со ризикот на средствата и обврските се спроведуваат од аспект на сензитивноста на Банката на промените на каматните стапки. Генерално, Банката е осетлива на промените во средствата поради повеќето каматносни средства.

Ризикот од каматната стапка е ризик на капиталот и на добивка или загуба на Банката што произлегува од промена на пазарните каматни стапки. Управувањето со ризикот од каматни стапки на Банката ги опфаќа сите билансни и вонбилансни средства и обврски чувствителни на каматни стапки од банкарската книга на Банката, земајќи ги предвид позициите во секоја валута. Управувањето со ризикот од каматни стапки во Банката е усвоен во согласност со Апетитот за ризик и Стратегијата за ризик на Банката, упатствата на НЛБ д.д. и локалните регулаторни барања.

Ризикот од каматна стапка во банкарската книга се мери и се следи во рамките на политиката за управување со ризик од каматни стапки, која воспоставува постојани методологии, модели и системи на лимити. Банката управува со изложеност кон ризик од каматни стапки преку примена на две главни мерки:

- чувствителност на економската вредност (EVE) - користејќи го методот BPV (Вредност на базен поен), со кој се мери степенот до кој вредноста на портфолиото би се променила доколку каматните стапки се менуваат според сценариото и
- чувствителност на нето приходи од камати (NII) - користејќи го методот EAR (Заработка по ризик), со кој се мери влијанието на промена на каматната стапка врз идните нето приходи од камата во текот на едногодишниот период, претпоставувајќи постојан обем и структура на билансот на состојба.

Банката редовно ја мери изложеноста на ризик од каматна стапка во банкарската книга под различни стандардизирани и дополнителни сценарија на промени во нивото и формата на кривата на принос од каматна стапка, вклучително и сите значајни извори на ризик, земајќи ги предвид претпоставките за однесување и моделирање. Дел од депозитите без доспевање, што се смета за основен дел, се распределува долгорочно користејќи реплицирачко портфолио. Опционалниот ризик главно произлегува од опциите во однесувањето и се одразува во претплатите и повлекувањата и можните вградени опции како што се горни (caps) и долни (floors) граници. Покрај тоа, очекуваните парични текови, нефункционалните изложености, како и вонбилансните ставки се земени предвид при мерење на изложеноста на ризик од каматни стапки. Моделите на опции, во голема мерка се засноваат на линеарна регресија користејќи ги историските податоци како влезни податоци.

Ризикот од каматни стапки се мери, следи и управува во рамки на одобрените лимити на ризик и контроли на ризикот. Банката управува со позициите на каматните стапки и ја стабилизира својата маргина на каматните стапки пред се со ценовната политика и политиката на трансферни цени. Важен дел од управувањето со ризикот од каматната стапка е претставен со портфолиото на хартии од вредност во банкарската книга, чија примарна цел е одржување на соодветни резерви на ликвидност, и исто така придонесува за стабилноста на маргината на каматните стапки, поради што ризикот од вреднување е вклучен во Моделот на управување со ризик од каматни стапки на Банката.

3   Управување со ризици (продолжува)

3.2   Пазарен ризик (продолжува)

3.2.2   Каматен ризик (продолжува)

Изложеноста на ризик од каматни стапки произлегува главно од позициите на банкарската книга, особено во тековно окружување со ниски каматни стапки, каде Банката бележи зголемен обем на кредити со фиксна и прилагодливата каматна стапка (при намалувањето на кредити со прилагодливи каматни стапки, заради имплементација на препораката од НБРСМ за исклучување на прилагодливите каматни стапки во новите договори за кредити и депозити) и долгорочни хартии од вредност на банкарската книга на страната на средствата и трансформација на депозитите од орочени во депозити по видување, на страната на обврските. Во услови на намалувањето на окружувањата на каматните стапки, маргините заработени како каматни стапки од обврските се намалуваат со помал процент во однос на каматните стапки на средствата. Сепак, актуелното влијание зависи од различни фактори, вклучително и стабилноста на економијата, окружувањето и нивото на инфлација.

Банката управува со ризикот од каматни стапки во согласност со Политиката за управување со ризик од каматни стапки. Политиката за управување со ризик од каматни стапки на Банката е рамка за ризик дизајнирана од страна на Службата за управување со ризици во согласност со Апетитот за ризик на Банката, упатствата од НЛБ д.д. (засновани на препораки од Европската централна банка, Базелскиот одбор за супервизија на банките и Европското банкарско здружение) и Одлуката за управување со ризик од каматни стапки во банкарската книга од страна на НБРСМ. Политиката за управување со ризик од каматни стапка вклучува систем на лимити и е во согласност со Стандардите за управување со ризик на НЛБ Групација.

Ризикот од каматни стапка во банкарската книга се мери, следи и се пријавува месечно во Банката, од страна на Службата за управување со ризици, додека со позициите раководи Секторот за финансиски пазари и средства. Изложеноста кон ризик од каматни стапки се пријавува месечно од страна на Службата за управување со ризици до НЛБ д.д., Одборот за средства и обврски и Одборот за управување со ризици и квартално до Надзорниот одбор на Банката.

Некаматносни кредити и побарувања од банки и други комитенти во табелата подолу се однесуваат на нефункционални кредити, модификација и авансни уплати за недостасани побарувања по кредити.

3 Управување со ризици (продолжува)

3.2 Пазарен ризик (продолжува)

3.2.2 Каматен ризик (продолжува)

а) Анализа на финансиските инструменти во согласност со изложеност на ризик од каматни стапки

Анализата на финансиските средства и обврски на Банката во соодветни групи на рочност базирано на преостанатиот период до следниот датум на можна промена на каматните стапки е прикажан подолу:

31.12.2021	Некаматоносни	Каматоносни	До 1 месец	Од 1 до 3 месеци	Од 3 месеци до 1 година	Од 1 до 5 години	Над 5 години	Вкупно
Финансиски средства								
Пари, парични средства во НБРСМ и депозити по видување во банки	14.590.459	528.114	528.114	-	-	-	-	15.118.573
Финансиски средства кои се мерат по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка	606.895	6.567.056	2.141.653	586.041	-	3.839.362	-	7.173.951
Финансиски средства кои се мерат по амортизирана набавна вредност	-	-	-	-	-	-	-	-
- должнички хартии од вредност	-	12.827.964	109.278	-	2.081.706	9.091.404	1.545.576	12.827.964
- кредити на и побарувања од банки	317	2.811.842	1.900.753	911.089	-	-	-	2.812.159
- кредити на и побарувања од комитенти	953.448	65.754.633	25.614.586	1.759.733	10.089.289	22.443.251	5.847.773	66.708.081
- останати финансиски средства	1.519.621	-	-	-	-	-	-	1.519.621
Вкупно финансиски средства	17.670.740	88.489.609	30.294.384	3.256.863	12.170.995	35.374.017	7.393.349	106.160.349
Финансиски обврски								
Финансиски обврски мерени по амортизирана набавна вредност	-	-	-	-	-	-	-	-
- депозити на банки	-	392.740	392.740	-	-	-	-	392.740
- депозити на други комитенти	-	86.117.723	72.170.255	1.847.407	8.014.756	4.085.305	-	86.117.723
- обврски по кредити	-	1.518.935	961.793	435.000	74.226	47.831	-	1.518.935
- субординирани обврски	-	2.768.342	1.721	-	2.766.621	-	-	2.768.342
- останати финансиски обврски	2.354.678	-	-	-	-	-	-	2.354.678
Вкупно финансиски обврски	2.354.678	90.797.740	73.526.509	2.282.407	10.855.603	4.133.136	-	93.152.418
Нето каматен ризик			(43.232.125)	974.456	1.315.392	31.240.881	7.393.349	

3 Управување со ризици (продолжува)

3.2 Пазарен ризик (продолжува)

3.2.2 Каматен ризик (продолжува)

31.12.2020	Некаматоносни	Каматоносни	До 1 месец	Од 1 до 3 месеци	Од 3 месеци до 1 година	Од 1 до 5 години	Над 5 години	Вкупно
Финансиски средства								
Пари, парични средства во НБРСМ и депозити по видување во банки	12.913.040	407.815	407.815	-	-	-	-	13.320.855
Финансиски средства кои се мерат по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка	338.629	5.026.734	1.769.291	-	185.082	1.838.481	1.233.880	5.365.363
Финансиски средства кои се мерат по амортизирана набавна вредност								
- должнички хартии од вредност	-	12.585.703	567.340	1.147.977	2.134.593	8.088.871	646.922	12.585.703
- кредити на и побарувања од банки	316	3.066.345	1.835.474	1.230.871	-	-	-	3.066.661
- кредити на и побарувања од комитенти	715.912	58.190.239	23.994.224	1.532.643	10.677.607	18.350.878	3.634.887	58.906.151
- останати финансиски средства	1.527.084	-	-	-	-	-	-	1.527.084
Вкупно финансиски средства	15.494.981	79.276.836	28.574.144	3.911.491	12.997.282	28.278.230	5.515.689	94.771.817
Финансиски обврски								
Финансиски обврски мерени по амортизирана набавна вредност								
- депозити на банки	-	371.319	371.319	-	-	-	-	371.319
- депозити на други комитенти	-	79.336.725	60.607.243	3.034.077	10.957.743	4.737.662	-	79.336.725
- обврски по кредити	-	422.376	122.528	89.494	126.791	83.176	387	422.376
- субординирани обврски	-	1.848.018	1.374	-	1.846.644	-	-	1.848.018
- останати финансиски обврски	884.466	-	-	-	-	-	-	884.466
Вкупно финансиски обврски	884.466	81.978.438	61.102.464	3.123.571	12.931.178	4.820.838	387	82.862.904
Нето каматен ризик			(32.528.320)	787.920	66.104	23.457.392	5.515.302	

Паричните текови се презентирани со земање во предвид на договорната рочност и во согласност со амортизациониот план (врз основа на преостанатиот период до следниот датум на кој каматните стапки може да се променат). Финансиските инструменти без рочност како депозитите по видување се прикажани во блокот до 1 месец, додека финансиските инструменти со истечена рочност како на пример нефункционалните кредити се прикажани во блокот некаматоносни, без оглед на нивните карактеристики и очекувањата на Банката. За цели на управување со ризикот, Банката користи различни техники на моделирање на паричните текови.

3 Управување со ризици (продолжува)

3.2 Пазарен ризик (продолжува)

3.2.2 Каматен ризик (продолжува)

б) Анализа на сензитивност на нето приходи по камати и економски осврт на ризик на каматните стапки во банкарската книга

Анализа на сензитивност на приходи по камата за период од 12 месеци претпоставува ненадеен паралелен пад на каматните стапки за 100 базични поени за MKD, EUR, USD, CHF и други значајни валути. Анализата се базира на претпоставките дека позициите остануваат непроменети. Процена на влијанието на промена на каматните стапки за 100 базични поени на износот на нето каматните приходи од банкарската книга:

2021	Просек (проценка)	Минимум (проценка)	Максимум (проценка)
Сензитивност на каматниот приход			
MKD	130.779	96.079	171.587
EUR	23.647	16.693	37.669
USD	3.033	2.443	3.495
CHF	(4)	(6)	(1)
Останато	(164)	(313)	(32)

2020	Просек (проценка)	Минимум (проценка)	Максимум (проценка)
Сензитивност на каматниот приход			
MKD	159.126	133.385	187.356
EUR	24.314	19.395	35.029
USD	6.982	2.201	19.432
CHF	(1)	(2)	(1)
Останато	(315)	(338)	(292)

Износите во табелата се пресметани врз основа на месечни пресметки на краткорочните каматни јазови каде применета на паралелна смена на кривата на принос за 100 базични поени претставува реалистичко и практично сценарио. Просечната вредност претставува аритметичка средина на месечните пресметки, додека максималните и минималните вредности претставуваат највисоката и најниската вредност пресметана во текот на периодот. Негативните вредности за CHF и другите валути претставува позитивен ефект од промена во каматните стапки за 100 базични поени во износот на нето каматните приходи.

Методот на базична вредност на поен (BPV) е мерка за сензитивност на финансиските инструменти на пазарните каматни стапки, односно промена на бараниот поврат. Базична вредност на поенот е мерка на промената на пазарната вредност на позицијата во случај на претпоставена промена во пазарната каматна стапка со одреден број на базични поени, што е изразено во монетарни единици. Методот на базична вредност на поен (BPV) се користи за проценка на промената во вредноста на позицијата во случај кога промената на пазарните каматни стапки ги менуваат шест месечните пропишаните паралелни и непаралелни шок сценарија.

3 Управување со ризици (продолжува)**3.2 Пазарен ризик (продолжува)****3.2.2 Каматен ризик (продолжува)**

Проценка на влијанието на промената на каматните стапки во согласност со тековното сценарио, на економската вредност на позицијата од банкарската книга:

2021	Просек (проценка)	Минимум (проценка)	Максимум (проценка)
Каматен ризик во банкарската книга - BPV	486.534	345.657	907.706
Каматен ризик во банкарската книга - BPV, како % од капиталот	4,59%	3,36%	9,12%

2020	Просек (проценка)	Минимум (проценка)	Максимум (проценка)
Каматен ризик во банкарската книга - BPV	422.355	258.932	587.585
Каматен ризик во банкарската книга - BPV, како % од капиталот	4,29%	2,69%	5,96%

Износите во табелата се пресметани врз основа на месечни пресметки на каматни јазови. Применетата ненадејна промена на кривата на принос е во согласност со сценариото со највисок негативен ефект на стапката на вредност на базичниот поен (паралелно зголемување од 200 бп/400 бп за валута MKD и израмнувачки шок). Просечната вредност претставува аритметичка средина на месечните пресметки додека максималните и минималните вредности претставуваат највисоката и најниската вредност пресметана во текот на периодот. Пресметките ги земаат во предвид алокациите на значаен дел од депозитите без доспевање и други претпоставки на однесување.

Изложеноста на каматни стапки на банкарската книга главно произлегуваат од инвестиции во кредити со фиксни и варијабилни каматни стапки и од долгорочни должнички хартии од вредност како и од трансформација на орочени депозити во депозити по видување како резултат на ниските каматни стапки на депозитите.

3.2.3 Ризик од промена во цени на портфолио на хартии од вредност во банкарската книга

Стратегијата на Банката за тргување со финансиски инструменти вклучува насоки за ефективно управување со ризиците поврзани со сопственичките инструменти. Тргување со сопственички хартии од вредност не е дозволено кај подружниците. Дозволен е само брокерски трансакции на берза.

Во услови на инвестиции во сопственички инструменти, Банката има усвоено политика за управување со овие инвестиции, кои се одобрени од Управниот одбор и Надзорниот одбор. Политиките се однесуваат на инвестициската структура на портфолиото, неговото диверзифицирање, следење и мерење на ризиците.

Сметководствената вредност на сопственичкото портфолио во банкарската книга е претставена во белешка 20.

3   Управување со ризици (продолжува)

3.3   Ликвидносен ризик

Ликвидосен ризик е ризик дека Банката не е во состојба да ги исполни своите обврски за плаќање поврзани со нејзините финансиски обврски кога тие доспеваат и да ги замени средствата кога ќе се повлечат. Тоа е ризик дека Банката не е во состојба да ги исполни сите свои реални и потенцијални плаќања или обврски за давање обезбедување, како и ризик дека Банката не е во состојба да го финансира растот на средствата по разумни цени или само со преголема цена. Последица може да биде неисполнување на обврските за отплата на штедачите и исполнување на обврските за кредитирање.

Постојат два вида ликвидносен ризик:

- финансирање на ликвидносниот ризик е ризикот да не може да се надоместат очекуваните како и неочекуваните тековни и идни одливи на пари и потребите за обезбедување затоа што нема доволно пари. Евентуално, тоа ќе влијае на дневното работење на Банката или на нејзината финансиска положба;
- пазарен ликвидносен ризик е ризик Банката да не може да го продаде средството навреме по разумна цена заради недоволна длабочина на пазарот (недоволна понуда и побарувачка) или пореметувања на пазарот. Пазарниот ризик ја вклучува чувствителноста кон ликвидносната вредност на портфолиото како резултат на промените во важечките корективни фактори и пазарната вредност.

Ликвидносниот ризик се дефинира како важен вид ризик, кој треба да се управува внимателно. Банката има воспоставена рамка за управување со ликвидносниот ризик што овозможува одржување на ниска толеранција за ликвидносен ризик. Збирот на параметри и ограничувања за ликвидосен ризик се формулира со цел да се управува со ликвидносната позиција во рамките на барањата утврдени од регулаторот. Со одржување на профил на непречено долгорочно доспевање, ограничувајќи ја зависноста од финансирање на големи клиенти и одржувајќи здрав и цврст ликвидносен штит, Банката одржува здрава и стабилна ликвидносна позиција, дури и под сериозно неповолни услови.

Надзорниот одбор ја одобрува Политиката за управување со ликвидносен ризик, која ги истакнува клучните принципи за управување со ликвидноста на Банката. Одборот за средства и обврски добива редовен извештај за ликвидноста и за успешноста во однос на одобрените ограничувања и цели. Одборот за средства и обврски го надгледува развојот на финансиската и ликвидната позиција на Банката и одлучува за прашања поврзани со ликвидносниот ризик.

Толеранцијата кон ликвидносен ризик е мала, затоа Банката одржува соодветно ниво на ликвидност за да обезбеди доволно средства за намирување на своите обврски во секое време, дури и ако се реализира специфично стрес сценарио. Банката ја мери и управува со својата ликвидност во три фази:

- тековна изложеност и усогласеност со лимитите;
- предвидувачко и стрес тестирање;
- ликвидност во исклучителни околности.

Целите на следење и управување со ликвидносниот ризик во Банката се следниве:

- обезбедување на доволно ниво на ликвидни средства за подмирување на сите обврски на Банката;
- обезбедување на адекватни процедури и методи за следење и управување со ликвидноста на Банката;
- обезбедување на адекватно контролирано окружување;
- воспоставување на систем за регулаторно известување и информирање на Одборот за средства и обврски на Банката и други компетентни тела / регулатор;
- дефинирање на ликвидносни средства и детерминирање на адекватен износ на капацитет за контрабалансирање и оптимално управување;
- обезбедување на регуларни проекции на идни парични текови и стрес тестирање на ликвидносен ризик;
- обезбедување на усогласеност на оваа политика со Апетитот за ризик и Планот за непредвидена ликвидност.

3 Управување со ризици (продолжува)

3.3 Ликвидносен ризик (продолжува)

Според упатствата од матичното друштво НЛБ д.д., севкупната процена на позицијата на ликвидноста се оценува во Процесот на процена на адекватноста на интерната ликвидност (ILAAP) најмалку еднаш годишно. Тој вклучува јасна формална изјава за адекватноста на ликвидноста, поддржана со анализа на исходите на процесот на процена на адекватноста на интерната ликвидност (ILAAP). Банката одржува доволна количина на резерви на ликвидност во форма на готовина, хартии од вредност издадени од владата и централната банка и пласмани во банки. Во моменталната ситуација, Банката исто така се обидува да го следи што е можно поблизу долгорочниот тренд на диверзификација како на страна на обврските, така и на страната на средствата од извештајот на финансиска состојба. Банката редовно изведува стрес тестови на отпорност со цел да ја тестира стабилноста на ликвидноста и достапноста на резервите на ликвидност во различни стресни ситуации. Покрај тоа, посебно внимание се посветува на следењето и известувањето за коефициентот на покриеност на ликвидноста (LCR) и нето стабилниот финансиски однос (NSFR), подготвени според упатствата на НЛБ д.д.

Коефициентот на покриеност на ликвидноста (LCR) останува висок и стабилен, далеку над минималните барања и внатрешните нивоа на предупредување (308%). Интерно: мин 130%, килибарна $\leq 120\%$, црвена: $\leq 105\%$. Според составот на коефициентот на покриеност на ликвидноста (LCR), главните двигатели што резултираат со висок коефициент на покриеност на ликвидноста (LCR) се:

- висококвалитетните ликвидни средства (HQLA) кои содржат хартии од вредност издадени од Владата и НБРСМ и готовина;
- стабилна депозитна база на небанкарскиот сектор; одливите што може да се случат се главно депозити по видување на небанкарскиот сектор кои се сметаат за прилично стабилни;
- приливите претставуваат претежно висока ликвидна актива на жиро сметки во најдобрите банки и приливи од редовни кредити на небанкарски сектор.

Соодносот на нето стабилниот финансиски однос (NSFR) беше во рамките на пропишаните нивоа на предупредување и имаше стабилен тренд во даденото пазарно опкружување (165%). Нето стабилниот финансиски однос (NSFR) демонстрира силна и стабилна структура на финансирање.

Главните двигатели што резултираат со висок нето стабилен финансиски однос (NSFR):

- расположливо стабилно финансирање се претежно депозитите на население, корпоративните депозити и капиталот што претставува расположливо стабилно финансирање;
- барано стабилно финансирање се претежно редовни кредити на домаќинства и корпоративни кредити.

Почнувајќи од 31 март 2021 година НЛБ д.д. Љубљана се подготвува за обратен стрес тест за ликвидност на Банката. Обратното стрес-тестирање дава дополнителен увид во ризичната позиција на Банката, како и потенцијалните идни менаџерски активности. Резултатите покажуваат колку одливи би требало да се случат и кога за банката повеќе да не го преживува стресот.

Концептот на обратен стрес тест се заснова на линеарното зголемување на стапките на одлив додека 3-месечниот вишок не падне под 0; во тој момент, Банката повеќе нема доволно ликвидносни резерви за да преживее 3 месеци стрес период.

Стапките за обратен стрес тест се пресметуваат за период од 1 недела, 1 месец, 2 месеци и 3 месеци.

Обратните стрес тестови истражуваат сценарија кои потенцијално би можеле да ги наведат банките да пропаднат и да им помогнат на банките да ги идентификуваат основните пропусти. Во обратното сценарио, претпоставуваме комбиниран стрес, кој произлегува од променетите пазарни услови и идиосинкратски причини специфични за банката.

3 Управување со ризици (продолжува)

3.3 Ликвидносен ризик (продолжува)

Управувањето со ликвидносниот ризик вклучува и подготовка на дополнителни извештаи според барањата на локалниот регулатор. Во согласност со локалната регулатива, Банката го подготви ILAAP (процесот на процена на адекватноста на интерната ликвидност) во 2021 година.

Банката во текот на 2021 година редовно го утврдуваше коефициентот на покриеност на ликвидноста (LCR), кој е во рамките на законски утврдениот лимит, односно над него.

Банката управува со својата позиција на ликвидност (ликвидност во рамки на еден ден) дневно, за период од неколку дена или неколку недели однапред, врз основа на планирањето и следењето на паричните текови. Банката е одговорна за сопствената позиција на ликвидност и ги извршува следниве активности:

- управување со ликвидноста во текот на денот;
- планирање и следење на паричните текови;
- следење и почитување на регулативата за ликвидност на НБРСМ;
- донесување деловни решенија;
- формирање и управување со резервите на ликвидност;
- вршење ликвидносен стрес тест да се дефинира штит за ликвидноста за непречено функционирање на платниот систем во услови на стрес.

Банката активно управува со ликвидноста во текот на денот, земајќи ги предвид карактеристиките на платните подмирувања за да обезбеди навремено подмирување на обврските во нормални и во стресни околности.

Банката има дефинирано план за управување со ликвидноста во исклучителни околности (План за непредвидени состојби на ликвидност) кој ги утврдува упатствата и план за активности за препознавање проблеми, барање решенија и справување со исклучителни околности. Исто така, се предвидува воспоставување на систем за управување со ликвидноста кој обезбедува одржување на ликвидноста на Банката и ги штити комерцијалните интереси на нејзините клиенти и акционери.

Управувањето со ликвидносниот ризик на Банката е под строг надзор од страна на НЛБ д.д. како матична банка. Известувањето до НЛБ д.д. се врши секојдневно. Банката е одговорна за обезбедување на соодветна ликвидност преку потребните извори на финансирање и нивна соодветна диверзификација и доспевање и со управување со резерви на ликвидност и исполнување на барањата на регулативата за ликвидност. Изложеноста кон ликвидносен ризик редовно се следи и се пријавува до Одборот за средства и обврски.

Управувањето со резерви на ликвидност

Банката има резерви на ликвидност расположиви за покривање на обврските што доспеваат или може да станат доспеани. Резервите на ликвидност мора да станат достапни за кратко време. Резервите на ликвидност опфаќаат готовина, сметка за порамнување во НБРСМ, депозити по видување и орочени депозити во банки и хартии од вредност издадени од владата и од НБРСМ. Расположливите резерви на ликвидност се резервите на ликвидност намалени за барањата за задолжителна резерва и заложените средства.

Капацитетот за контрабалансирање (CBC) се утврдува врз основа на ревидираната методологија за стрес-тестови за ризик на ликвидност. Резултатот од стрес-тестот идентификува вишок/дефицит на ликвидност во периодот на преживување од 3 месеци, користејќи го комбинираното сценарио за неповолен стрес.

Расположливите средства за исполнување на сите обврски вклучуваат готовина, средства во НБРСМ, инвестиции во хартии од вредност, кредити и побарувања од банки и кредити и побарувања од други комитенти. Банката, исто така, ќе може да ги исполни неочекуваните нето одливи на пари со продажба на хартии од вредност и изнаоѓање на дополнителни извори на финансирање, како што се пазари за обезбедување на средства.

3 Управување со ризици (продолжува)

3.3 Ликвидносен ризик (продолжува)

При утврдување на јазот помеѓу финансиските обврски и финансиските средства во рочниот блок за достасување до еден месец, потребно е да се биде свесен за фактот дека финансиските обврски вклучуваат вкупни депозити по видување, како и дека Банката дополнително ја пресметува стабилноста на депозитите по видување при обезбедување усогласеност со прописите на централната банка. За да се обезбеди ликвидност на Банката, и врз основа на нејзиниот пристап кон ризик, во претходните години Банката состави значителен износ на висококвалитетни ликвидни инвестиции, главно државни хартии од вредност.

3.3.1 Процес на управување со ликвидносен ризик

Процесот на управување со ликвидносниот ризик на Банката, којшто се спроведува во Банката и се следи од Службата во рамки на Секторот за управување со ризици, вклучува:

- утврдување на интерните стапки на ликвидност и нивно редовно пресметување и следење;
- дефинирање на границите и нивоата на предупредување на индивидуалните избрани интерни стапки на ликвидност;
- следење на трендовите во избраните интерни стапки на ликвидност;
- пресметување на резултатот на ликвидност;
- изготвување план за паричен тек со преостаната рочност;
- следење на дневните податоци;
- дневно следење на коефициентот на покриеност на ликвидноста (LCR);
- следење на предвремените повлекувања на депозити;
- месечна пресметка на ликвидносните стапки за коефициентот на покриеност на ликвидноста (LCR) и кварталниот нето стабилен финансиски однос (NSFR);
- следење на оптоварувањето на средствата;
- изведување сценарија за да се види како ненадејната и неочекувана реализација на одливот ќе влијае на стапките на ликвидност: коефициентот на покриеност на ликвидноста (LCR), нето стабилен финансиски однос (NSFR), коефициент кредити наспроти депозити (LtD), коефициент на расположливи незаложени средства (AUAR);
- подготовка на интрадневни стрес-тестови за ликвидност;
- следење на капацитетот за контрабалансирање од различни перспективи на ризик;
- следење на стабилноста на депозитите по видување;
- извршување на референтна (benchmark) анализа;
- подготовка на стрес-тестови за ликвидност и проекции за ликвидност на идните парични текови според буџетот и во стресни околности.

Следењето и известувањето се во форма на мерење на паричен тек и проекции за следниот ден, недела и месец соодветно, бидејќи овие се клучните периоди за управување со ликвидноста.

Почетна точка за овие планирања е анализата на договорната достасаност на финансиските обврски и очекуваната наплата на финансиските средства (белешка 3.3.3).

Секторот за управување со ризици исто така ги следи неусогласените среднорочни средства, нивото, типот и искористеноста на пречекорувањата и влијанието на потенцијалните и преземени обврски како што се акредитивите и гаранциите.

3.3.2 Пристап на финансирање

Изворите на ликвидност редовно се разгледуваат од Службата во рамки на Секторот за управување со ризици за да се одржи широка разновидност според валута, географска секторизација, добавувач, производ и услови.

3 Управување со ризици (продолжува)

3.3 Ликвидносен ризик (продолжува)

3.3.3 Недериватни парични текови

Табелата подолу ги претставува одливите на парични текови на Банката на недериватните финансиски обврски според преостанатата договорна рочност на датумот на извештајот за финансиската состојба. Износите кои се прикажани во табелата подолу се договорните недисконтирани парични текови, а Банката управува со ликвидносните ризици врз основа на очекуваните недисконтирани текови на парични средства. При утврдување на паричниот тек за инструменти со променлива стапка Банката ја користи моменталната каматна стапка. Во извештајот за ликвидносен ризик се вклучени и останатите обврски како оние според МСС 19.

31.12.2021	До 1 месец	1-3 месеци	3-12 месеци	1-5 години	Над 5 години	Вкупно
Финансиски обврски и потенцијални обврски кредитно ризични						
Финансиски обврски мерени по амортизирана набавна вредност						
- депозити на банки	392.740	-	-	-	-	392.740
- кредити од банки	42.779	28.695	203.770	887.805	349.001	1.512.050
- депозити на коминтенти	67.181.993	2.357.991	9.242.574	7.527.462	-	86.310.020
- кредити од други комитенти	2.448	4.928	8.052	8.890	84	24.402
- субординирани обврски	-	-	141.206	1.171.162	2.424.441	3.736.809
- останати финансиски обврски	2.077.682	4	80.473	2.857	13.332	2.174.348
- обврски по наеми	5.042	11.447	48.665	109.422	5.773	180.349
Потенцијални обврски кредитно ризични	857.183	533.107	1.931.438	2.557.186	18.394	5.897.308
Нефинансиски гаранции	130.399	352.200	695.530	637.159	675.476	2.490.764
Вкупно	70.690.266	3.288.372	12.351.708	12.901.943	3.486.501	102.718.790
Вкупно финансиски средства	22.249.776	4.147.162	17.597.029	38.959.202	23.207.180	106.160.349

31.12.2020	До 1 месец	1-3 месеци	3-12 месеци	1-5 години	Над 5 години	Вкупно
Финансиски обврски и потенцијални обврски кредитно ризични						
Финансиски обврски мерени по амортизирана набавна вредност						
- депозити на банки	358.822	12.500	-	-	-	371.322
- кредити од банки	28.626	316	100.313	237.895	12.527	379.677
- депозити на коминтенти	57.739.559	3.138.799	10.010.298	8.721.127	-	79.609.783
- кредити од други комитенти	2.725	10.159	20.542	18.755	388	52.569
- субординирани обврски	-	-	99.461	1.049.061	1.346.400	2.494.922
- останати финансиски обврски	603.045	31.585	166.381	154	4.927	806.092
- обврски по наеми	27.930	9.390	37.751	111.692	19.713	206.476
Потенцијални обврски кредитно ризични	92.982	747.018	1.636.893	2.777.364	21.279	5.275.536
Нефинансиски гаранции	21.740	122.369	565.447	652.007	573.537	1.935.100
Вкупно	58.875.429	4.072.136	12.637.086	13.568.055	1.978.771	91.131.477
Вкупно финансиски средства	20.274.363	4.944.056	16.935.508	33.111.543	19.506.347	94.771.817

3 Управување со ризици (продолжува)

3.3 Ликвидносен ризик (продолжува)

3.3.4 Анализа на извештајот за финансиска состојба по резидуална рочност

31.12.2021	До 12 месеци	Над 12 месеци	Вкупно
Средства			
Пари, парични средства во НБРСМ и депозити по видување во банки	15.118.573	-	15.118.573
Финансиски средства кои се мерат по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка	3.018.908	4.155.043	7.173.951
Финансиски средства мерени по амортизирана набавна вредност	-	-	-
- должнички хартии од вредност	2.190.704	10.637.260	12.827.964
- кредити на и побарувања од банки	2.783.451	28.708	2.812.159
- кредити на и побарувања од комитенти	19.364.305	47.343.776	66.708.081
- останати финансиски средства	1.518.026	1.595	1.519.621
Преземени средства врз основа на ненаплатени побарувања	246.951	-	246.951
Вложување во недвижности	-	95.975	95.975
Недвижности, опрема и средства со право на употреба	-	2.082.140	2.082.140
Нематеријални средства	-	312.448	312.448
Останати средства	54.512	-	54.512
Вкупно средства	44.295.430	64.656.945	108.952.375
Обврски			
Финансиски обврски мерени по амортизирана набавна вредност			
- депозити на банки	392.740	-	392.740
- депозити на други комитенти	78.706.874	7.410.849	86.117.723
- обврски по кредити	284.441	1.234.494	1.518.935
- субординирани обврски	1.025	2.767.317	2.768.342
- останати финансиски обврски	2.223.293	131.385	2.354.678
Резервирања	256.515	160.194	416.709
Обврски за данок на добивка	78.730	-	78.730
Обврски за одложен данок	-	102.924	102.924
Останати обврски	232.326	-	232.326
Вкупно обврски	82.175.944	11.807.163	93.983.107
НЕТО	(37.880.514)	52.849.782	14.969.268

3 Управување со ризици (продолжува)

3.3 Ликвидносен ризик (продолжува)

3.3.4 Анализа на извештајот за финансиска состојба по резидуална рочност (продолжува)

31.12.2020	До 12 месеци	Над 12 месеци	Вкупно
Средства			
Пари, парични средства во НБРСМ и депозити по видување во банки	13.320.855	-	13.320.855
Финансиски средства кои се мерат по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка	1.957.872	3.407.491	5.365.363
Финансиски средства мерени по амортизирана набавна вредност	-	-	-
- должнички хартии од вредност	3.849.910	8.735.793	12.585.703
- кредити на и побарувања од банки	3.025.927	40.734	3.066.661
- кредити на и побарувања од комитенти	18.472.964	40.433.187	58.906.151
- останати финансиски средства	1.526.399	685	1.527.084
Преземени средства врз основа на ненаплатени побарувања	265.477	-	265.477
Вложување во недвижности	-	103.011	103.011
Недвижности, опрема и средства со право на употреба	-	2.111.115	2.111.115
Нематеријални средства	-	278.154	278.154
Побарувања за данок на добивка	30.924	-	30.924
Останати средства	48.136	-	48.136
Вкупно средства	42.498.464	55.110.170	97.608.634
Обврски			
Финансиски обврски мерени по амортизирана набавна вредност			
- депозити на банки	371.319	-	371.319
- депозити на други комитенти	70.774.607	8.562.118	79.336.725
- обврски по кредити	158.207	264.169	422.376
- субординирани обврски	1.374	1.846.644	1.848.018
- останати финансиски обврски	747.979	136.487	884.466
Резервирања	194.295	150.844	345.139
Обврски за одложен данок	-	79.221	79.221
Останати обврски	176.870	-	176.870
Вкупно обврски	72.424.651	11.039.483	83.464.134
НЕТО	(29.926.187)	44.070.687	14.144.500

3   Управување со ризици (продолжува)

3.4   Управување со нефинансиски ризици

3.4.1   Оперативен ризик

При преземање на оперативни ризици, Банката ги следи упатствата дека ваквите ризици не можат материјално да влијаат врз нејзиното работење и според тоа, апетитот за оперативни ризици е низок до умерен. Банката има воспоставено систем на собирање на штетни настани, идентификација, процена и управување со оперативни ризици, со цел да обезбеди квалитетно управување со оперативните ризици.

Банката ги следи оперативните лимити на нето загуба изразени како вредност која произлегува од штетен настан кој банката го толерира во нејзиното работење. Лимитите се поставени на ниво на Банка и на ниво на бизнис линија. Ако збирот на нето загубата го надмине прагот на толеранција, потребен е посебен третман во случај на големи штетни настани и, доколку е потребно, се вклучуваат дополнителни мерки за спречување или ублажување на исти или слични штетни настани. Исто така, дефинирана е критична граница на штетни настани, што во случај на надминување бара процена на можното зголемување на капитал за оперативниот ризик во рамките на процесот на процена на адекватноста на интерниот капитал (ICAAP) и други можни мерки за управување со ризик. Покрај тоа, Банката не дозволува одредени ризици во своето работење - за нив е дефиниран т.н. нулта праг на толеранција. За следење на некои поважни клучни индикатори на ризик, Банката разви систем за рано предупредување, кој може да покаже зголемување на оперативниот ризик. Со цел да се следат одредени важни ризици што може да укажуваат на зголемен оперативен ризик како индикатор за рано предупредување, Банката разви специфична методологија. Ваквите ризици периодично се следат во различни деловни области, а резултатите се дискутираат на Одборот за оперативен ризик. Одборот за оперативен ризик беше прогласен за највисок орган во областа на управување со оперативен ризик. Главната задача на споменатиот орган е да разговара за најзначајните оперативни ризици и штетни настани и да го следи и поддржува ефикасното управување со оперативните ризици, вклучувајќи го и нивното ублажување во рамки на поединечен субјект. Банката усвои релевантни документи кои редовно се ажурираат и кои што се во согласност со НЛБ стандардите и со развојот на управувањето со оперативниот ризик. Целата Банка користи унифицирана софтверска поддршка, која исто така редовно се надградува.

Во Банката, пријавената нето загуба што настанала како резултат на штетни настани во 2021 година е пониска од претходната година и претставува мал дел од капиталните барања за оперативен ризик. Земајќи ја предвид пандемијата што се случи на глобално ниво, нето загубите се во рамки на пропишаните лимити. Општо, значително внимание се посветува на пријавување на штетни настани, мерки за нивно ублажување и дефинирање на оперативни ризици во сите сегменти. За соодветно и побрзо третирање на големи штетни настани, Банката воведо ескалациска скала за известување на штетни настани на највисоките нивоа на одлучување во Банката и на Надзорниот одбор на Банката. Дополнително внимание се посветува на известување за потенцијални загуби со цел да се подобрат интерните контроли, а со тоа да се минимизираат тие и слични настани. Понатаму, воспоставена е методологија за следење, анализа и известување на клучните индикатори за ризик, што служи како систем за рано предупредување. Целта е да се подобрат деловните и процесите за поддршка, како и да се овозможи брз одговор.

Преку сеопфатна идентификација на оперативните ризици, можните идни загуби се идентификуваат, проценуваат и соодветно управуваат. Со најголемите оперативни ризици се управува активно преку преземените мерки за нивно намалување. Профилот на оперативен ризик се подготвува еднаш годишно, врз основа на идентификација на оперативниот ризик. Посебен акцент се става на најактуелните ризици, меѓу кои особено се оние со мала веројатност за појава и многу големо потенцијално финансиско влијание. За таа цел, Банката разви методологија за стрес тестирање на оперативниот ризик. Методологијата е комбинација на моделирање на податоци за штетни настани и анализа на сценарија за исклучителни, но веродостојни настани. Анализа на сценаријата се прави врз основа на искуство и знаење на експерти од различни критични области.

3   Управување со ризици (продолжува)

3.4   Управување со нефинансиски ризици (продолжува)

3.4.1   Оперативен ризик (продолжува)

Капиталните барања за оперативен ризик во Банката се пресметуваат користејќи стандардизиран пристап, што значи дека постигнатите финансиски резултати се делат во осум деловни линии.

3.4.2   Управување со деловен континуитет

Во Банката плановите за континуитет се подготвени да се користат во случај на природни непогоди, ИТ катастрофи и несакани ефекти на животната средина за да се намалат нивните последици.

Концептот на планот што се подготвува секоја година е таков што активностите придонесуваат за надградба или подобрување на системот за управување со деловниот континуитет. Основата за модернизација на плановите за континуитет на деловното работење произлегува од редовната годишна анализа на деловното влијание (BIA). Врз основа на тоа, се проверува соодветноста на плановите за деловни згради и ИТ плановите. Најдобар показател за соодветноста на плановите за деловен континуитет е тестирањето. Во 2021 година, во Банката е спроведено тестирање на план за бизнис континуитет (BCP). Не беа откриени големи отстапувања.

Знаењето (Know-how) и методологиите се пренесени од НЛБ д.д на Банката, за кои се донесени соодветни документи кои се во согласност со стандардите на НЛБ д.д. и ревидирани во согласност со развојот на управувањето со деловниот континуитет.

За поефикасно функционирање на системот за управување со деловниот континуитет, обезбедени се обуки и посети од страна на НЛБ д.д секоја година. Во 2021 година, НЛБ д.д. спроведе работилница за главните координатори на плановите за деловен континуитет (BCP). По ИТ катастрофите/падовите, сајбер сценаријата и „не ИТ“ катастрофите, Банката успешно ги искористи ИТ плановите, упатствата за рачни процедури и плановите за обезбедување на деловните простории и со тоа овозможи и деловно работење во итни ситуации.

3.4.3   Управување со останати видови на нефинансиски ризици – капитален ризик, стратемиски ризик, репутациски ризик и ризик на профитабилност

Ризиците што не се вклучени во пресметката на капиталните барања според регулаторниот пристап, но имаат или може да имаат значајно влијание врз профилот на ризик на Банката, редовно се проценуваат, следат и управуваат. Покрај тоа, тие се интегрираат во процесот на процена на адекватноста на интерниот капитал (ICAAP).

Банката воспостави интерни методологии за идентификување и процена на специфични видови на ризик, кои се однесуваат на деловниот модел на Банката или кои произлегуваат од други надворешни околности. Ако одреден ризик се проценува како материјално значаен ризик, се применуваат релевантни еднократни мерки за спречување и за ублажување, вклучувајќи и редовно следење на нивната ефикасност. Врз основа на ова, се разгледуваат и интерните барања за капитал, како дел од процесот на процена на адекватноста на интерниот капитал (ICAAP).

3 Управување со ризици (продолжува)

3.4 Управување со нефинансиски ризици (продолжува)

3.4.4 Вонбилансна евиденција

а) Гаранции, акредитиви и лимити

Банката издава банкарски гаранции и акредитиви во име на своите комитенти на трети лица. Истекувањата на роковите на кои се издадени не се концентрирани во еден период.

Следната табела ги покажува договорните износи на преземените обврски на Банката по категории:

	2021	2020
Гаранции		
- во МКД	6.510.700	5.451.301
- во странска валута	1.713.297	1.837.137
Акредитиви		
- во странска валута	1.606.862	905.371
Лимити на сметки и картички	4.292.763	4.388.256
Вкупно	14.123.622	12.582.065
Намалено за: посебна резерва	(307.714)	(241.424)
Вкупно	13.815.908	12.340.641

Овие потенцијални обврски имаат вонбилансен кредитен ризик, бидејќи само надоместоците и исправките за потенцијални загуби се признаваат во извештајот за финансиска состојба, се додека обврските не се исполнат или истечат. Голем број од потенцијалните обврски ќе истечат без да бидат целосно или делумно повлечени. Поради тоа, износите не претставуваат очекуван иден паричен тек.

б) Капитални обврски

	2021	2020
Капитални обврски за набавка на:		
- недвижности и опрема	4.518	257
- нематеријални средства	2.370	2.326
Вкупно	6.888	2.583

в) Комисионо работење

Средствата што се управуваат во име на трети лица се водат одделно од средствата на Банката. Приходот и трошоците кои произлегуваат од овие средства се наплатуваат од соодветните средства и Банката нема обврска во врска со овие трансакции. Банката наплаќа надоместоци за своите услуги.

	2021	2020
Бруто износ на обврски управувани во име на трети лица	48.231.258	43.872.819
Провизија од активностите	33.977	34.178

3 Управување со ризици (продолжува)

3.5 Хиерархија на објективна вредност на финансиски и нефинансиски средства и обврски

МСФИ 13 ја одредува хиерархијата на техниките за вреднување во зависност од тоа дали влезните податоци кои се користат при вреднувањето се познати или не. Овие два вида влезни податоци ја претставуваат следната хиерархија на објективна вредност:

- Ниво 1 – објективната вредност е определена од котираниите цени (непроменети) на активните пазари за идентични средства и обврски. Во Ниво 1 се вклучени државните обврзници, благајнички записи кои се тргуваат на меѓубанкарски пазар и сопственички хартии од вредност со кои се тргува на Македонската берза кои имаат податоци за котирани цени, државни обврзници издадени од Кралството Шпанија и државни записи издадени од Република Ирска. Кога средството или обврската може да се разменува на повеќе активни пазари, мора да се утврди главниот пазар за средството или обврската. Во отсуство на главен пазар, мора да се утврди најповолниот пазар за средството или обврската.
- Ниво 2 – објективната вредност се утврдува со користење на техники за вреднување кои вклучуваат влезни податоци од активните пазари (влезните податоци директно или индиректно може да се потврдат на активен пазар, на пример: котирани цени на активните пазари за слични финансиски инструменти или кој било значаен инпут во моделот за утврдување на објективната вредност кој може да се потврди и да се следи на активен пазар). Ниво 2 опфаќа деривативни средства и обврски за управување со ризик (Fx forward и Fx swap) и сопственички инструменти издадени од VISA Inc USA.
- Ниво 3 – објективната вредност е утврдена со примена на техники за вреднување коишто содржат влезни податоци коишто не можат директно или индиректно да се потврдат и да се следат на активните пазари, односно врз основа на техники за вреднување во кои најголемо учество имаат информациите за ризиците на финансиските инструменти. Ниво 3 ги опфаќа сопственичките инструменти издадени од SWIFT SCRL Белгија.

Квантитативните информации за класификација на финансиските средства и обврски според нивоата на нивната објективна вредност се прикажани во следните табели.

3 Управување со ризици (продолжува)

3.5 Хиерархија на објективна вредност на финансиски и нефинансиски средства (продолжува)

а) Финансиски и нефинансиски средства и обврски мерени по објективна вредност во извештајот за финансиска состојба

31.12.2021	Ниво 1	Ниво 2	Ниво 3	Вкупно
Финансиски средства мерени по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка				
- вложувања во хартии од вредност - должнички	7.048.916	-	-	7.048.916
- вложувања во хартии од вредност - сопственички	47.796	75.052	2.187	125.035
Деривативи - средства	-	804	-	804
Деривативи - обврски	-	-	-	-
Вкупно финансиски средства мерени по објективна вредност	7.096.712	75.856	2.187	7.174.755
Нефинансиски средства				
Вложување во недвижности	-	95.975	-	95.975
Вкупно нефинансиски средства	-	95.975	-	95.975

31.12.2020	Ниво 1	Ниво 2	Ниво 3	Вкупно
Финансиски средства мерени по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка				
- вложувања во хартии од вредност - должнички	5.332.440	-	-	5.332.440
- вложувања во хартии од вредност - сопственички	9.978	-	22.945	32.923
Деривативи - средства	-	461	-	461
Деривативи - обврски	-	-	-	-
Вкупно финансиски средства мерени по објективна вредност	5.342.418	461	22.945	5.365.824
Нефинансиски средства				
Вложување во недвижности	-	103.011	-	103.011
Вкупно нефинансиски средства	-	103.011	-	103.011

3 Управување со ризици (продолжува)

3.5 Хиерархија на објективна вредност на финансиски и нефинансиски средства (продолжува)

б) Финансиски и нефинансиски средства и обврски во Ниво 2 според хиерархијата на објективна вредност

Финансиските инструменти во Ниво 2 од хиерархијата на објективна вредност во Банката вклучуваат вложувања во недвижности и деривати (FX forward) и сопственички инструменти издадени од VISA Inc USA.

Објективните вредности на дериватите се утврдуваат со помош на моделот за дисконтирање на паричните текови, врз основа на безризична крива на принос.

Вложувањата во недвижности се вреднуваат со употреба на моделот на приход, каде се проценува сегашната вредност на идните очекувани приноси. При вреднување на вложувања во недвижности, се користат просечните наемнини на слични локации и стапките на капитализација, како што се: принос без ризик, премија за ризик, премија за ликвидност, премија за ризик за управување со инвестицијата и премија за ризик за сметање за зачувување на капиталот. Кириите на слични локации се генерираат од разни извори, како што се податоци од наемодавателот и наемопримателот, веб-бази на податоци и сопствени бази на податоци. Банката на располагање има набљудувачки податоци за вложувања во недвижности.

в) Финансиски и нефинансиски средства и обврски во Ниво 3 според хиерархијата на објективна вредност

Финансиските инструменти во Ниво 3 од хиерархијата на објективна вредност во Банката вклучуваат сопственички инструменти издадени од SWIFT SCRL Белгија. Во 2021 година сопственичките инструменти издадени од КИБС АД Скопје се пренесени во ниво 1 поради тргување на овие хартии на Македонската берза.

Усогласување на движењата во текот на годината во објективните вредности мерени во Ниво 3

	Финансиски средства по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка	Вкупно средства
Состојба на 1 јануари 2020	22.943	22.943
Останати добивки / (загуби) за периодот кои што не се признаени во билансот на успех	2	2
Состојба на 31 декември 2020	22.945	22.945
Состојба на 1 јануари 2021	22.945	22.945
Останати добивки / (загуби) за периодот кои што не се признаени во билансот на успех	1.585	1.585
Трансфер од ниво 3	(22.343)	(22.343)
Состојба на 31 декември 2021	2.187	2.187

3 Управување со ризици (продолжува)

3.5 Хиерархија на објективна вредност на финансиски и нефинансиски средства (продолжува)

г) Објективна вредност на финансиски инструменти кои не се мерат по објективна вредност во финансиските извештаи

Финансиски инструменти кои не се мерат по објективна вредност

Табелата подолу ги резимира сметководствените и објективните вредности на оние финансиски средства и обврски кои во извештајот за финансиската состојба на Банката не се презентирани по објективна вредност.

	31.12.2021		31.12.2020	
	Сметководствена вредност	Објективна вредност	Сметководствена вредност	Објективна вредност
Финансиски средства кои се мерат по амортизирана набавна вредност				
- должнички хартии од вредност	12.827.964	12.956.645	12.585.703	12.733.671
- кредити на и побарувања од банки	2.812.159	2.813.590	3.066.661	3.068.645
- кредити на и побарувања од коминтенти	66.708.081	65.599.169	58.906.151	59.300.782
- останати финансиски средства	1.519.621	1.519.618	1.527.084	1.527.084
Финансиски обврски кои се мерат по амортизирана набавна вредност				
- депозити на банки	392.740	392.740	371.319	371.322
- кредити од банки	1.494.708	1.512.238	370.431	383.524
- депозити на други комитенти	86.117.723	86.021.903	79.336.725	79.276.619
- кредити од други комитенти	24.227	24.440	51.945	52.658
- субординирани обврски	2.768.342	2.632.021	1.848.018	1.882.311
- останати финансиски обврски	2.354.678	2.354.697	884.466	884.466

Објективната вредност е износ за кој средството би се продало, односно износ кој треба да се плати за пренос на обврска во вообичаена трансакција помеѓу учесниците на пазарот на датумот на мерењето. Мерењето на објективната вредност е врз основа на претпоставката дека трансакцијата да се продаде средството или пренесе обврската се случува на:

- активниот пазар за средството или обврската или
- во отсуство на основниот пазар, на најповолниот пазар за средството или обврската.

Основниот или најповолниот пазар, мора да бидат достапни за Банката.

Објективната вредност на средството или обврската се мери со користење на претпоставката дека учесниците на пазарот при одредување на цената на средството или обврската, дејствуваат за нивниот најдобар економски интерес.

Следниве методи и претпоставки беа употребени за да се процени објективната вредност:

Кредити и побарувања од банки

Кредитите и побарувањата од банки ги вклучуваат меѓубанкарските пласмани. Објективна вредност на пласманите со варијабилна каматна стапка и депозитите орочени преку ноќ е нивната сметководствена вредност. Проценетата објективна вредност на депозитите со фиксна камата е базирана на дисконтираниот паричен тек, користејќи ја преовладувачката каматна стапка на пазарот на пари за долгови со сличен кредитен ризик и резидуална рочност.

3 Управување со ризици (продолжува)

3.5 Хиерархија на објективна вредност на финансиски и нефинансиски средства (продолжува)

Кредити и побарувања од други комитенти

Кредитите и побарувањата од други комитентите се намалени за исправките на вредност. Процентата објективна вредност на кредитите и побарувањата претставува дисконтиран износ на идните парични текови кои се очекуваат да бидат примени. Со цел да се утврди објективната вредност, очекуваните парични текови се дисконтираат со примена на тековните пазарни каматни стапки.

Депозити на банки и комитенти, останати депозити, обврски по кредити и субординирани обврски

Објективната вредност на каматоносните финансиски обврски е проценета со дисконтирање на идните парични текови со примена на расположливи стапки за обврски со слични услови и резидуална рочност.

Процентата објективна вредност на депозитите без рочност, кои ги вклучуваат и некаматоносните депозити, претставува износ кој треба да се исплати по видување. Објективната вредност на орочените депозити со варијабилни каматни стапки се проценува со дисконтирање на идните парични текови користејќи расположливи стапки за долгови со слични услови и резидуална рочност.

Субординираните обврски носат варијабилни каматни стапки и нивната објективна вредност се проценува со дисконтирање на идните парични текови користејќи расположливи стапки за долгови со слични услови и резидуална рочност.

Хиерархија на објективна вредност на финансиски инструменти кои не се мерат според објективна вредност во финансиските извештаи

31.12.2021	Ниво 1	Ниво 2	Ниво 3	Вкупна објективна вредност
Финансиски средства мерени по амортизирана набавна вредност				
- должнички хартии од вредност	-	12.956.645	-	12.956.645
- кредити на и побарувања од банки	-	2.813.590	-	2.813.590
- кредити на и побарувања од комитенти	-	65.599.169	-	65.599.169
- останати финансиски средства	-	1.519.618	-	1.519.618
Финансиски обврски мерени по амортизирана набавна вредност				-
- депозити на банки	-	392.740	-	392.740
- депозити на други комитенти	-	86.021.903	-	86.021.903
- обврски по кредити	-	1.536.678	-	1.536.678
- субординирани обврски	-	2.632.021	-	2.632.021
- останати финансиски обврски	-	2.354.697	-	2.354.697

3 Управување со ризици (продолжува)

3.5 Хиерархија на објективна вредност на финансиски и нефинансиски средства (продолжува)

31.12.2020	Ниво 1	Ниво 2	Ниво 3	Вкупна објективна вредност
Финансиски средства мерени по амортизирана набавна вредност				
- должнички хартии од вредност	-	12.733.671	-	12.733.671
- кредити на и побарувања од банки	-	3.068.645	-	3.068.645
- кредити на и побарувања од комитенти	-	59.300.782	-	59.300.782
- останати финансиски средства	-	1.527.084	-	1.527.084
Финансиски обврски мерени по амортизирана набавна вредност				
- депозити на банки	-	371.322	-	371.322
- депозити на други комитенти	-	79.276.619	-	79.276.619
- обврски по кредити	-	436.182	-	436.182
- субординирани обврски	-	1.882.311	-	1.882.311
- останати финансиски обврски	-	884.466	-	884.466

Во 2021 и 2020 година нема трансфери помеѓу нивоата.

3.6 Управување со капиталот

Целите на Банката при управување со капиталот, кој е поширок концепт од прикажаниот „капитал“ во извештајот за финансиската состојба, се:

- да се усогласи со капиталните барања поставени од регулаторот;
- да ја заштити способноста на Банката за одржување на континуитет во работењето за да може да продолжи да дава принос на акционерите и останатите заинтересирани страни и
- да одржи силна капитална основа за да го поддржи развојот на својот бизнис.

Капиталната адекватност и користењето на пропишаниот капитал се следат на месечна основа од страна на менаџментот на Банката, применувајќи техники кои се базирани на насоките развиени од НБРСМ за целите на супервизијата. Бараните информации се доставуваат до НБРСМ на квартална основа или почесто на барање на НБРСМ.

Согласно Законот за банки, банките се должни да одржуваат:

- (CET1 стапка) = CET 1 капитал / RWA = мин. 4,5%;
- (T1 стапка) = T1 капитал / RWA = мин. 6% и
- Вкупна стапка на адекватност на капиталот = Вкупен капитал / RWA = мин. 8%.

CET - редовен основен капитал

RWA - ризично пондерирана актива

T1 - ниво

3 Управување со ризици (продолжува)

3.6 Управување со капиталот (продолжува)

Банката е должна да одржува заштитни слоеви на капиталот, чијшто вкупен износ треба да биде покриен само со позициите кои се дел од редовниот основен капитал (СЕТ1):

- заштитен слој за зачувување на капиталот дефиниран како 2,5% од ризично пондерираната актива;
- противцикличен заштитен слој дефиниран како процент (%) од ризично пондерираната актива. Стапките на противцикличниот заштитен слој се утврдени за различни географски изложености, во согласност со макроекономската состојба во соодветната земја, во размак од 0% до 2,5% од износот на вкупната изложеност на ризик. Противцикличниот заштитен слој моментално е неприменлив за Банката(0%);
- заштитен слој за системски значајни банки дефиниран како процент (%) од ризично пондерираната актива, одреден годишно од страна на НБРСМ за секоја системски значајна банка, кој може да биде во опсег од 1% до 3,5% од ризично пондерираната актива. НЛБ Банка е идентификувана како системски значајна банка и треба да одржува заштитен слој за системски значајни банки од 2,0% (претходно 1,5%) од ризично пондерираната актива. Износот на ваквиот заштитен слој се дефинира годишно од страна на НБРСМ за секоја системски значајна банка и мора да биде исполнет до 31 март наредната година;
- системски заштитен слој дефиниран како процент (%) од ризично пондерираната актива утврден од страна на НБРСМ за сите банки или пак неколку банки во Северна Македонија. Системски заштитниот слој може да се движи од 1% до 3 % од ризично пондерираната актива и може да биде различен за различни банки или групи на банки. Системски заштитниот слој моментално е неприменлив за Банката (0%).

НБРСМ пропишува секоја банка или банкарска група да: (а) држи минимално ниво на пропишан капитал од 310.000 илјади денари, (б) ги почитува пропишаните заштитни слоеви на капиталот и (в) го одржува показателот за вкупен пропишан капитал во однос на ризично пондерираната актива („Basel ratio“) на или над нивото на меѓународно утврдениот минимум од 8%. Во согласност со законските измени и важечките прописи со кои се пропишуваат заштитните слоеви на капиталот, Банката е обврзана да постигне стапка на капитална адекватност (CAR) 15,75% не подоцна од 31 март 2022 година.

Пропишаниот капитал на Банката е поделен во два дела:

- Ниво 1: Редовен основен капитал во ниво 1 (капитални инструменти, премија на капитални инструменти, задолжителна општа резерва, задржана нераспределена добивка која што не е оптоварена со какви било идни обврски, тековна добивка или добивка на крајот на годината и збирна сеопфатна добивка според барањата на НБРСМ) и Дополнителен основен капитал во ниво 1 (капитални инструменти, премија од продажба на капитални инструменти, намалени за одбивките/ корекциите според барањата на НБРСМ). Редовниот основен капитал во ниво 1 не смее да биде понизок од 4,5% од ризично пондерираната актива; Основниот капиталот во ниво 1 не смее да биде помал од 6% од ризично пондерираната актива;
- Ниво 2: капитални инструменти и субординирани кредити и премија од продажба на капиталните инструменти намалени за одбивките/ корекциите според барањата на НБРСМ.

Целосно капитално барање (OCR)

Банката има за цел да го надминува целосното капитално барање (OCR) на редовна основа во очекуваните околности. Банката мора да ги исполни минималните барања за капитал на супервизорска оценка и евалуација на профилот на ризик (SREP) и сите релевантни консолидирани барања за заштитни слоеви. Целосното капитално барање (OCR) е определено од идна перспектива, вклучувајќи дополнителен заштитен слој за управување со потенцијални неочекувани промени.

3 Управување со ризици (продолжува)

3.6 Управување со капиталот (продолжува)

Вкупно SREP (Супервизорска оценка на профилот на ризик) капитално барање (TSCR)

Банката има за цел да го надмине применливото вкупно SREP капитално барање (TSCR) во секое време во случај на сериозни стресни услови (нормативна перспектива на процесот на процена на адекватноста на интерниот капитал (ICAAP)). Со оглед на тоа, нормативната стрес перспектива на процесот на процена на адекватноста на интерниот капитал (ICAAP) е интегрирана во Апетитот за ризик. Покрај тоа, на врвот на TSCR е поставен заштитен слој за управување.

Интерна стапка на адекватност на капиталот

Интерната стапка на адекватност на капиталот, дефинирана во процесот на процена на адекватноста на интерниот капитал (ICAAP), гарантира дека сите ризици се соодветно покриени од интерен капитал од економска перспектива. Интерната стапка на адекватност на капитал покажува вишок на интерен капитал над капиталните барања за соодветни ризици од економска перспектива.

Банката ја следи сопствената локална регулатива во врска со процесот на процена на адекватноста на интерниот капитал (ICAAP).

Процесот на процена на адекватноста на интерниот капитал (ICAAP) на Банката, усогласен со принципите на НЛБ Групацијата, ги исполнува барањата на регулативата за потребите за капитал (CRR), упатствата на Европската централна банка (ЕЦБ) и на Европската асоцијација за банкарство (ЕВА) и ја следи добрата банкарска практика. Процесот на процена на адекватноста на интерниот капитал (ICAAP) е интегриран во целокупниот систем за управување со ризик со цел да се обезбеди соодветен капитал и одржливост во секое време, вклучително и проактивна поддршка за информирано одлучување.

SREP барања		2021	2020
Столб 1 (P1)	СЕТ 1	4,50%	4,50%
	Ниво 1	6,00%	6,00%
	Вкупно капитал	8,00%	8,00%
Столб 2 (P2R)	Вкупно капитал	3,25%	3,00%
	СЕТ 1	7,75%	7,50%
Вкупно SREP потребен капитал (TSCR)	Ниво 1	9,25%	9,00%
	Вкупно капитал	11,25%	11,00%
	Барања за комбиниран заштитен слој (CBR)		
Конзервативен заштитен слој	СЕТ 1	2,50%	2,50%
Заштитен слој за системски значајни банки (SII)*	СЕТ 1	2,00%	1,50%
Контрацикличен заштитен слој	СЕТ 1	0,00%	0,00%
Системски заштитен слој	СЕТ 1	0,00%	0,00%
Вкупни капитални барања (OCR)=MDA праг	СЕТ 1	12,25%	11,50%
	Ниво 1	13,75%	13,00%
	Вкупно капитал	15,75%	15,00%

*Банката е обврзана да постигне СЕТ 1 12,25%, Tier 1 13,75% и CAR 15,75% најдоцна со 31.03.2021.

Кредитно ризична пондерирана актива претставува збир од пондерираните износи на сите билансни и вонбилансни изложености. Сите средства се класифицираат во неколку категории на изложеност и дадени се пондери за ризик според нивото на кредитен квалитет на должникот или изложеноста, земајќи ги во предвид ефектите на соодветниот колатерал.

3 Управување со ризици (продолжува)

3.6 Управување со капиталот (продолжува)

Валутно ризичната пондерирана актива е збир на апсолутниот износ на нето-позицијата на Банката во злато и збирната девизна позиција.

Збирната девизна позиција на Банката ги вклучува девизните средства и обврски. Нето спот и нето форвард девизна позиција класифицирани како В, Г и Д ризични категории се известуваат на нето основа, односно намалени за било какви загуби поради оштетување/посебна резерва. Банката го користи стандардизираниот пристап за утврдување на потребниот капитал за оперативниот ризик, што значи го дели постигнатиот финансиски резултат во осум деловни линии.

Табелата прикажана во продолжение го резимира составот на пропишаниот капитал и показателите на Банката за годините кои завршуваат на 31 декември. Капиталната адекватност е пресметана врз основа на статутарните финансиски извештаи во согласност со регулативата на НБРСМ. За време на овие две години, Банката се придржува до сите пропишани капитални барања.

	31.12.2021	31.12.2020
Капитални инструменти CET 1	854.136	854.136
Премија на капитални инструменти CET 1	2.274.484	2.274.484
Задолжителна општа резерва	7.119.458	5.449.124
Задржана нераспределена добивка	1.991.178	1.144.753
Кумулативна останата сеопфатна добивка	259.828	295.966
(-) Нематеријални средства	(79.770)	(66.481)
Ниво 1 капитал	12.419.314	9.951.982
Дополнителен основен капитал ниво 1 (AT1)	-	-
Ниво 1 капитал	12.419.314	9.951.982
Ниво 2 капитал	2.567.915	1.780.950
Вкупен капитал (Сопствени средства)	14.987.229	11.732.932
Ризично пондерирана актива за кредитен ризик	75.008.222	65.797.037
Ризично пондерирана актива за пазарен ризик	927.833	1.658.751
Ризично пондерирана актива за оперативен ризик	7.397.231	7.179.745
Ризично пондерирана актива ризик од договорна страна*	8.811	7.583
Вкупна ризично пондерирана актива (RWA)	83.342.097	74.643.116
Стапка на редовен основен капитал	14,90%	13,33%
Стапка на основен капитал	14,90%	13,33%
Вкупна стапка на адекватност на капиталот	17,98%	15,72%

Со цел исполнување на бараната стапка на капитална адекватност на локално ниво (15,75%) и на ниво на НЛБ Група (16,25% со вклучен додаток од 50 базични поени како интерен менаџмент додаток), Надзорниот одбор на Банката одлучи, а по претходно добиена согласност од страна на НБРСМ, дел од добивката по оданочување остварена во периодот 1 јануари до 31 декември 2021 година во согласност со регулативата на НБРСМ, во износ од 666.424 илјади денари, да се вклучи во пресметката на редовен основен капитал со датум 31 декември 2021 година. Износот кој е вклучен во пресметката на редовниот основен капитал е ограничен за распределба (исплата) на акционерите во иднина и истиот треба да се потврди на годишно Собрание на акционери на Банката.

3 Управување со ризици (продолжува)

3.7 Известувања по сегменти

Известувањето по сегменти е презентирано во согласност со стратегијата базирана нов модел на мерење на профитабилноста имплементирана во сите НЛБ подружници. Сегментите на Банката се деловни единици кои се фокусираат на различни клиенти и пазари. Со нив се управува одделно, бидејќи секоја деловна единица бара различни стратегии и нивоа на услуги.

Деловните активности на Банката се поделени во неколку сегменти. Приходите од камати се прераспределуваат помеѓу сегментите врз основа на стапките на трансфер на цени (FTP).

Сегментите на Банката се поделени во три сегменти.

Сегментите се следни:

- сегментот банкарство на мало опфаќа операции со физички лица и микро и мали претпријатија по внатрешна методологија (вкупна кредитна изложеност до 12.300 илјади денари и приход од 120.000 илјади денари);
- сегментот комерцијално банкарство вклучува операции со големи компании, мали и средни претпријатија со вкупна кредитна изложеност над 12.300 илјади денари и приход од 120.000 илјади денари и клиенти под интензивен третман. Вклучува и операции со банки, штедилници, меѓународни финансиски институции, осигурителни друштва, пензиски фондови, инвестициски фондови и друго активности (активности на Банката);
- сегментот финансиски институции ги опфаќа трансакциите со следниве производи: чувар на имот и услуги, хартии од вредност, задолжувања, субординирани обврски, должнички хартии од вредност, управување со девизен/валутен ризик, управување со каматниот ризик, управување со ризикот на пазарот на пари, примарен пазар.

Банката е првенствено финансиска институција, а нето приходите од камати претставуваат најголем дел од нејзините нето приходи.

Нема приход од трансакции со еден надворешен клиент што изнесува 10% или повеќе од приходот на Банката.

За подобра и појасна презентација Банката го промени известувањето по сегменти во однос на 2020 година. Податоците за 2020 година се прилагодени на променетите шеми со цел да се задржи конзистентноста со презентацијата во тековната година.

31.12.2021	Банкарство на мало	Комерцијално банкарство	Финансиски пазари	Останато	Вкупно
Нето приходи од камата	2.055.206	753.671	212.307	83.653	3.104.837
Приходи од камати	2.217.698	768.922	343.514	87.485	3.417.619
Расходи за камати	(162.492)	(15.252)	(131.207)	(3.831)	(312.782)
Приходи од провизии	692.257	300.947	73.158	(91.369)	974.993
Исправки на вредност за кредити	170.071	(16.402)	63.305	51.676	268.650
Исправки на вредност за вонбилансни изложености	14.510	(47.819)	-	(35.413)	(68.722)
Бруто изложеност Средства	45.723.791	24.730.652	36.524.982	5.442.545	112.421.970
Бруто изложеност Обврски	71.025.418	15.198.631	7.377.894	(209.801)	93.392.142
Нето изложеност Средства	44.499.850	22.216.937	36.424.296	5.811.292	108.952.375

3 Управување со ризици (продолжува)

3.7 Известувања по сегменти (продолжува)

31.12.2020	Банкарство на мало	Комерцијално банкарство	Финансиски пазари	Останато	Вкупно
Нето приходи од камата	1.934.646	757.577	143.658	133.181	2.969.062
Приходи од камати	2.190.003	783.520	270.487	137.421	3.381.431
Расходи за камати	(255.357)	(25.944)	(126.829)	(4.239)	(412.369)
Приходи од провизии	569.037	281.636	219.212	(143.828)	926.057
Исправки на вредност за кредити	(485.062)	(435.942)	(43.305)	(10.344)	(974.653)
Исправки на вредност за вонбилансни изложености	15.561	10.951	-	16	26.528
Бруто изложеност Средства	41.039.466	21.826.656	33.249.751	5.302.675	101.418.548
Бруто изложеност Обврски	64.810.268	14.597.986	3.709.381	(164.100)	82.953.535
Нето изложеност Средства	39.488.349	19.396.898	33.077.946	5.645.441	97.608.634

4. Нето приходи од камати

	2021	2020
Приходи од камата пресметани користејќи го методот на ефективна каматна стапка		
Кредити на и побарувања од:		
- банки	5.223	17.696
- други комитенти	3.111.907	3.110.937
Парични средства и сметки во НБРСМ	3.310	931
Финансиски средства кои се мерат по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка	113.575	94.918
Должнички хартии од вредност мерени по амортизирана набавна вредност	183.604	156.949
Вкупно	3.417.619	3.381.431

Расходи за камати

Расходи за камата пресметани користејќи го методот на ефективна каматна стапка

Депозити на банки	-	72
Депозити на комитенти	179.913	283.242
Обврски по кредити	8.711	8.147
Субординирани обврски	98.944	99.076
Обврски по наеми	2.736	2.786
<i>Останати каматни и слични расходи</i>		
Негативна камата	21.414	17.984
Трошок за камата за дефинирани користи за вработени (белешка 39)	1.064	1.062
Вкупно	312.782	412.369

Во ставката „Негативна камата“ е вклучена камата за депозити во банки во износ од 5.105 илјади денари (2020: 2.950 илјади денари) и камата за задолжителна резерва во НБРСМ во износ од 16.309 илјади денари (2020: 15.034 илјади денари).

5. Приходи од дивиденди

	2021	2020
Финансиски средства кои се мерат по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка	1.057	4.264
Вкупно	1.057	4.264

6. Нето приходи од провизии и надомести

	2021	2020
Приходи од провизии и надомести		
Акредитиви и гаранции	86.534	83.571
Платен промет	886.364	755.769
Комисиски и доверителски активности	26.094	22.579
Примени провизии по кредитни картички	325.638	249.116
Инвестициско банкарство	10.920	14.264
Трансакции со трговци	353.010	293.189
Порамнувања со картички	241.153	182.786
Примени провизии од банкарско осигурување	35.908	32.955
Останати провизии	29.852	17.333
Вкупно	1.995.473	1.651.562
Расходи за провизии и надомести		
Платен промет	225.976	150.887
Порамнувања со картици и надомести за кредитни картици	784.040	565.232
Инвестициско банкарство	1.038	1.132
Останати платени провизии	9.426	8.254
Вкупно	1.020.480	725.505

Банката обезбедува старателски услуги, комисиони услуги, корпоративна администрација, кредитирање, платен промет во земјата и странство, управување со вложувања и советодавни услуги на трети лица, кои ја вклучуваат Банката во донесувањето одлуки за распределба, набавка и продажба во однос на широк опсег на финансиски инструменти. Комисионите средства не се вклучени во овие финансиски извештаи. Некои од овие договори ја инволвираат Банката во прифаќање цели за остварување на референтните нивоа на поврат на средствата кои ги чува за трети лица.

7. Нето добивка/(загуба) од финансиски инструменти чувани за тргување

	2021	2020
Нето добивки/загуби од тргување		
- добивки	419.842	385.113
- загуби	(142.692)	(233.860)
Нето добивки/загуби од деривати		
- добивки	804	460
- загуби	-	-
Вкупно	277.954	151.713

8. Нето добивка/(загуба) од курсни разлики

	2021	2020
Приходи од курсни разлики	339.094.836	391.890.475
Расходи за курсни разлики	(339.102.424)	(391.847.045)
Вкупно	(7.588)	43.430

9. Нето добивки/(загуби) од депривавање на средства

	2021	2020
Нето добивки/(загуби) од депривавање - недвижности и опрема	3.096	1.125
Нето добивки/(загуби) од депривавање - останато (без средства чувани за продажба)	(379)	4.955
Вкупно	2.717	6.080

10. Други оперативни приходи

	2021	2020
Приходи од закуп	13.222	12.912
Приходи од небанкарски услуги - транспорт на готовина	41.987	42.106
Останато	14.078	19.911
Вкупно	69.287	74.929

11. Други оперативни расходи

	2021	2020
Осигурителни премии за депозити	149.118	136.619
Трошоци по судски постапки	1.821	678
Ревалоризација на вложувањата во недвижности до објективна вредност (белешка 28)	11.479	-
Останато	33.352	41.360
Вкупно	195.770	178.657

Премијата за осигурување на депозити се пресметува како процент од 0,25% од депозитите и каматите на физички лица и обврски за нераспределени приливи од странство за физички лица.

Ставката „Останато“ главно се состои од трошоци поврзани со донации.

12. Трошоци за вработените

	2021	2020
Плати	613.124	561.278
Придонеси за социјално осигурување	194.570	196.513
Трошоци за пензии:		
- дефинирани планови за придонеси	24.658	21.474
Регрес за годишен одмор	21.800	22.025
Награди за членови на Управниот одбор и менаџери	15.777	7.101
Неискористени годишни одмори	(7.150)	6.341
Други трошоци за вработени	29.331	25.962
Нето расходи/(приходи) за резервации за пензии и слични обврски (белешка 39)	809	599
Нето расходи/(приходи) за резервации за други долгорочни користи за вработените (белешка 39)	1.989	2.575
Останато	706	53
Вкупно	895.614	843.921
Број на вработени	877	877

13. Општи и административни трошоци

	2021	2020
Технологија		
- одржување на софтвер и опрема	50.371	50.293
- пристап до податоци и трошоци за претплата	14.402	13.054
- лиценци	27.489	24.060
Објекти и опрема		
- електрична енергија	28.593	25.162
- други трошоци поврзани со објекти и опрема	22.036	26.671
- трошоци за одржување	48.771	44.559
- трошоци за осигурување на материјални средства	3.581	4.444
- трошоци за обезбедување - објекти	30.610	33.055
- кирии и закупнини	17.277	13.901
Материјални трошоци	25.505	31.065
Маркетинг и односи со јавност	28.570	28.926
Трошоци за службени патувања	10.342	10.280
Телекомуникациски и поштенски трошоци		
- поштенски услуги	10.329	7.235
- телекомуникации и интернет	38.694	28.446
Трошоци за изнајмување на персонал	41.073	35.272
Услуги за наплата на побарувања	15.592	11.553
Трошоци за ревизорски услуги	2.912	3.780
Трошоци за стипендии и образование	4.457	2.769
Трошоци за други комуникациски услуги	17.703	15.906
Даноци и други јавни давачки	2.121	13.903
Членарини и слични провизии	2.510	2.555
Останато осигурување	18.790	13.949
Други административни трошоци	107.199	90.269
Вкупно	568.927	531.107

Ставката „Други административни трошоци“ вклучува трошоци за транспорт на готовина, услуги за архивирање, интелектуални услуги и други услуги.

14. Амортизација

	2021	2020
Амортизација на недвижности и опрема:		
- сопствени недвижности и опрема (белешка 29)	140.044	124.367
- средства со право на употреба (белешка 29)	75.031	68.039
Амортизација на софтвер и други нематеријални средства (белешка 30)	83.814	67.132
Вкупно	298.889	259.538

15. Добивка/загуба од модификација

	2021	2020
Загуби од модификација на финансиски средства мерени по амортизирана набавна вредност	(10.819)	(132.400)
Вкупно	(10.819)	(132.400)

16. Резервирања

	2021	2020
Резервирања за вонбилансни изложености- гаранции и потенцијални обврски (белешка 39)		
Зголемување на резервирањата	(412.680)	(357.130)
Ослободување на резервирањата	346.348	383.658
Резервирања за судски спорови (белешка 39)		
Зголемување на резервирањата	(2.390)	-
Ослободување на резервирањата	-	-
Вкупно	(68.722)	26.528

17. Исправка на вредноста

	2021	2020
Исправки на вредност на финансиски средства		
Пари, парични средства во НБРСМ и депозити по видување во банки		
Зголемување на исправката на вредност	(11.202)	(13.387)
Ослободување на исправката на вредност	14.524	12.778
Финансиски средства по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка (белешка 26. в)		
Зголемување на исправката на вредност	(26.142)	(44.474)
Ослободување на исправката на вредност	42.332	30.959
Должнички хартии од вредност мерени по амортизирана набавна вредност (белешка 26.в)		
Зголемување на исправката на вредност	(38.773)	(75.717)
Ослободување на исправката на вредност	82.742	47.637
Кредити на и побарувања од физички лица мерени по амортизирана набавна вредност (белешка 26.а)		
Зголемување на исправката на вредност	(1.368.088)	(1.298.967)
Ослободување на исправката на вредност	1.460.712	880.519
Кредити на и побарувања од правни лица мерени по амортизирана набавна вредност (белешка 26.а)		
Зголемување на исправката на вредност	(2.171.799)	(1.796.597)
Ослободување на исправката на вредност	1.675.670	1.095.328
Останати финансиски средства мерени по амортизирана набавна вредност (белешка 26.а)		
Зголемување на исправката на вредност	(43.174)	(39.878)
Ослободување на исправката на вредност	28.030	20.160
Наплатени отпишани побарувања (белешка 26.а)	649.687	220.087
Вкупно исправки на вредност на финансиски средства	294.519	(961.552)
Исправка на вредност на нефинансиски средства		
Исправки на вредност на останати средства	(18.094)	(13.101)
Исправки на вредност - недвижности и опрема (белешка 30)	(7.775)	-
Вкупно исправка на вредност на нефинансиски средства	(25.869)	(13.101)

Наплатените отпишани побарувања во износ од 649.687 илјади денари (2020: 220.087 илјади денари) вклучуваат износи од наплатени отпишани побарувања и наплатени отпишани побарувања од преземени средства (најголемиот износ произлегува од еднократен настан, клиент ги отплатил своите отпишани обврски кон Банката). Во 2021 наплатени претходно отпишани побарувања со преземање на средства се 229 илјади денари (2020: нула).

18. Данок на добивка

	2021	2020
Тековен данок на добивка за известувачкиот период	226.071	153.063
Одложен данок	23.703	(56.492)
Вкупно	249.774	96.571

	2021	2020
Добивка пред оданочување	2.653.166	1.281.787
Данок на добивка по даночна стапка од 10%	265.317	128.179
Ефект од:		
Даночно ослободени приходи	(510)	(414)
Реинвестирана добивка која не подлежи на оданочување	(12.407)	(16.912)
Расходи непризнаени за даночни цели	12.211	10.652
Даночни ослободувања за донации во спорт	(18.199)	(25.997)
Времена разлика од даночниот режим	(20.341)	57.555
Данок на добивка (ефективна даночна стапка 11,94% и 8,88% соодветно)	226.071	153.063
Одложен данок:		
Поврзани со потекнувањето и враќањето на времените разлики	23.703	(56.492)
Данок на добивка прикажан во Билансот на успех	249.774	96.571

	Биланс на состојба		Биланс на успех	
	2021	2020	2021	2020
Одложен данок				
Проценка на преземени средства	(13.686)	(12.628)	1.058	3.584
Проценка на недвижности дадени под закуп по објективна вредност	-	279	279	450
Исправки на вредност	(98.014)	(79.305)	18.709	(48.093)
Модификација	8.776	12.433	3.657	(12.433)
Одложени даночни средства/(обврски), нето	(102.924)	(79.221)	23.703	(56.492)

19. Пари, парични средства во НБРСМ и депозити по видување во банки

	2021	2020
Парични средства во благајна	3.205.387	3.050.597
Сметки кај НБРСМ различни од задолжителна резерва	5.262.907	4.468.122
Депозити по видување во банки	3.033.591	2.607.339
Намалено за: исправка на вредноста	(4.833)	(8.154)
Задолжителна резерва во НБРСМ	3.378.366	2.877.874
Ограничени депозити	243.155	325.077
Вкупно	15.118.573	13.320.855

Ставката „Пари, парични средства во НБРСМ и депозити по видување кај банките“ се вклучени во Парични средства и парични еквиваленти.

Банката мора да ги исполни барањата за задолжителна резерва во денари и во странска валута кај НБРСМ.

Задолжителната резерва во денари на 31 декември 2021 година е во износ од 4.978.297 илјади денари (2020: 4.389.972 илјади денари). Ефективната каматна стапка на задолжителната резерва во денари е 0% (2020: 0%). Задолжителната резерва во денари се чува на жиро сметка отворена во НБРСМ.

Задолжителната резерва во странска валута на 31 декември 2021 година е во износ од 3.556.186 илјади денари или 57.705 илјади евра (2020: 3.029.360 илјади денари или 49.103 илјади евра). Во согласност со Одлуката за задолжителна резерва, во текот на 2021 година Банката одржува 95% од износот на задолжителната резерва во евра распределени на девизната сметка на НБРСМ во странство и 5% од износот на задолжителната резерва во евра распределени на нејзината сметка во евра во МИПС.

НБРСМ не пресметува надоместок за задолжителната резерва во денари. Надоместокот се пресметува на задолжителната резерва во евра по стапка еднаква на каматната стапка на депозитот преку ноќ на Европската Централна Банка (ЕЦБ) кој се применува од последниот ден од периодот за одржување на резервите. Доколку просечниот дневен износ на средствата на Банката алоциран на девизната сметка во евра во МИПС надминува 5% од пресметаната задолжителна резерва во евра за целиот период на одржување на резервите, надоместокот се наплатува за вишокот на издвоени средства по стапка еднаква на каматната стапка на депозитот преку ноќ на Европската Централна Банка (ЕЦБ) кој се применува од последниот ден од периодот за одржување на резервите, намален за 0,15 процентни поени.

20. Финансиски средства кои се мерат по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка

а) Анализа според видот на финансиски средства кои се мерат по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка

	2021	2020
Финансиски средства мерени по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка вклучени во парични еквиваленти		
Благајнички записи:		
- Народна Банка на Република Северна Македонија	1.725.827	1.692.984
Вкупно финансиски средства мерени по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка вклучени во парични еквиваленти	1.725.827	1.692.984
Финансиски средства мерени по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка		
Државни обврзници:		
- Република Северна Македонија	4.121.154	3.639.456
- земји членки на ЕУ	615.952	-
Државни записи:		
- земји членки на ЕУ	585.983	-
Акции:		
- останати финансиски институции	125.035	32.923
Вкупно	7.173.951	5.365.363
<i>од нив сопственички инструменти</i>	125.035	32.923
<i>од нив должнички инструменти</i>	7.048.916	5.332.440
Исправка на вредност	(23.320)	(39.602)
Котирани хартии од вредност		
<i>од нив сопственички инструменти</i>	-	-
<i>од нив должнички инструменти</i>	5.323.089	3.639.456
Некотирани хартии од вредност		
<i>од нив сопственички инструменти</i>	125.035	32.923
<i>од нив должнички инструменти</i>	1.725.827	1.692.984

20 Финансиски средства кои се мерат по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка (продолжува)

б) Движење на финансиски средства кои се мерат по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка

	Сопственички инструменти	Должнички инструменти	Сопственички инструменти	Должнички инструменти
На 1 јануари	32.923	5.332.440	32.921	6.136.472
Курсни разлики	-	(5.244)	-	6.937
Камата припишана на главница	-	113.575	-	94.918
Зголемување	-	23.103.967	-	30.519.038
Продажба и достасување	-	(21.369.919)	-	(31.493.927)
Нето добивка/(загуба) од промени во објективната вредност	92.112	(125.903)	2	69.002
На 31 декември	125.035	7.048.916	32.923	5.332.440

Благајничките записи кои ги поседува Банката на 31 декември 2021 се должнички хартии од вредност издадени од НБРСМ со рок на достасување од 36 дена и фиксна каматна стапка. Номинирани се во денари. Примарен пазар се аукциите на благајнички записи кои ги организира НБРСМ. На секундарен пазар, истите може да се тргуваат на пазар преку шалтер. Само банките може да тргуваат со благајнички записи.

Ефективната каматна стапка на овие хартии од вредност се движела од 1,25% до 1,50% (2020: 1,5% до 2,00%) на годишно ниво.

Еврообврзниците класифицирани како должнички хартии од вредност кои се мерат по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка се во износ од 4.121.154 илјади денари (2020: 3.639.456 илјади денари). Еврообврзниците кои ги поседува Банката на 31 декември 2021 се со рок на достасување од 6 и 7 години и се деноминирани во евра. Вкупниот износ на еврообврзниците вклучува камата од 91.147 илјади денари (2020: 76.308 илјади денари). Ефективната каматна стапка е од 1,18% до 3,13% на годишно ниво.

Државните обврзници издадени од Кралството Шпанија се класифицирани како должнички хартии од вредност кои се мерат по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка и се во износ од 615.952 илјади денари (2020: нула). Целиот износ достасува на 31 јануари 2022 година. Вкупниот износ вклучува камата од 16.544 илјади денари (2020: нула). Ефективната каматна стапка е од -0,66% до -0,68% на годишно ниво.

Државните записи издадени од Република Ирска се класифицирани како должнички хартии од вредност кои се мерат по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка и се во износ од 585.983 илјади денари (2020: нула). Целиот износ достасува на 21 февруари 2022 година. Ефективната каматна стапка е -0,73% на годишно ниво.

Сопственичките инструменти се издадени од финансиски друштва во износ од 125.035 илјади денари (2020: 32.923 илјади денари). Зголемувањето во 2021 година е од објективната вредност на VISA Inc USA и SWIFT SCRL Belgium.

Во 2021 година, Банката има трансфер на сопственички инструменти од ниво 3 во ниво 1 (сопственички инструменти од КИБС АД Скопје) за кои вреднување по објективна вредност беше направено врз основа на куповната цена од Македонската берза за хартии од вредност. Котираните хартии од вредност се вреднуваат по последна куповна цена на секој ден на тргување на Македонската берза за хартии од вредност, а за странски хартии од вредност цените се обезбедени од Bloomberg.

21. Финансиски средства мерени по амортизирана набавна вредност

	2021	2020
Должнички хартии од вредност	12.827.964	12.585.703
Кредити на и побарувања од банки	2.812.159	3.066.661
Кредити на и побарувања од комитенти	66.708.081	58.906.151
Останати финансиски средства	1.519.621	1.527.084
Вкупно	83.867.825	76.085.599

22. Должнички хартии од вредност

	2021	2020
Должнички хартии од вредност мерени по амортизирана вредност		
Државни записи	597.247	1.397.415
Државни обврзници	12.296.133	11.297.679
Намалени за: исправки на вредност - група 1 (белешка 26. в)	(65.416)	(109.391)
Вкупно	12.827.964	12.585.703

Државни записи

Државните записи класифицирани како финансиски средства по амортизирана набавна вредност се во износ од 597.247 илјади денари (2020: 1.397.415 илјади денари).

Државните записи се со рок на достасување над 90 дена и целиот износ на државни записи ќе достаса во 2022 година. Државните записи се номинирани во денари. Ефективната каматна стапка е од 0,50% до 0,70% на годишно ниво.

Обврзници

Континуираните државни обврзници се класифицирани како финансиски средства по амортизирана набавна вредност во износ од 11.612.238 илјади денари (2020: 11.297.679 илјади денари).

Континуираните државни обврзници се со рок на достасување од 2, 3, 5, 10 и 15 години и се номинирани во денари и денари со валутна клаузула во евра. Вкупниот износ на континуираните државни обврзници вклучува камата од 96.695 илјади денари (2020: 106.955 илјади денари). Ефективната каматна стапка е од 0,80% до 3,50% на годишно ниво. Во текот на 2022 година ќе достасаат континуирани државни обврзници во номинален износ од 1.492.050 илјади денари.

Еврообврзниците класифицирани како финансиски средства по амортизирана набавна вредност се во износ од 683.895 илјади денари (2020: нула). Еврообврзниците кои ги поседува Банката на 31 декември 2021 се со рок на достасување од 6 години и се деноминирани во евра. Вкупниот износ на еврообврзниците вклучува камата од 13.154 илјади денари (2020: нула). Ефективната каматна стапка е од 2,03% до 2,05% на годишно ниво.

23. Кредити на и побарувања од банки

	2021	2020
Пласмани кај други банки	2.741.683	2.468.576
Вклучено во пари и парични еквиваленти	2.741.683	2.468.576
Пласмани кај други банки со рок на достасаност над 3 месеци	-	502.558
Кредити и побарувања од други банки	72.553	100.241
Намалено за: исправка на вредноста – група 1	(2.077)	(4.714)
Вкупно	2.812.159	3.066.661

Ставката „Пласмани кај други банки“ вклучува обврски по камати за депозити на Банката до три месеци во странски банки врз основа на негативна камата во износ од 289 илјади денари (2020: 253 илјади денари).

24. Кредити на и побарувања од комитенти

	2021	2020
Кредити на физички лица		
- пречекорување на сметки	1.157.162	1.126.505
- кредитни картички	2.327.591	2.476.472
- други кредити	23.528.082	21.176.536
- хипотекарни кредити	16.188.561	13.785.244
Вкупно	43.201.396	38.564.757
Кредити на претпријатија		
- претпријатија	27.045.664	24.091.528
- останати финансиски институции	161.989	130.450
- држава	268	61.183
- непрофитни институции	12.279	19.129
Вкупно	27.220.200	24.302.290
Бруто кредити и побарувања	70.421.596	62.867.047
Намалено за: исправка на вредноста (белешка 26. а)	(3.713.515)	(3.960.896)
Вкупно	66.708.081	58.906.151

Краткорочните депозити кај финансиски друштва со рок на достасување до 3 месеци се вклучени во Парични средства и парични еквиваленти во износ од 128.983 илјади денари (2020: 119.139 илјади денари).

Ставката „Кредити на и побарувања од други комитенти“ вклучува авансни плаќања за недоспеани кредити и камати во износ од 235.595 илјади денари (2020: 275.020 илјади денари).

25. Останати финансиски средства

	2021	2020
Побарувања по кредитни картички	188.698	226.243
Побарувања од купувачи	25.852	17.028
Побарувања по провизии	86.599	89.898
Авансно исплатени пензии	1.200.195	1.149.618
Останато	47.482	78.444
Намалено за: исправки на вредност (белешка 26. а)	(29.205)	(34.147)
Вкупно	1.519.621	1.527.084

На 27 декември 2021 година, Банката ги исплати пензиите за клиентите на Банката во износ од 1.200.191 илјади денари, кои беа рефундирани од страна на Фондот за пензиско и инвалидско осигурување на Република Северна Македонија на 5 јануари 2022 година.

26. Движење на исправката за финансиските средства

а) Движење на исправката на вредноста на финансиски средства мерени по амортизирана набавна вредност

	Состојба на 1 јануари 2021	Трансфер во(од) група 1	Трансфер во(од) група 2	Трансфер во(од) група 3	Трансфер	Зголемување / намалување	Отписи	Промена во моделот / параметри за ризик	Курсни разлики и останати движења	Состојба на 31 декември 2021	Наплата на отпишани побарувања
Очекувани загуби за 12 месеци											
Кредити на и побарувања од банки	4.259	-	-	-	-	(511)	-	(1.724)	53	2.077	-
Кредити на и побарувања од физички лица	418.147	(51.544)	101.650	295.956	346.062	(253.511)	(493)	(173.553)	2	336.654	-
Кредити на и побарувања од правни лица	361.894	(39.763)	74.947	3.425	38.609	159.755	(15)	88.617	223	649.083	-
Останати финансиски средства	3.876	(405)	495	1.121	1.211	162	(481)	350	-	5.118	-
Очекувани кредитни загуби за целиот животен век за кредитно неоштетени											
Кредити на и побарувања од банки	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Кредити на и побарувања од физички лица	109.768	39.389	(175.577)	40.213	(95.975)	33.784	(228)	3.600	(116)	50.833	-
Кредити на и побарувања од правни лица	387.946	38.558	(174.718)	12.693	(123.467)	1.207	(89)	31.436	58	297.091	-
Останати финансиски средства	646	367	(842)	278	(197)	561	(686)	671	-	995	-
Очекувани кредитни загуби за целиот животен век за кредитно оштетени											
Кредити на и побарувања од банки	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Кредити на и побарувања од физички лица	820.808	12.157	73.926	(336.169)	(250.086)	337.722	(148.784)	(41.710)	(25.479)	692.471	(83.691)
Кредити на и побарувања од правни лица	1.862.788	1.205	99.771	(16.119)	84.857	227.572	(70.444)	(11.424)	(405.966)	1.687.383	(548.950)
Останати финансиски средства	29.625	38	347	(1.399)	(1.014)	13.653	(18.927)	(253)	8	23.092	(17.046)
Од кои: купени кредитно оштетени финансиски средства											
Кредити на и побарувања од банки	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Кредити на и побарувања од физички лица	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Кредити на и побарувања од правни лица	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Останати финансиски средства	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

НЛБ Банка АД Скопје

Финансиски извештаи за годината завршена на 31 декември 2021 година

(Сите износи се искажани во илјади денари, доколку не е поинаку назначено)

26 Движење на исправката за финансиските средства (продолжува)

	Состојба на 1 јануари 2020	Трансфер во/(од) група 1	Трансфер во/(од) група 2	Трансфер во/(од) група 3	Трансфер	Зголемување / намалување	Отписи	Промена во моделот / параметри за	Курсни разлики и останати	Состојба на 31 декември 2020	Наплата на отпишани побарувања
Очекувани загуби за 12 месеци											
Кредити на и побарувања од физички лица	500.460	(48.666)	56.810	123.137	131.281	(89.833)	(10)	(124.774)	1.023	418.147	-
Кредити на и побарувања од правни лица	400.860	(60.490)	29.937	885	(29.668)	17.773	-	(23.213)	401	366.153	-
Останати финансиски средства	3.249	(327)	316	470	459	(431)	(137)	736	-	3.876	-
Очекувани кредитни загуби за целиот животен век за кредитно неоштетени											
Кредити на и побарувања од физички лица	61.246	39.437	(107.613)	27.581	(40.595)	12.547	(167)	74.876	1.861	109.768	-
Кредити на и побарувања од правни лица	295.691	59.706	(141.811)	4.472	(77.633)	91.863	-	77.719	306	387.946	-
Останати финансиски средства	495	268	(505)	320	83	(284)	(470)	822	-	646	-
Очекувани кредитни загуби за целиот животен век за кредитно оштетени											
Кредити на и побарувања од физички лица	485.136	9.230	50.803	(150.718)	(90.685)	490.915	(146.240)	54.717	26.965	820.808	(159.023)
Кредити на и побарувања од правни лица	1.582.251	784	111.873	(5.357)	107.300	523.501	(457.214)	13.626	93.324	1.862.788	(54.834)
Останати финансиски средства	40.377	58	190	(790)	(542)	18.091	(29.077)	784	(8)	29.625	(6.230)
Од кои: купени кредитно оштетени финансиски средства	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

б) Движење посебна резерва за вонбилансни побарувања

	Состојба на 1 јануари 2021	Трансфер во/(од) група 1	Трансфер во/(од) група 2	Трансфер во/(од) група 3	Трансфер	Зголемување / намалување	Промена во моделот / параметри за ризик	Курсни разлики и останати движења	Состојба на 31 декември 2021
Очекувани загуби за 12 месеци									
Гаранции и потенцијални обврски	140.850	(5.206)	19.871	21.046	35.711	(388)	28.158	-	204.331
Очекувани кредитни загуби за целиот животен век за кредитно неоштетени									
Гаранции и потенцијални обврски	39.926	4.971	(27.329)	608	(21.750)	1.352	7.817	(10)	27.335
Очекувани кредитни загуби за целиот животен век за кредитно оштетени									
Гаранции и потенцијални обврски	60.648	235	7.458	(21.654)	(13.961)	30.212	(819)	(32)	76.048
Од кои: набавени кредитно оштетени финансиски средства	-	-	-	-	-	-	-	-	-

	Состојба на 1 јануари 2020	Трансфер во/(од) група 1	Трансфер во/(од) група 2	Трансфер во/(од) група 3	Трансфер	Зголемување / намалување	Промена во моделот / параметри за ризик	Курсни разлики и останати движења	Состојба на 31 декември 2020
Очекувани загуби за 12 месеци									
Гаранции и потенцијални обврски	168.359	(9.308)	23.688	5.187	19.567	(7.746)	(39.359)	29	140.850
Очекувани кредитни загуби за целиот животен век за кредитно неоштетени									
Гаранции и потенцијални обврски	66.395	9.048	(31.719)	2.238	(20.433)	(8.656)	2.579	41	39.926
Очекувани кредитни загуби за целиот животен век за кредитно оштетени									
Гаранции и потенцијални обврски	33.110	260	8.031	(7.425)	866	24.688	1.966	18	60.648
Од кои: набавени кредитно оштетени финансиски средства	-	-	-	-	-	-	-	-	-

НЛБ Банка АД Скопје

Финансиски извештаи за годината завршена на 31 декември 2021 година

(Сите износи се искажани во илјади денари, доколку не е поинаку назначено)

26 Движење на исправката за финансиските средства (продолжува)

в) Движење на исправката на вредноста на должничките хартии од вредност

	Состојба на 1 јануари 2021	Трансфер во(од) група 1	Трансфер во(од) група 2	Трансфер во(од) група 3	Трансфер	Зголемување / намалување	Промени во моделот / параметри за ризик	Курсни разлики и останати движења	Состојба на 31 декември 2021
Очекувани загуби за 12 месеци									
Должнички хартии од вредност кои се мерат по амортизирана набавна вредност	109.391	-	-	-	-	15.547	(59.516)	(6)	65.416
Должнички хартии од вредност кои се мерат по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка	39.602	-	-	-	-	7.138	(23.328)	(92)	23.320
Очекувани кредитни загуби за целиот животен век за кредитно нештетени									
Должнички хартии од вредност кои се мерат по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Очекувани кредитни загуби за целиот животен век за кредитно оштетени									
Должнички хартии од вредност кои се мерат по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка	-	-	-	-	-	-	-	-	-

	Состојба на 1 јануари 2020	Трансфер во(од) група 1	Трансфер во(од) група 2	Трансфер во(од) група 3	Трансфер	Зголемување / намалување	Промени во моделот / параметри за ризик	Курсни разлики и останати движења	Состојба на 31 декември 2020
Очекувани загуби за 12 месеци									
Должнички хартии од вредност кои се мерат по амортизирана набавна вредност	81.299	-	-	-	-	28.080	-	12	109.391
Должнички хартии од вредност кои се мерат по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка	26.012	-	-	-	-	13.515	-	75	39.602
Очекувани кредитни загуби за целиот животен век за кредитно нештетени									
Должнички хартии од вредност кои се мерат по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Очекувани кредитни загуби за целиот животен век за кредитно оштетени									
Должнички хартии од вредност кои се мерат по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка	-	-	-	-	-	-	-	-	-

26 Движење на исправката за финансиските средства (продолжува)

г) Објаснување како значајните промени во бруто сметководствената вредност на финансиските инструменти влијаат на промени на исправките на вредност

Во 2021 година, зголемувањето на бруто сметководствената вредност не предизвика значителни промени во нивото на исправките на вредност.

Бруто сметководствената вредност на должничките хартии од вредност мерени по амортизирана набавна вредност се зголеми за 198.286 илјади денари, што предизвика намалување на исправките на вредност за 43.977 илјади денари. Бруто сметководствената вредност на должничките хартии од вредност мерени по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка е зголемена за 1.716.476 илјади денари, а исправките на вредност се намалени за 16.282 илјади денари.

Промените во бруто сметководствената вредност на кредитите на физички лица се значајни, односно се зголемени за 4.637.447 илјади денари и главно се поттикнати од зголемената изложеност во ниво 1 за 5.910.024 илјади денари, следени со намалување на исправките на вредност за 267.169 илјади денари, како резултат на нови ризични параметри.

Намалувањето на кредитите и побарувањата од банките за 257.138 илјади денари, предизвика намалување на исправката на вредност за 2.637 илјади денари.

Табелите подолу илустрираат како промените во бруто сметководствената вредност на финансиските инструменти придонесуваат за промени во исправките на вредност.

Движење на бруто сметководствената вредност на кредити на банки

Очекувани загуби за 12 месеци	2021	2020
Состојба на 1 јануари	3.071.973	2.858.537
Зголемувања/(намалувања)	(257.138)	213.436
Состојба на 31 декември	2.814.835	3.071.973

Движење на бруто сметководствената вредност на кредити на и побарувања од комитенти

	Очекувани загуби за 12 месеци	Очекувани	Очекувани	Вкупно
		кредитни загуби за целиот животен век за кредитно неоштетени	кредитни загуби за целиот животен век за кредитно оштетени	
Физички лица				
Состојба на 1 јануари 2021	35.233.120	1.965.690	1.262.928	38.461.738
Трансфери	478.515	(842.273)	363.758	-
Зголемувања/(намалувања)	5.404.976	(395.988)	(246.297)	4.762.691
Отписи	(3.440)	(75)	(158.295)	(161.810)
Модификациони загуби	29.973	7.878	(1.285)	36.566
Состојба на 31 декември 2021	41.143.144	735.232	1.220.809	43.099.185

26 Движење на исправката за финансиските средства (продолжува)

Физички лица	Очекувани загуби за 12 месеци	Очекувани	Очекувани	Вкупно
		кредитни загуби за целиот животен век за кредитно неоштетени	кредитни загуби за целиот животен век за кредитно оштетени	
Состојба на 1 јануари 2020	33.052.751	1.409.414	780.382	35.242.547
Трансфери	(1.547.307)	877.307	670.000	-
Зголемувања/(намалувања)	3.840.004	(310.149)	(43.830)	3.486.025
Отписи	(3.343)	(225)	(138.939)	(142.507)
Модификациони загуби	(108.985)	(10.657)	(4.685)	(124.327)
Состојба на 31 декември 2020	35.233.120	1.965.690	1.262.928	38.461.738

Останати комитенти	Очекувани загуби за 12 месеци	Очекувани	Очекувани	Вкупно
		кредитни загуби за целиот животен век за кредитно неоштетени	кредитни загуби за целиот животен век за кредитно оштетени	
Состојба на 1 јануари 2021	17.974.355	3.764.369	2.665.985	24.404.709
Трансфери	(185.111)	(603.497)	788.608	-
Зголемувања/(намалувања)	4.573.092	(827.053)	(749.855)	2.996.184
Отписи	(3)	(8)	(79.089)	(79.100)
Состојба на 31 декември 2021	22.362.333	2.333.811	2.625.649	27.321.793

Останати комитенти	Очекувани загуби за 12 месеци	Очекувани	Очекувани	Вкупно
		кредитни загуби за целиот животен век за кредитно неоштетени	кредитни загуби за целиот животен век за кредитно оштетени	
Состојба на 1 јануари 2020	18.665.114	3.427.330	2.191.040	24.283.484
Трансфери	(2.356.860)	1.255.525	1.101.335	-
Зголемувања/(намалувања)	1.667.016	(918.486)	(166.785)	581.745
Отписи	(915)	-	(459.605)	(460.520)
Состојба на 31 декември 2020	17.974.355	3.764.369	2.665.985	24.404.709

Движење на бруто сметководствената вредност на должнички хартии од вредност кои се мерат по амортизирана набавна вредност

Очекувани загуби за 12 месеци	2021	2020
Состојба на 1 јануари	12.695.094	8.797.026
Зголемувања	3.994.607	6.367.092
Депризнавање	(3.796.321)	(2.469.024)
Состојба на 31 декември	12.893.380	12.695.094

26 Движење на исправката за финансиските средства (продолжува)

Движење на бруто сметководствената вредност на должнички хартии од вредност кои се мерат по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка

	Очекувани загуби за 12 месеци	Очекувани кредитни загуби за целиот животен век за кредитно неоштетени	Очекувани кредитни загуби за целиот животен век за кредитно оштетени	Вкупно
Состојба на 1 јануари 2021	5.332.440	-	-	5.332.440
Зголемувања	3.797.462	-	-	3.797.462
Депризнавање	(1.953.948)	-	-	(1.953.948)
Промени во објективната вредност	(127.038)	-	-	(127.038)
Состојба на 31 декември 2021	7.048.916	-	-	7.048.916

	Очекувани загуби за 12 месеци	Очекувани кредитни загуби за целиот животен век за кредитно неоштетени	Очекувани кредитни загуби за целиот животен век за кредитно оштетени	Вкупно
Состојба на 1 јануари 2020	6.136.473	-	-	6.136.473
Зголемувања	3.228.480	-	-	3.228.480
Депризнавање	(4.101.984)	-	-	(4.101.984)
Промени во објективната вредност	69.471	-	-	69.471
Состојба на 31 декември 2020	5.332.440	-	-	5.332.440

Движење на договорните износи на гаранции и потенцијални обврски во вонбилансната евиденција

	Очекувани загуби за 12 месеци	Очекувани кредитни загуби за целиот животен век за кредитно неоштетени	Очекувани кредитни загуби за целиот животен век за кредитно оштетени	Вкупно
Состојба на 1 јануари 2021	11.871.654	587.785	122.626	12.582.065
Зголемувања/(намалувања)	1.630.388	(78.632)	(10.199)	1.541.557
Трансфери	34.795	(68.850)	34.055	-
Состојба на 31 декември 2021	13.536.837	440.303	146.482	14.123.622

	Очекувани загуби за 12 месеци	Очекувани кредитни загуби за целиот животен век за кредитно неоштетени	Очекувани кредитни загуби за целиот животен век за кредитно оштетени	Вкупно
Состојба на 1 јануари 2020	11.069.666	1.418.020	81.540	12.569.226
Зголемувања/(намалувања)	303.649	(247.273)	(43.537)	12.839
Трансфери	498.339	(582.962)	84.623	-
Состојба на 31 декември 2020	11.871.654	587.785	122.626	12.582.065

27. Преземени средства врз основа на ненаплатени побарувања

	2021	2020
Земјиште	93	-
Градежни објекти	193.001	197.832
Станбени објекти	29.626	40.218
Опрема	23.973	26.919
Останато	258	508
Вкупно	246.951	265.477

Средствата преземени врз основа на ненаплатени побарувања вклучуваат станови, опрема, деловни објекти и други вредности кои не се користат од страна на Банката во извршувањето на нејзината основна дејност.

Пазарот за одредени видови колатерал во Република Северна Македонија е во рана фаза на развој. Раководството направи проценка на очекуваниот надоместлив износ, нетиран за трошокот потребен да ги реализираат средствата, врз основа на неколку фактори, вклучувајќи независни проценки. Меѓутоа, имајќи го предвид претходното, фактичките реализирани износи можат да бидат различни од направените проценки.

	Сметководствена вредност		Објективна вредност намалена за трошоци за продажба	
	2021	2020	2021	2020
Преземени средства	246.951	265.477	253.329	268.088

Движење на преземени средства

	Преземени средства
На 1 јануари 2021	265.477
Зголемувања	229
Продажба	(661)
Нето добивки/загуби од проценка (белешка 17)	(18.094)
На 31 декември 2021	246.951
На 1 јануари 2020	283.599
Зголемувања	-
Продажба	(5.021)
Нето добивки/загуби од проценка (белешка 17)	(13.101)
На 31 декември 2020	265.477

28. Вложување во недвижности

	2021	2020
Вложување во недвижности дадени под закуп по објективна вредност на 1 јануари	103.011	103.011
Ревалоризација на вложувањата во недвижности до објективна вредност (белешка 11)	(11.479)	-
Трансфер од/(во) недвижности и опрема	4.443	-
Вложување во недвижности дадени под закуп по објективна вредност на 31 декември	95.975	103.011

Дел од недвижностите и опремата, кои не се користат од Банката за сопствени цели, Банката ги класифицира како вложување во недвижност. Недвижностите (земјиште и згради), класифицирани како вложување во недвижности, не се амортизираат и се мерат по објективната вредност. Банката овие вложувања ги евидентира врз основа на проценка извршена од страна на интересен проценител.

Во проценката се применува еден од приходните методи – метод на дисконтирани парични текови. Проценката на пазарната вредност на имотот директно зависи од очекуваниот годишен нето-приход на средствата или приход кој се обезбедува од издавањето на имотот под закуп.

Во проценката се користи целокупната документација за имотот, веб-сајтови за понудата и побарувачката на слични недвижности, статистички податоци, информации за продажба и изнајмување на соодветни недвижности од страна на инвеститорите, информации за каматната стапка на благајничките записи и обврзници.

Мерењето на објективната вредност е направено со користење на техника за вреднување при која најниското ниво на влезен податок кој е значаен за објективното мерење е директно или индиректно познат (ниво 2).

Опис на методологијата која се користеше и клучните влезни податоци за вреднување на вложување во недвижности дадени под закуп:

<u>Методологија</u>	<u>Влезни параметри</u>	<u>Опсег</u>
Метод на дисконтирани парични текови	Нето-приход од изнајмување	8,2 евра по квадратен метар
	Стапка на капитализација	9,12%

Зголемувањата/(намалувањата) на стапката за изнајмување и стапката на капитализација нема да резултира во значајно пониска (повисока) објективна вредност на вложувањата во недвижности дадени под закуп.

Приходот од закуп на недвижностите дадени под закуп е 6.944 илјади денари (2020: 6.637 илјади денари) додека Банката нема дополнителни трошоци поврзани со вложувањата во недвижности.

Идните минимални побарувања за наемнина под неотповиклив оперативен наем на 31 декември се следниве:

	2021	2020
До една година	6.944	5.532
После една година но не повеќе од пет години	5.999	-
Повеќе од пет години	-	-
Вкупно	12.943	5.532

Во текот на 2021 година, Банката нема новонабавени или продадени вложувања во недвижности. На 31 декември 2021 Банката нема вложувања во недвижности кои се заложени како колатерал (2020: нула).

29. Недвижности, опрема и средства со право на употреба

	Земјиште и згради	Мебел и опрема	Останато	Вкупно недвижности и опрема	Средства со право на употреба - Земјиште и згради	Средства со право на употреба - Мебел и опрема	Вкупно Средства со право на употреба	Вкупно
Набавна вредност								
Почетна состојба на 1 јануари 2020	2.095.919	1.335.563	75.615	3.507.097	183.056	42.771	225.827	3.732.924
Зголемувања	2.061	138.533	16.503	157.097	-	-	-	157.097
Пренос	-	-	-	-	75.261	19.810	95.071	95.071
Продажби и отуѓувања	-	(8.406)	-	(8.406)	(5.923)	-	(5.923)	(14.329)
Отписи	-	(5.645)	-	(5.645)	-	-	-	(5.645)
Крајна состојба на 31 декември 2020	2.097.980	1.460.045	92.118	3.650.143	252.394	62.581	314.975	3.965.118
Почетна состојба на 1 јануари 2021	2.097.980	1.460.045	92.118	3.650.143	252.394	62.581	314.975	3.965.118
Набавки	7.625	106.475	23.452	137.552	-	-	-	137.552
Зголемувања	-	-	-	-	38.180	62.141	100.321	100.321
Продажби и отуѓувања	-	(64.469)	-	(64.469)	(59.570)	-	(59.570)	(124.039)
Оштетување	(7.775)	-	-	(7.775)	-	-	-	(7.775)
Трансфер во/од вложувања во недвижности	(7.762)	-	-	(7.762)	-	-	-	(7.762)
Отписи	-	(3.506)	-	(3.506)	-	-	-	(3.506)
Крајна состојба на 31 декември 2021	2.090.068	1.498.545	115.570	3.704.183	231.004	124.722	355.726	4.059.909
Акумулирана амортизација								
Почетна состојба на 1 јануари 2020	(427.688)	(1.119.664)	(65.993)	(1.613.345)	(45.484)	(19.755)	(65.239)	(1.678.584)
Амортизација за годината	(48.742)	(70.608)	(5.017)	(124.367)	(48.286)	(19.753)	(68.039)	(192.406)
Продажби и отуѓувања	-	8.223	-	8.223	3.119	-	3.119	11.342
Отписи	-	5.645	-	5.645	-	-	-	5.645
Крајна состојба на 31 декември 2020	(476.430)	(1.176.404)	(71.010)	(1.723.844)	(90.651)	(39.508)	(130.159)	(1.854.003)
Почетна состојба на 1 јануари 2021	(476.430)	(1.176.404)	(71.010)	(1.723.844)	(90.651)	(39.508)	(130.159)	(1.854.003)
Амортизација за годината	(48.595)	(84.270)	(7.179)	(140.044)	(49.550)	(25.481)	(75.031)	(215.075)
Продажби и отуѓувања	-	64.469	-	64.469	20.019	-	20.019	84.488
Оштетување	-	-	-	-	-	-	-	-
Трансфер во/од вложувања во недвижности	3.319	-	-	3.319	-	-	-	3.319
Отписи	-	3.502	-	3.502	-	-	-	3.502
Крајна состојба на 31 декември 2021	(521.706)	(1.192.703)	(78.189)	(1.792.598)	(120.182)	(64.989)	(185.171)	(1.977.769)
Нето сметководствена вредност								
на 1 јануари 2020	1.668.231	215.899	9.622	1.893.752	137.572	23.016	160.588	2.054.340
на 31 декември 2020	1.621.550	283.641	21.108	1.926.299	161.743	23.073	184.816	2.111.115
на 31 декември 2021	1.568.362	305.842	37.381	1.911.585	110.822	59.733	170.555	2.082.140

На 31 декември 2021 година Банката нема недвижности и опрема заложени како колатерал (2020: нула).

30. Нематеријални средства

	Софтвер	Други нематеријални средства	Вкупно
Набавна вредност			
Почетна состојба на 1 јануари 2020	389.439	300.049	689.488
Зголемувања	14.376	124.289	138.665
Пренос	72.616	(72.616)	-
Крајна состојба на 31 декември 2020	476.431	351.722	828.153
Почетна состојба на 1 јануари 2021	476.431	351.722	828.153
Зголемувања	50.099	68.009	118.108
Пренос	79.644	(79.644)	-
Крајна состојба на 31 декември 2021	606.174	340.087	946.261
Амортизација			
Почетна состојба на 1 јануари 2020	(300.713)	(182.154)	(482.867)
Амортизација за годината (белешка 14)	(38.735)	(28.397)	(67.132)
Крајна состојба на 31 декември 2020	(339.448)	(210.551)	(549.999)
Почетна состојба на 1 јануари 2021	(339.448)	(210.551)	(549.999)
Амортизација за годината (белешка 14)	(53.719)	(30.095)	(83.814)
Крајна состојба на 31 декември 2021	(393.167)	(240.646)	(633.813)
Нето сметководствена вредност			
на 1 јануари 2020	88.726	117.895	206.621
на 31 декември 2020	136.983	141.171	278.154
на 31 декември 2021	213.007	99.441	312.448

31. Наеми

а) Наеми како наемопримател

	2021	2020
Средства со право на употреба		
Земјиште и згради	110.822	161.743
Мебел и опрема	59.733	23.073
Вкупно	170.555	184.816
Обврски за наем	180.350	206.477

Во извештајот за финансиската состојба, средствата со право на користење се вклучени во ставката „Недвижности, опрема и средства со право на употреба“, а обврските за наем се вклучени во ставката „Останати финансиски обврски“.

Билансот на успех ги прикажува следниве износи што се однесуваат на наемите:

	2021	2020
Амортизација на средствата со право на користење		
Земјиште и згради (белешка 30)	49.550	48.286
Мебел и опрема (белешка 30)	25.481	19.753
Вкупно	75.031	68.039
	2021	2020
Расходи од камата	2.736	2.786
Трошоци поврзани со наем на средствата со ниска вредност кои се прикажани погоре како краткорочни наеми	7.770	6.746

Вкупниот паричен тек за наеми во 2021 година беше 89.765 илјади денари (2020: 76.966 илјади денари).

Од овој износ 82.114 илјади денари (2020: 70.405 илјади денари) е за капитализирани наеми, а 7.651 илјади денари (2020: 6.561 илјади денари) е за останати наеми.

Банката нема трошоци поврзани со варијабилни плаќања за наем и добивки или загуби кои произлегуваат од трансакции од продажба и повратни наеми.

Банката нема ограничувања или ковенанти што се наметнати со наемот, нема трансакции за продажба и поврат на наемот и нема договори за наем на кои се обврзува, но сè уште не започнале.

Анализата на достасаност на обврските за наем е прикажана во белешка 3.3.3.

32. Останати средства

	2021	2020
Аванси	8.174	4.438
Побарувања за даноци	883	573
Одложени расходи	23.428	17.083
Залихи	21.222	25.581
Останато	805	461
Вкупно	54.512	48.136

На 31 декември 2021 година, Банката има форвард и своп договори зависни од промената на курсот како финансиски средства со позитивна објективна вредност од 805 илјади денари (2020: 461 илјади денари) прикажани во ставката „Останато“.

33. Финансиски обврски мерени по амортизирана набавна вредност

Анализа по вид

	2021	2020
Депозити на банки	392.740	371.319
Депозити на други комитенти	86.117.723	79.336.725
Обврски по кредити	1.518.935	422.376
Субординирани обврски	2.768.342	1.848.018
Останати обврски	2.354.678	884.466
Вкупно	93.152.418	82.862.904

34. Депозити на банки

	2021	2020
Депозити по видување	365.008	337.226
Орочени депозити	-	12.500
Ограничени депозити	27.732	21.593
Вкупно	392.740	371.319

Белешката Депозити на банки вклучува побарувања врз основа на негативна камата на тековните сметки на банките, како резултат на негативна каматна стапка на овие сметки во износ од 1 илјада денари (2020: 4 илјади денари).

35. Депозити на други комитенти

	2021	2020
Препријатија		
- тековни / трансакциски сметки	20.925.248	19.382.368
- орочени депозити	907.420	1.112.046
- ограничени депозити	604.586	513.927
Јавни институции		
- тековни / трансакциски сметки	522.513	564.710
- орочени депозити	496	477
- ограничени депозити	-	-
Физички лица		
- тековни / трансакциски сметки	42.723.473	35.016.788
- орочени депозити	18.295.882	20.626.878
- ограничени депозити	1.526.305	1.610.071
Финансиски институции		
- тековни / трансакциски сметки	473.248	342.237
- орочени депозити	93.544	155.173
- ограничени депозити	45.008	12.050
Вкупно	86.117.723	79.336.725

36. Обврски по кредити

	Каматна стапка (%)	2021	2020
Домашни извори:			
Развојна Банка на Северна Македонија (РБСМ)	3mEURIBOR+0,75% with zero floor clause; 0,75% - 1,00%	1.014.275	190.946
Македонска развојна фондација за претпријатијата (МРФП)	2,27%	4.902	25.097
Министерство за финансии (МФ)	0,50%	19.324	26.848
Странски извори:			
European Bank for Reconstruction and Development (EBRD)	6mEURIBOR+1,50% with zero floor clause; 6mEURIBOR+1,70% with zero floor clause; 6mEURIBOR+2,40% with zero floor clause; 1,50% - 2,40%	480.434	179.485
Вкупно		1.518.935	422.376

Кредити од Развојна Банка на Северна Македонија (РБСМ)

Во текот на 2021 година, Банката повлече 6 транши од кредитната линија од Земјоделски Кредитен Дисконтен Фонд одобрени преку Министерство за Финансии во вкупен износ од 47 илјади евра (2.896 илјади денари), наменети за понатамошно финансирање на проекти од областа на земјоделието.

Во август 2021 година, Банката склучи Рамковен договор за учество во програмата за кредитирање на мали и средни претпријатија и средно пазарно капитализирани претпријатија од кредитната линија на ЕИБ 6 во износ од 100.000 илјади евра (6.162.700 илјади денари), со Развојна Банка на Република Северна Македонија (РБСМ).

Во 2021 година, повлечени се средства од РБСМ – две транши од кредитната линија на ЕИБ 6 во вкупен износ од 14.400 илјади евра (887.429 илјади денари), наменети за финансирање на обртни средства и инвестициони проекти.

Кредитната линија од ЕИБ како и кредитната линија МСП ПИА ТОС преку РБСМ се обезбедени со меници во форма на нотарски акт и со обврска за востановување на залог на побарувања. Банката има востановено залог во форма на нотарски акт во корист на РБСМ на побарувањата по договорите за подкредит склучени со крајните корисници одобрени од кредитните линии на ЕИБ администрирани преку РБСМ и кредитната линија МСП ПИА ТОС. На 31 декември 2021 година, износот на обврски по кредити за кои што Банката има воспоставено залог на побарувања во корист на РБСМ по основ на кредитните линии изнесува 16.455 илјади евра (1.014.072 илјади денари).

Кредити од Македонска Развојна Фондација за Претпријатија (МРФП)

Кредитите доделени од страна на Македонската Развојна Фондација за Претпријатија (МРФП) се обезбедени со меници со менични изјави од Банката и договор за отстапување на побарувањата кои произлегуваат од договорите за подкредит со крајните корисници.

36 Обврски по кредити (продолжува)

Кредити од Министерство за финансии (МФ)

Кредитите доделени од страна на Министерство за финансии се обезбедени со меници од Банката.

Кредит од Европската Банка за обнова и развој (EBRD)

Во декември 2021 година, Банката склучи Договори со Европска Банка за Обнова и Развој (EBRD) за:

- долгорочен кредит на износ од 5.000 илјади евра (308.135 илјади денари), наменет за поддршка на конкурентност на мали и средни претпријатија (Regional Small & Medium-sized Enterprises Competitiveness Support Programme).

Во текот на 2021 година, Банката повлече транши од кредитната линија на Европската Банка за обнова и развој (EBRD) Western Balkans Green Economy Financing Facility – WB GEFF – Residential од 16 септември 2020 година (транша А и Б) во вкупен износ од 2.200 илјади евра (135.579 илјади денари) наменети за понатамошно финансирање на енергетски ефикасни проекти во резиденцијалниот сектор, односно за приватни лица или групи на приватни лица, здруженија за домување и друштва за управување (со станбени објекти), даватели на услуги (вклучувајќи и ESCO), продавачи и производители. За оваа кредитна линија Банката нема дадено обезбедување.

Во текот на 2021 година, Банката повлече транши од кредитната линија на Европската Банка за обнова и развој (EBRD) Regional Small & Medium-sized Enterprises Competitiveness Support Programme од 16 септември 2020 година (транша А и Б) во вкупен износ од околу 3.800 илјади евра (234.183 илјади денари) наменети за понатамошно финансирање на инвестиции на правни лица во индустриски објекти, опрема, софтвер, унапредување на менаџмент системите на претпријатието или општа надградба која е креирана за унапредување на една или повеќе Директиви на ЕУ во областа на заштитата на животната средина, безбедноста на вработените и квалитетот и безбедноста на производите, како и инвестиции во технологии со високи перформанси. За оваа кредитна линија Банката нема дадено обезбедување.

На 31 декември 2021 година, Банката е усогласена со финансиските ковенанти предвидени во договорите.

37. Субординирани обврски

	Каматна стапка (%)	2021	2020
Nova Ljubljanska Banka d.d.	6mEURIBOR+4,10% with zero floor clause; 6mEURIBOR+4,49% with zero floor clause; 6mEURIBOR+5,25% with zero floor clause; 6mEURIBOR+6,25% with zero floor clause; 4,10% - 6,25%	2.768.342	1.848.018
Вкупно		2.768.342	1.848.018

37 Субординирани обврски (продолжува)

Движење на субординирани обврски

	2021	2020
На 1 јануари	1.848.018	1.840.991
Парични ставки:		
- нови субординирани обврски	924.345	-
- отплата на субординирани обврски	-	-
- отплата на камати	(91.266)	(88.462)
Непарични ставки:		
- пресметани камати	98.944	99.076
- курсни разлики	(1.895)	6.242
- останато	(9.804)	(9.829)
На 31 декември	2.768.342	1.848.018

На 12 јуни 2015 година, Банката склучи Договор за субординиран заем со Нова Љубљанска Банка д.д. Љубљана во износ од 677.897 илјади денари или 11.000 илјади евра. Субординираниот заем беше одобрен со каматна стапка од 6 months EURIBOR + 7,50% годишно со рок на достасување од 10 години (до 2025 година). Со анекс на Договорот од 26 декември 2016 година, каматната стапка е променета во 6 months EURIBOR + 6,25% годишно со „zero floor“ клаузула.

На 20 декември 2018 година, Банката склучи Договор за субординиран заем со Нова Љубљанска Банка д.д. Љубљана во износ од 554.643 илјади денари или 9.000 илјади евра, со каматна стапка од 6 months EURIBOR + 5,25% годишно со „zero floor“ клаузула и рок на отплата од 10 години (до 2028 година).

На 13 јуни 2019 година, Банката склучи Договор за субординиран заем со Нова Љубљанска Банка д.д. Љубљана во износ од 616.270 илјади денари или 10.000 илјади евра со цел да се замени субординираниот заем од Меѓународната финансиска корпорација (IFC) со каматна стапка од 6 months EURIBOR + 4,10% годишно со „zero floor“ клаузула и рок на отплата од 10 години (до 2029 година).

На 22 декември 2021 година, Банката склучи Договор за субординиран заем со Нова Љубљанска Банка д.д. Љубљана на износ од 924.405 илјади денари или 15.000 илјади евра, со каматна стапка од 6 months EURIBOR + 4,48% годишно со „zero floor“ клаузула и рок на отплата од 10 години (до 2031 година).

38. Останати финансиски обврски

	2021	2020
Обврски за дивиденди објавени за исплаќање	1.277.884	13.015
Временски разграничувања	109.173	106.672
Времено одложени плаќања	586.370	356.798
Обврски кон добавувачи	67.910	90.034
Краткорочни обврски од работа со кредитни картички	59.245	50.220
Обврски за наеми	180.350	206.477
Останато	73.746	61.250
Вкупно	2.354.678	884.466

Обврските за дивиденди објавени за исплаќање на 31 декември 2021 се платени на почетокот на 2022 година.

Ставката „Времено одложени плаќања“ главно се состои од обврски кон клиентите за нераспределени плаќања од странство.

39. Резервирања

Анализа и движење по тип на резервација

	Посебна резерва за вонбилансна изложеност	Судски спорови	Пензии и други користи за вработени	Резервации за други долгорочни користи за вработени	Вкупно
На 1 јануари 2020	267.864	61.698	7.876	31.848	369.286
Направени резервации	357.130	-	635	4.529	362.294
Трошоци	-	-	(165)	(2.033)	(2.198)
Ослободени резервации	(383.658)	-	(36)	(1.954)	(385.648)
Курсни разлики	90	-	-	-	90
Зголемување на дисконтираниот износ	-	-	218	844	1.062
Трансфер во останата сеопфатна добивка	-	-	253	-	253
На 31 декември 2020	241.426	61.698	8.781	33.234	345.139
На 1 јануари 2021	241.426	61.698	8.781	33.234	345.139
Направени резервации	412.680	2.390	809	3.043	418.922
Трошоци	-	(54)	(282)	(2.978)	(3.314)
Ослободени резервации	(346.348)	-	-	(1.054)	(347.402)
Курсни разлики	(44)	-	-	-	(44)
Зголемување на дисконтираниот износ	-	-	241	823	1.064
Трансфер во останата сеопфатна добивка	-	-	2.344	-	2.344
На 31 декември 2021	307.714	64.034	11.893	33.068	416.709

Судските спорови се честа појава во банкарскиот сектор, што се должи на природата на бизнисот. Банката е тужена во неколку судски спорови од своето редовно работење со вредност на постапките во износ од 637.184 илјади денари (2020: 666.361 илјади денари). Според мислењето на раководството, правниот оддел на Банката и надворешниот адвокат се очекува позитивен исход на овие судски процеси и крајниот исход од овие судски спорови нема материјално да влијае врз резултатите на Банката.

39 Резервирања (продолжува)

Во 2021 година, износот на резервирањата за потенцијалните обврски врз основа на судски спорови е зголемен во однос на 2020 година, поради една судска пресуда која предизвика дополнителни резервирањата за потенцијалните обврски за судски спорови во износ од 2.390 илјади денари (2020: нула). Износот на резервации е незначително намален за износ од 54 илјади денари, кој износ е платен по еден судски предмет кој заврши на штета на Банката. Заклучно со 31 декември 2021 година, состојбата на резервации за судски спорови на Банката, за вкупно седум судски предмети е во износ од 64.034 илјади денари (2020: 61.698 илјади денари).

40. Останати обврски

	2021	2020
Одложени приходи	36.144	41.179
Примени авансни уплати	3.072	1.697
Обврски за даноци	76.557	5.919
Обврски за пресметани награди на членови на Управен одбор и менаџментот	44.535	66.778
Обврски за плати	51.442	33.571
Обврски за неискористени годишни одмори	20.576	27.726
Вкупно	232.326	176.870

41. Трансакции со поврзани страни

Поврзаните страни ги вклучуваат Нова Љубљанска Банка д.д. Љубљана како „матично друштво“, Надзорен одбор, лица со посебни права и одговорности во Банката, нивните поврзани субјекти и членови на семејството како „менаџерски персонал и нивни поврзани страни“ и членките на НЛБ Групаацијата како „други поврзани страни“. Голем број банкарски трансакции се склучуваат со поврзаните страни во нормалниот тек на работењето и се засноваат на договорни услови. Тие вклучуваат кредити, депозити, дивиденди и други трансакции.

Приходите и расходите за матичното друштво главно се состојат од трошоци за камати за субординиран заем, приходи и расходи за провизии за платен промет, добивки и загуби од курсни разлики и трошоци за комуникациски и консултантски услуги. Приходите и расходите за менаџерскиот персонал и нивните поврзани страни главно се состојат од приходи од камати од кредити, трошоци по камати за депозити, приходи од провизии од платен промет, добивки и загуби од курсни разлики и трошоци за службени патувања. Приходите и расходите за другите поврзани страни главно се состојат од трошоци за провизии за платен промет, приходи за консултантски услуги и трошоци за консултантски услуги. Обемот на трансакции со поврзаните страни, како и состојбите на крајот на годината се следните:

41 Трансакции со поврзани страни (продолжува)

За годината завршена на 31 декември 2021:

	Матично друштво	Менаџерски персонал и нивни поврзани страни	Други поврзани страни
Биланс на успех			
Приходи од камати	10	2.623	2
Приходи од провизии и надомести	12.475	770	501
Расходи за камати	(98.944)	(2.158)	-
Расходи за провизии и надомести	(35.793)	-	(5.276)
Нето добивки / (загуби) од финансиски инструменти чувани за тргување	(7.683)	48	-
Други оперативни приходи	15.086	(337)	8.965
Други оперативни расходи	(7.368)	(767)	(14.076)

Извештај за финансиска состојба

Пари и парични еквиваленти

Состојба на 1 јануари	249.272	-	209.867
Кредити издадени во текот на годината	117.149.259	-	6.084.799
Кредити отплатени во текот на годината	(116.907.012)	-	(6.179.059)
Состојба на 31 декември	491.519	-	115.607

Кредити

Состојба на 1 јануари	-	93.275	-
Кредити издадени во текот на годината	-	116.855	-
Кредити отплатени во текот на годината	-	(102.996)	-
Состојба на 31 декември	-	107.134	-

Останати финансиски средства

Состојба на 1 јануари	63	393	142
Останати средства издадени во текот на годината	182	1.692	10.941
Останати средства отплатени во текот на годината	(173)	(1.453)	(8.279)
Состојба на 31 декември	72	632	2.804

Депозити

Состојба на 1 јануари	25.138	265.315	151.513
Депозити примени во текот на годината	3.163	799.192	7.554.719
Депозити отплатени во текот на годината	(5.486)	(773.126)	(7.636.387)
Состојба на 31 декември	22.815	291.381	69.845

41 Трансакции со поврзани страни (продолжува)

	Матично друштво	Менаџерски персонал и нивни поврзани страни	Други поврзани страни
Субординирани обврски			
Состојба на 1 јануари	1.848.018	-	-
Кредити настанати во текот на годината	925.361	-	-
Кредити отплатени во текот на годината	(5.037)	-	-
Состојба на 31 декември	2.768.342	-	-
Обврски по кредити			
Состојба на 1 јануари	-	-	-
Кредити настанати во текот на годината	-	-	-
Кредити отплатени во текот на годината	-	-	-
Состојба на 31 декември	-	-	-
Останати финансиски обврски			
Состојба на 1 јануари	99.614	48.098	(132.195)
Останати обврски настанати во текот на годината	1.273.958	19.056	131.765
Други обврски отплатени во текот на годината	(80.590)	(33.614)	(31.656)
Состојба на 31 декември	1.292.982	33.540	(32.086)

41 Трансакции со поврзани страни (продолжува)

За годината завршена на 31 декември 2020:

	Матично друштво	Менаџерски персонал и нивни поврзани страни	Други поврзани страни
Биланс на успех			
Приходи од камати	28	3.561	2
Приходи од провизии и надомести	9.654	763	490
Расходи за камати	(99.105)	(2.838)	-
Расходи за провизии и надомести	(28.659)	-	(4.515)
Нето добивки / (загуби) од финансиски инструменти чувани за тргување	(13.186)	18	-
Други оперативни приходи	(14.306)	434	2.213
Други оперативни расходи	(7.135)	(371)	(4.800)

Извештај за финансиска состојба

Пари и парични еквиваленти

Состојба на 1 јануари	181.714	-	384.518
Кредити издадени во текот на годината	105.011.883	-	5.374.006
Кредити отплатени во текот на годината	(104.944.325)	-	(5.548.657)
Состојба на 31 декември	249.272	-	209.867

Кредити

Состојба на 1 јануари	169.101	81.299	-
Кредити издадени во текот на годината	-	118.498	-
Кредити отплатени во текот на годината	(169.101)	(106.522)	-
Состојба на 31 декември	-	93.275	-

Останати финансиски средства

Состојба на 1 јануари	84	240	633
Останати средства издадени во текот на годината	179	795	5.294
Останати средства отплатени во текот на годината	(200)	(642)	(5.785)
Состојба на 31 декември	63	393	142

Депозити

Состојба на 1 јануари	28.047	241.493	65.874
Депозити примени во текот на годината	-	654.573	4.679.476
Депозити отплатени во текот на годината	(2.909)	(630.751)	(4.593.837)
Состојба на 31 декември	25.138	265.315	151.513

41 Трансакции со поврзани страни (продолжува)

	Матично друштво	Менаџерски персонал и нивни поврзани страни	Други поврзани страни
Субординирани обврски			
Состојба на 1 јануари	1.840.991	-	-
Кредити настанати во текот на годината	7.027	-	-
Кредити отплатени во текот на годината	-	-	-
Состојба на 31 декември	1.848.018	-	-
Обврски по кредити			
Состојба на 1 јануари	-	-	73
Кредити настанати во текот на годината	-	-	-
Кредити отплатени во текот на годината	-	-	(73)
Состојба на 31 декември	-	-	-
Останати финансиски обврски			
Состојба на 1 јануари	79.609	55.470	(122.697)
Останати обврски настанати во текот на годината	26.927	8.348	316.744
Други обврски отплатени во текот на годината	(6.922)	(15.720)	(326.242)
Состојба на 31 декември	99.614	48.098	(132.195)

Трансакции со клучниот менаџерски персонал

Вкупните надомести за клучниот менаџерски персонал се следните:

	2021	2020
Менаџери	147.145	126.340
Неизвршни директори	1.247	525
Вкупно	148.392	126.865

Целокупните надомести на клучниот менаџерски персонал се во согласност со договори и одлуки.

42. Запишан капитал

	Број на акции	Обични акции	Премии од акции	Акции без право на глас	Вкупно
На 1 јануари 2020	854.061	854.061	2.274.484	-	3.128.545
На 31 декември 2020	854.061	854.061	2.274.484	-	3.128.545
На 31 декември 2021	854.061	854.061	2.274.484	-	3.128.545

42 Запишан капитал (продолжува)

Запишаниот капитал на Банката се состои од 854.061 обични акции (2020: 854.061 обични акции). Обичните акции имаат номинална вредност од 1 илјада денари (2020: 1 илјада денари). Сите издадени акции се платени во целост.

Имателите на обични акции имаат право да примат дивиденди како што е објавено и имаат право на еден глас по акција на Собранието на акционери на Банката.

Долунаведените акционери имаат повеќе од 5% од издадените акции со право на глас:

Акционери	% на акции со право на глас	
	2021	2020
Нова Љубљанска банка д.д. Љубљана	86,97%	86,97%

Нова Љубљанска банка д.д. Љубљана поседува 86,97% од вкупниот запишан капитал и право на глас во НЛБ Банка АД Скопје.

После датумот на билансот на состојба нема објавени дивиденди.

Ревалоризациски резерви

Ревалоризациската резерва го вклучува кумулативниот нето ефект од промените во објективната вредност на вложувањата кои се водат по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка сè до моментот на нивното депризнавање или оштетување.

Добивките и загубите кои произлегуваат од промените во објективната вредност и состојбата на сметките за исправка на вредноста на должнички хартии од вредност мерени по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка се признаваат директно во ревалоризациските резерви.

Банката во согласност со МСС 19 признава ревалоризациски резерви за користи на вработени за пензии за актуарски добивки и загуби од ефектот на промените во актуарските претпоставки и прилагодувањата на искуството (разликите помеѓу реализираните и очекуваните плаќања) и истите нема да бидат рекласификувани во билансот на успех.

Во ревалоризациски резерви се прикажуваат промените во актуарските претпоставки за отпремнини како разлика од претходната актуарска пресметка и новата актуарска пресметка која го вклучува ефектот на настаните кои навистина се случиле во периодот. Вакви искусвени промени кои се евидентираат во ревалоризациски резерви се: промени во финансиските претпоставки (дисконтна стапка, очекувана стапка на поврат, нивоа на идни плати и користи), промена во демографски показатели, промена во искусвени претпоставки и друго.

42 Запишан капитал (продолжува)

	2021	2020
Ревалоризациски резерви од долгорочни користи за вработени	(4.819)	(2.475)
Ревалоризациски резерви на финансиски средства преку ОВОСД - сопственички инструменти	90.284	(1.828)
Ревалоризациски резерви на финансиски средства преку ОВОСД - должнички инструменти	(49.187)	76.716
Исправка на вредност - финансиски средства преку ОВОСД - должнички инструменти	23.320	39.602
Вкупно	59.598	112.015

Движење на ревалоризациските резерви:

	2021	2020
На 1 јануари	112.015	29.673
Пренос во резерви од долгорочни користи за вработени	(2.344)	(253)
Нето добивки/(загуби) од промени во објективната вредност на финансиски средства ОВОСД - сопственички инструменти	92.112	2
Нето добивки/(загуби) од промени во објективната вредност на финансиски средства ОВОСД - должнички инструменти	(125.903)	69.002
Нето добивки/(загуби) од оштетување на финансиски средства ОВОСД - должнички инструменти	(16.282)	13.591
На 31 декември	59.598	112.015

Задржана добивка

Еден дел од задржаната добивка е реинвестирана добивка од претходната година, која беше издвоена со распределба на добивката и е наменета за инвестиции за материјални и нематеријални средства во наредната година, со цел користење на даночни ослободувања за направените инвестиции. Според одлуката, во 2021 година Банката издвои износ од 180.000 илјади денари за инвестиции (2020: 177.648 илјади денари), а искористениот износ на инвестиции 124.078 илјади денари (2020: 169.120 илјади денари) е искористен за даночно ослободување.

Останати резерви

Ставката „Останати резерви“ се состои од распределба на добивките од претходни години, кои според одлука се задржани како резерви на Банката.

Во Останати резерви се вклучени законските резерви. Според локалната законска регулатива, Банката треба да издвојува 5% од нето добивката за годината во законска резерва сè додека законската резерва не достигне износ еднаков 1/10 од регистрираната основна главнина. Сè додека не се достигне минималното ниво, законската резерва може да се користи само за покривање на загуби.

43. Заработка по акција

Пресметката на заработката по акција на 31 декември 2021 е направена врз основа на нето добивката за годината која им припаѓа на имателите на обични акции во износ од 2.403.392 илјади денари (2020: 1.185.216 илјади денари) и пондерираниот просечен број на обични акции во текот на годината завршена на 31 декември 2021 од 854.061 акции (2020: 854.061 акции). Пресметката за основната заработка по акција е:

	2021	2020
Нето добивка од основна и разводнета заработка по акција	2.403.392	1.185.216
Пондериран просечен број на акции за основна и разводнета заработка по акција:		
Основна заработка по акција (во денари)	2.814	1.388
Разводнета заработка по акција (во денари)	2.814	1.388

Пресметката на пондерираниот просечен број на обични акции за годината што завршува на 31 декември 2021 и 31 декември 2020 е како што следи:

	2021	2020
Издадени обични акции на 1 јануари	854.061	854.061
На 31 декември	854.061	854.061

Не постојат други трансакции кои вклучуваат обични акции или потенцијални обични акции помеѓу датумот на известување и датумот на одобрување на овие финансиски извештаи.

44. Промени во обврските кои произлегуваат од финансиските активности

	На 1 јануари 2021	Парични приливи	Парични одливи	Движење на курсни разлики	Пресметани ефективни камати	Останато	На 31 декември 2021
Тековни каматоносни обврски по субординирани кредити	(2.802)	-	(91.266)	55	98.944	(9.804)	(4.873)
Нетековни каматоносни обврски по субординирани кредити	1.850.820	924.345	-	(1.950)	-	-	2.773.215
Платени дивиденди	13.128	-	(193.739)	-	-	1.526.207	1.345.596
Вкупно обврски од финансиски активности	1.861.146	924.345	(285.005)	(1.895)	98.944	1.516.403	4.113.938

	На 1 јануари 2020	Парични приливи	Парични одливи	Движење на курсни разлики	Пресметани ефективни камати	Останато	На 31 декември 2020
Тековни каматоносни обврски по субординирани кредити	(3.577)	-	(88.462)	(10)	99.076	(9.829)	(2.802)
Нетековни каматоносни обврски по субординирани кредити	1.844.568	-	-	6.252	-	-	1.850.820
Платени дивиденди	13.128	-	-	-	-	-	13.128
Вкупно обврски од финансиски активности	1.854.119	-	(88.462)	6.242	99.076	(9.829)	1.861.146

45. Последователни настани

Настани по датумот на Билансот на состојба се промена на членовите на Управниот одбор на Банката и тоа:

- од 1 јануари 2022 година, г-дин Бранко Грегановиќ е именуван за Претседател на Управниот одбор;
- од 1 јануари 2022 година, г-дин Антонио Аргир не е Претседател на Управниот одбор;
- од 2 јануари 2022 година, г-дин Игор Давчевски е реименуван за член на Управен одбор согласно решение за претходна согласност од НБРСМ издадено на ден 5 ноември 2021 година;
- од 3 јануари 2022 година, г-дин Петер Зелен е реименуван за член на Управен одбор согласно решение за претходна согласност од НБРСМ издадено на ден 23 ноември 2021 година.

Во февруари 2022 година, по воениот конфликт меѓу Русија и Украина, одредени земји објавија нови пакети санкции против јавниот долг на Руската Федерација и голем број руски банки, како и лични санкции против одреден број поединци. Поради растечките геополитички тензии, од февруари 2022 година, забележано е значително зголемување на нестабилноста на пазарите на хартии од вредност и девизните пазари, како и значителна депрецијација на рубљата во однос на американскиот долар и еврото. Се очекува овие настани да влијаат на активностите на руските и украинските претпријатија во различни сектори на економијата. Банката нема директни изложености кон поврзани страни и/или клучни клиенти или добавувачи од тие земји.

Банката ги смета овие настани како некорективни настани по периодот на известување, чиј квантитативен ефект не може да се процени во моментот со доволен степен на доверба. Во моментот, раководството на Банката го анализира можното влијание на промената на микро и макроекономските услови врз финансиската состојба и резултатите од работењето на Банката.

По датумот на известување, до датумот на одобрување на овие финансиски извештаи, не се случиле други значајни настани по датумот на известување за кои се потребни измени и обелоденувања во финансиските извештаи.